

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SLOVAK BUSINESS
AGENCY

SPRÁVA O STAVE MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA V SR

2019

BRATISLAVA 2020

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2020

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpra

Obsah

Zoznam grafov.....	4
Zoznam tabuliek.....	4
Zoznam obrázkov.....	5
Zoznam máp	6
Zoznam skratiek.....	7
Úvod	11
Manažérske zhrnutie.....	12
1. Monitorovanie legislatívneho prostredia v roku 2019 (s vplyvom na MSP).....	15
1.1 Prístup EÚ a vlády SR k podpore MS.....	15
1.2 Prehľad najpodstatnejších legislatívnych zmien v roku 2019.....	21
1.3 Návrhy na zníženie regulačnej záťaže v prospech MSP.....	33
2. Vývoj ekonomického prostredia v roku 2019	39
2.1 Vývoj makroekonomického prostredia v roku 2019.....	39
2.2 Vývoj kvantitatívnych ukazovateľov z prostredia MSP v roku 2019.....	44
3. Podpora malého a stredného podnikania.....	52
3.1 Prehľad čerpanej priamej a nepriamej podpory pre MSP v roku 2019.....	52
3.2 Opis poskytnutej pomoci pre MSP z pohľadu priamej a nepriamej formy podpory MSP	54
3.2.1 Priama forma podpory pre MSP	54
3.2.2 Nepriama forma podpory pre MSP	68
4. Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz a prieskumov	96
4.1 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz.....	96
4.2 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných prieskumov.....	105
Záver.....	115
Prílohy: Infografika.....	119

Zoznam grafov

Graf 1 Medziročný rast HDP v stálych cenách v krajinách V4 a v EÚ-28	40
Graf 2 Vývoj priemerného počtu zamestnaných osôb a miery nezamestnanosti v SR	42
Graf 3 Vývoj priemernej úrokovej miery podnikových úverov a inflácie v SR	43
Graf 4 Vývoj početnosti MSP v období 2015-2019.....	45
Graf 5 Odvetvová štruktúra MSP v r. 2019	45
Graf 6 Vznik, zánik a čistý prírastok podnikateľských subjektov v r. 2019	46
Graf 7 Rodová štruktúra FO – podnikateľov v r. 2019	47
Graf 8 Veková štruktúra FO – podnikateľov v r. 2019	47
Graf 9 Počet zamestnaných osôb v MSP a podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike	49
Graf 10 Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2019.....	49
Graf 11 Vývoj pridanej hodnoty MSP-PO nefinančných korporácií (v mil. Eur).....	50
Graf 12 Objem pridanej hodnoty (v mil. Eur) a medziročná zmena pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií MSP v r. 2019.....	50
Graf 13 Vývoj vývozu MSP (v mil. Eur)	51
Graf 14 Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v r. 2019.....	51
Graf 15 Vybrané postoje obyvateľov Slovenska k podnikaniu podľa prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)	106
Graf 16 Relevantné zdroje financovania pre MSP na Slovensku a v EÚ.....	109
Graf 17 Preferované externé zdroje financovania na realizáciu ďalších rastových ambícií MSP	110
Graf 18 Preferovaná suma financovania ďalších rastových ambícií	111
Graf 19 Účely použitia získaných finančných zdrojov MSP na Slovensku a EÚ-28.....	111
Graf 20 Ako firmy hodnotia nezávislosť súdov a sudcov na Slovensku a v EÚ v r. 2019	113
Graf 21 Hodnotenie nezávislosti súdov a sudcov podľa jednotlivých krajín EÚ	114

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Počet aktívnych podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2019	44
Tabuľka 2 Objem podpory MSP podľa foriem financovania v r. 2019	53
Tabuľka 3 MH SR: realizovaná podpora MSP v r. 2019	55
Tabuľka 4 SIEA: realizovaná podpora MSP v r. 2019.....	56
Tabuľka 5 ÚPSVaR: pomoc poskytnutá na podporu zamestnanosti v r. 2019	56
Tabuľka 6 ÚPSVaR: investičná pomoc poskytnutá investorom v r. 2019.....	57

Tabuľka 7 MŠVVaŠ SR: realizovaná podpora MSP v r. 2019	57
Tabuľka 8 APVV: realizovaná podpora MSP v r. 2019.....	58
Tabuľka 9 PPA: realizovaná podpora MSP v r. 2019	58
Tabuľka 10 Fond na podporu umenia: realizovaná podpora MSP v r. 2019.....	59
Tabuľka 11 Audiovizuálny Fond: realizovaná podpora MSP v r. 2019.....	60
Tabuľka 12 MŽP SR: výzvy OP KŽP v r. 2019 pre podnikateľské subjekty	60
Tabuľka 13 SZRB: priame úvery poskytnuté pre MSP v období 2016 - 2019	61
Tabuľka 14 SIH: úverový nástroj PRSL poskytnutý pre MSP v r. 2019	62
Tabuľka 15 EXIMBANKA SR: priame úvery poskytnuté pre MSP – štruktúra pohľadávok k 31.12.2019	62
Tabuľka 16 SLSP: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2019	63
Tabuľka 17 VÚB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2019	64
Tabuľka 18 ČSOB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2019	65
Tabuľka 19 Poštová banka: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2019	65
Tabuľka 20 SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP z Mikropôžičkového programu v r. 2019	66
Tabuľka 21 SIH: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2019.....	67
Tabuľka 22 SBA: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2019	68
Tabuľka 23 SZRB: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2019	68
Tabuľka 24 SIH záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2019	68
Tabuľka 25 EXIMBANKA: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2019	69
Tabuľka 26 UniCredit Bank: záručné programy poskytnuté pre MSP v r. 2019	69
Tabuľka 27 SBA: podpora MSP prostredníctvom programu a schémy na podporu startup v r. 2019	81
Tabuľka 28 SOPK: podnikateľské misie realizované v r. 2019	91
Tabuľka 29 Vybrané aktivity realizované univerzitami v r. 2019.....	94

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Eximbanka SR: percentuálne zastúpenie jednotlivých bankových produktov na priamych úveroch MSP v r. 2019	63
Obrázok 2 SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP z pohľadu odvetví.....	66
Obrázok 3 NPC II - BA kraj: prehľad realizovaných aktivít v r. 2019	71
Obrázok 4 NPC v regiónoch: prehľad realizovaných aktivít v r. 2019	72
Obrázok 5 Národný projekt "Podpora internacionalizácie MSP": zameranie projektu.....	73
Obrázok 6 Zameranie národného projektu „Monitoring podnikateľského prostredia v súlade s uplatňovaním princípu "Think Small First““	73

Obrázok 7 Aktivitiy EEN.....	79
Obrázok 8 Oblasti podpory v rámci odborného poradenstva pre podporené rodinné podniky	80
Obrázok 9 Zameranie podpory úspešnej podnikateľskej praxe	82
Obrázok 10 Podpora internetovej ekonomiky: poskytovanie služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb	83
Obrázok 11 Ciele ÚKS	84
Obrázok 12 Stručný prehľad činností SŽS.....	89

Zoznam máp

Mapa 1 Miera podnikateľskej aktivity v okresoch SR v r. 2019.....	48
---	----

Zoznam skratiek

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce
APTP	Aktívna politika trhu práce
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
ASPEK	Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
CEB	Rozvojová banka Rady Európy
CLR	Centrum lepšej regulácie
COSME	Program Európskej únie pre konkurencieschopnosť MSP
CRIF	Slovak Credit Bureau s.r.o.
CSP	Civilný sporový poriadok
EaSI	Program Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnych inovácií
EBRD	Európska banka pre obnovu a rozvoj
ECB	Európska centrálna banka
EEN	Enterprise Europe Network
EF	Environmentálny Fond
EFQM	Európska nadácia pre manažérstvo kvality
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EIB	Európska investičná banka
EIF	Európsky investičný fond
EIT	Európsky inovačný a technologický inštitút
EK	Európska komisia
EMAS	Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit
EP	Exekučný poriadok
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
ETC	Európska územná spolupráca
EÚ	Európska únia
FLPG	First loss portfolio guarantee
FM UK	Fakulta manažmentu Univerzity Komenského
FO	fyzická(é) osoba(y)
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
GEW	Globálny týždeň podnikania
HDP	hrubý domáci produkt
INKLUPOD	Rozvoj inkluzivity podnikania vybraných znevýhodnených skupín
IROP PO3	Integrovaný regionálny operačný program, prioritná os 3

JKM	jednotné kontaktné miesto
j.s.a.	jednoduchá spoločnosť na akcie
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MPK	Medzirezortné pripomienkové konanie
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	malé a stredné podniky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva
MZVaEZ	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NBS	Národná banka Slovenska
NCP	Národný kontaktný bod
NEET	not in employment, education or training
NFP	nenávratný finančný príspevok
NIP	Národný inšpektorát práce
NP	národný projekt
NPC	Národné podnikateľské centrum
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NS SR	Najvyšší súd Slovenskej republiky
NUTS	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP	Operačný program
OP RH	Operačný program Rybné hospodárstvo
OP VaI	Operačný program Výskum a Inovácie
OR SR	Obchodný register Slovenskej republiky
OZE	obnoviteľné zdroje energie
p. b.	percentuálny bod
PM	pracovné miesta
PO	právnická(é) osoba(y)
POCE	Podnikateľské centrum
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
RPIC	Regionálne poradenské a informačné centrum
PPK	Predbežné pripomienkové konanie
Projekt AROUND ME	Projekt „Accelerating market growth through entrepreneurial cross-border mobility, networking and support“
Projekt Biz4Fun	Projekt „Let’s have fun with the business start-up“

Projekt BRESE	Projekt „Border Regions in Europe for Social Entrepreneurship“
Projekt CERlecon	Projekt „CENTRAL EUROPE Regional Innovation Ecosystems Network“
Projekt COCO4CCI	Projekt „Culture and Creative Industries COoperation COLider“
Projekt CORD	Projekt „Crossing Bridges with the Help of Ambassadors“
Projekt INKLUPOD	Projekt „Rozvoj inkluzivity podnikania vybraných znevýhodnených skupín na Slovensku“
Projekt INNO INDUSTRY	Projekt „Improving innovation delivery of policies within 4.0 industry in Europe“
Projekt MOVECO	Projekt „Mobilising Institutional Learning for Better Exploitation of Research and Innovation for the Circular Economy“
Projekt ROB-SME	Projekt „Robotics and SMEs“
Projekt SENSES	Projekt „Strengthening Social Entrepreneurial Landscape through involving socially responsible corporate Practices in Entrepreneurial Competences and Skills enhancement in the DANUBE“
Projekt THINGS+	Projekt „Introducing Service Innovation into product-based manufacturing companies“
PRSL	Portfolio Risk Sharing Loan
PZS	pracovná zdravotná služba
R&D	Research & Development
RTVS	Rozhlas a televízia Slovensko
SAFE	Survey on the Access to Finance of Enterprises
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business Agency
SBAfE	Small Business Act for Europe
SCCF	Slovenské centrum cvičných firiem
SLSP	Slovenská sporiteľňa
SO	Sprostredkovateľský orgán
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SP	Sociálna poisťovňa
SR	Slovenská republika
STU	Slovenská technická univerzita
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.
SŽZ	Slovenský živnostenský zväz
ŠC	špecifický cieľ
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TUKE	Technická univerzita v Košiciach

UCITT	Univerzitné centrum inovácií, transferu technológií a ochrany duševného vlastníctva
UoZ	uchádzači o zamestnanie
UTI STU	Univerzitný technologický inkubátor Slovenskej technickej univerzity
UVP	Univerzitný vedecký park
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo
ÚOŠS	Ústredný orgán štátnej správy
ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPV SR	Úrad priemyselného vlastníctva SR
ÚPVII SR	Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu
ÚVZ SR	Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
VaV	Výskum a vývoj
VÚC	Vyšší územný celok
VZPS ŠÚ	výberové zisťovanie pracovných síl Štatistického úradu SR
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie
ZMPS	Združenie mladých podnikateľov Slovenska
ZPS	Združenie podnikateľov Slovenska
ZÚ SR	Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok

Novela zákona o DPH – Zákon č. 323/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov

Novela zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch - č. 374/2019 Z. z. zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o cestnej doprave – Zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov

Zákon o dani z neživotného poistenia – Zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o verejnom obstarávaní – Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon proti byrokracii – Zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Úvod

Z dlhodobého hľadiska je postavenie malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP“) v národnom hospodárstve významné, najmä z pohľadu príspevkov k celkovej zamestnanosti, pridanej hodnoty a podpory rozvoja ekonomiky. Význam malých a stredných podnikov možno sledovať aj v štruktúre ekonomicky aktívnych podnikateľských subjektov. V monitorovanom roku 2019 malo na podnikanie MSP vplyv spomalenie tempa ekonomického rastu. Dosiahnutý rast slovenskej ekonomiky bol najnižší za posledné tri roky. Spomalenie nenastalo len na území Slovenska, ale bolo príznačné aj pre väčšinu krajín EÚ, ktoré vyplývalo najmä z rastúceho trendu prijímania protekcionistických opatrení v globálnej obchodnej politike a pretrvávajúcej zvýšenej neistoty. Rast hospodárstva bol ťahaný primárne domácim dopytom. Negatívny prírastok k hospodárskemu rastu zaznamenal čistý export. Napriek spomaleniu tempa ekonomického rastu v roku 2019, naďalej rástla zamestnanosť, ktorá sa prejavila v znížení miery nezamestnanosti vo všetkých regiónoch Slovenska s výnimkou Prešovského kraja. Zaznamenané spomalenie tempa ekonomického rastu sa premietlo aj do vývoja sektora MSP. Spomalenie sa prejavilo na vývoji tempa rastu viacerých ukazovateľov, pričom išlo napríklad o tempo rastu hrubej produkcie MSP – právnických osôb a tempo rastu tvorby pridanej hodnoty. Objem vývozu MSP spolu so ziskom MSP pred zdanením zaznamenal medziročný pokles.

Predkladaná publikácia nadväzuje na sériu Správ o stave MSP, ktoré sú spracovávané už od roku 1993 a každoročne prinášajú aktuálne informácie o postavení a trendoch prebiehajúcich v prostredí malých a stredných podnikov na Slovensku. *Správa o stave MSP v SR v roku 2019* (ďalej len „Správa o stave MSP“) poskytuje prehľad o najpodstatnejších legislatívnych zmenách s vplyvom na MSP v sledovanom období, spolu s návrhmi na zníženie regulačnej záťaže v prospech cieľenej veľkostnej kategórie podnikov - MSP (kapitola 1). Kapitola 2 poskytuje prehľad o vývoji makroekonomického prostredia v roku 2019, vrátane hodnotenia postavenia MSP v SR. Súčasťou *Správy o stave MSP* je aj bilancovanie realizovanej podpory, ktorá bola poskytovaná pre MSP na Slovensku v roku 2019 (kapitola 3). Predkladaný dokument obsahuje aj zhrnutie záverov z realizovaných analýz a prieskumov Slovak Business Agency (kapitola 4), ktoré dotvára celkový obraz o postavení MSP. Zámerom predloženej Správy je s ohľadom na zistenia, ktoré sú predmetom spracovania, poskytnúť relevantné odporúčania vo väzbe na zlepšovanie podnikateľského prostredia, prioritne v sektore MSP a podpory dynamiky ich rastu. Súčasťou hodnotenia situácie podnikania MSP na Slovensku v roku 2019 je prezentovanie výsledkov prieskumu Global Entrepreneurship Monitor (GEM), ktorý predstavuje významnú globálnu štúdiu o dynamike podnikania.

Hodnotenie stavu a trendov rozvoja MSP je podkladom pre analýzu stavu podnikateľského prostredia v SR, ktorá sa každoročne predkladá vláde SR ako súčasť Správy o stave podnikateľského prostredia v Slovenskej republike v zmysle uznesenia vlády SR č. 792 zo 17. júla 2002. Správa o stave MSP slúži ako podklad pre činnosť Vyslanca pre MSP (SME Envoy). Dokument je zároveň využívaný ako údajová báza pre sprostredkovanie informácií inštitúciám Európskej únie, OECD a ďalším subjektom, pričom slúži aj pri spracovaní rôznych analýz a štúdií podnikateľského prostredia na Slovensku.

Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2019 je rovnako, ako jej predchádzajúce ročníky, prístupná verejnosti prostredníctvom webstránky SBA. Tvorcovia dokumentu ďakujú spolupracovníkom z organizácií štátnej správy, verejnej správy, podnikateľských zväzov a združení, ako aj z mimovládneho sektora za dodané podklady, bez ktorých by nebolo možné pripraviť dokument v požadovanom rozsahu a kvalite.

Manažérske zhrnutie

Predložená *Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2019* prezentuje komplexný pohľad na stav a vývoj podnikateľského prostredia v sektore malého a stredného podnikania a podpory MSP v sledovanom období. Zámerom *Správy* je poukázať na vývojové tendencie a na najpodstatnejšie prijaté a účinné legislatívne zmeny v sledovanom monitorovacom roku, ktoré majú dopad na malé a stredné podniky. Zároveň je snahou poukázať na existujúce bariéry spolu s návrhmi opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia v prospech MSP.

Význam malých a stredných podnikov v slovenskej ekonomike vystihuje viacero ukazovateľov. Aj v sledovanom roku 2019 tvorili malé a stredné podniky 99,9 % z celkového počtu podnikateľských subjektov v slovenskom hospodárstve. MSP sa podieľali 73,8 % na zamestnanosti v podnikovej ekonomike a viac ako polovicou (54,9 %) prispeli k celkovej pridanej hodnote. Spomalenie rastu slovenskej ekonomiky sa premietlo aj do ekonomickej výkonnosti sektora malých a stredných podnikov. Tvorba pridanej hodnoty MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike znížila dynamiku svojho rastu v medziročnom porovnaní na 3,6 %. V absolútnej hodnote došlo medziročne k rastu hrubej produkcie MSP - právnických osôb (4,3 %). Naopak, zisk pred zdanením MSP – právnických osôb poklesol (o 7,8 %). Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR sa medziročne znížil objem vývozu MSP o 2,5 %. Napriek zníženému objemu vývozu MSP došlo k medziročnému nárastu podielu MSP, k čomu prispela skutočnosť, že v sledovanom roku 2019 došlo k výraznejšiemu poklesu objemu vývozu veľkých podnikov v porovnaní s malými a strednými podnikmi.

Počet aktívnych podnikateľských subjektov¹ evidovaných štatistickým úradom SR (ďalej len „ŠÚ SR“) v roku 2019 dosiahol 596 042, z toho 595 371 predstavovali MSP. V medziročnom porovnaní vzrástol ich počet o 6,3 %. Z celkového počtu podnikov bolo 96,9 % mikropodnikov (577 827), 2,4 % (14 601) malých podnikov a 0,5 % (2 943) stredných podnikov a 0,1 % (671) veľkých podnikov. Postavenie veľkostnej kategórie mikropodnikov na Slovensku je vzhľadom na ich dosiahnutý podiel na celkovom počte podnikateľských subjektov (v porovnaní s krajinami EÚ) významnejšie.

Vplyvom nárastu počtu malých a stredných podnikov sa v roku 2019 zvýšila aj miera podnikateľskej aktivity MSP na 21,6 %. Slovensko sa tiež zaraďuje medzi krajiny EÚ s najvyšším počtom malých a stredných podnikov vo vzťahu k celkovému počtu obyvateľov.

V roku 2019 bol zaznamenaný pozitívny trend v počte vzniknutých malých a stredných podnikov, pričom v medziročnom porovnaní sa zvýšil ich počet o 8,7 % na 84 883 subjektov. Najvýraznejší bol medziročný nárast v slobodných povolaniach. Menej pozitívnu skutočnosťou bol evidovaný nárast počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v roku 2019 o 7,5 %, resp. na 56 097 subjektov. Vyšší nárast počtu vzniknutých subjektov ako zaniknutých, sa prejavil na medziročnom raste čistého prírastku podnikateľských subjektov, ktorý sa zvýšil o 11,1 %, resp. na 28 786 podnikateľských subjektov.

V roku 2019 sa prerušil trend rastúceho zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov. Podiel žien sa na celkovom počte fyzických osôb – podnikateľov znížil o 1,0 p. b. na úroveň 28,2 %. Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov bol v poslednom období charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. V roku 2019 sa trend nárastu zastúpenia

¹ Za ekonomicky aktívny subjekt považuje ŠÚ SR subjekt, ktorý mal v sledovanom referenčnom období zamestnancov, tržby alebo investície. K stanoveniu aktivity využil ŠÚ SR aj údaje z administratívnych zdrojov o platiteľoch zdravotného poistenia.

mladých zastavil, pričom najväčšie zastúpenie podnikateľov bolo vo vekovej kategórii od 30 do 49 rokov.

V súlade s dlhodobými vývojovými tendenciami sledovanými v odvetvovej štruktúre MSP, aj v roku 2019 mali najvýznamnejšie zastúpenie subjekty pôsobiace v oblasti služieb (46,4 %). Mierny nárast zastúpenia vykazuje v posledných rokoch odvetvie stavebníctva, v ktorom bolo v roku 2019 zastúpených 17,9 % zo všetkých subjektov v rámci veľkostnej kategórie MSP. V obchode pôsobilo 17,8 % malých a stredných podnikov, v priemysle 13,8 % a v pôdohospodárstve 4,1 %.

V zahranično-obchodnej výmene tovarov si dlhodobo udržiavajú dominantné postavenie veľké podniky. Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR bol v roku 2019 zaznamenaný medziročný pokles vývozu MSP o 2,5 %. Na druhej strane však vplyvom výraznejšieho poklesu vývozu veľkých podnikov (o 5,0 %), ako v prípade MSP (o 2,5 %), došlo k medziročnému zvýšeniu podielu MSP o 0,5 p. b. (na 28,0 %). Došlo aj k nárastu pasívneho salda MSP, ku ktorému dochádza kontinuálne už šieste monitorovacie obdobie.

Podnikateľské prostredie je na Slovensku charakterizované častými legislatívnymi zmenami, ktoré sa okrem iného dotýkajú aj povinností a požiadaviek ovplyvňujúcich sektor MSP. V roku 2019 boli zaznamenané viaceré významnejšie zmeny v legislatíve s vplyvom na malé a stredné podniky. Medzi najdôležitejšie z nich možno označiť: zníženie sadzby DPH na ubytovacie služby, nová právna úprava podmienok v oblasti podnikania v taxislužbe, ktorá prináša rozsiahle zmeny v prevádzkovaní taxislužby. Medzi ďalšie z významnejších zmien v legislatíve patrí aj zníženie administratívnej záťaže a to v súvislosti s prijímaním ďalších opatrení, prostredníctvom ktorých bolo možné novelizovať zákon proti byrokracii. Ďalej išlo o sfunkčnenie systémov verejnej správy, ktoré zrušilo povinnosť fyzických osôb a právnických osôb predkladať niekoľko výpisov z viacerých registrov a od konca roka 2019 došlo k zrušeniu ďalších povinností spočívajúcich v zamedzení potreby predkladať potvrdenie o daňových nedoplatkoch, potvrdenie o colných nedoplatkoch, potvrdenie o colných nedoplatkoch a potvrdenie o nedoplatkoch na zdravotnom poistení.

V roku 2019 došlo (s účinnosťou od roku 2020) k prijatiu zníženia sadzby dane z príjmov pre právnické osoby z pôvodných 21 % na 15 %. Predmetná novela sa dotkne aj živnostníkov, ktorým sa tiež zníži sadzba dane z príjmov z pôvodných 19 % na 15 %. V oboch prípadoch ide o subjekty, ktorých ročný príjem nepresiahne 100 000 Eur. Zároveň došlo aj k legislatívnej zmene, ktorá smeruje k odbremeneniu súdov prostredníctvom zastavenia niektorých exekúcií. Efektívne vyriešenie problému vedenia niektorých dlhoročných exekúcií sa vzťahuje na prípady, v ktorých nedochádza k exekvovaniu majetku povinného a ani k zastaveniu exekúcie napriek tomu, že povinný je nemajetný. Navyše bola schválená rozsiahla novela zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch. Primárnym cieľom novelizácie zákona bolo doplniť legislatívnu úpravu sektora sociálnej ekonomiky a vytvoriť vhodné podmienky na to, aby sa sociálna ekonomika rozvíjala a bola prínosom nielen pre zvyšovanie zamestnanosti. Zámerom zákonodarcu bolo tiež upraviť systém podpory, ktorý bude spoločensky prijateľný a bude plne dodržiavať pravidlá štátnej pomoci. Novela má prispieť k odstráneniu konkrétnych aplikačných problémov. Taktiež došlo k zásadnému predefinovaniu pojmu podnik so sociálnym dosahom tak, aby viac subjektov dokázalo naplniť podmienky ustanovené pre podnik so sociálnym dosahom ako „medzikrok“ k splneniu podmienok ustanovených pre sociálny podnik.

Na druhej strane došlo v monitorovacom období aj k vzniku, resp. rozšíreniu viacerých povinností, predovšetkým došlo k zavedeniu novej dane týkajúcej sa poistenia. Predmetom dane je poistenie v odvetviach neživotného poistenia, ktoré sú uvedené v prílohe príslušného

zákona. Sadzba dane zo základu dane predstavuje 8 % na príslušné poistenie. Daň z poistenia sa nevzťahuje na povinné zmluvné poistenie (PZP).

Celkový objem podpory MSP bol v roku 2019 na úrovni 694 626 313,80 Eur. Z hľadiska štruktúry foriem financovania dominovala priama forma podpory, ktorá bola na úrovni 597 824 906,20 Eur, t. j. dosiahla 86,1 % na celkovej podpore MSP. Formou nepriamej podpory bolo celkovo poskytnutých 96 801 407,60 Eur na podporu malých a stredných podnikov, t. j. dosiahla 13,9 %. Celkové reálne čerpanie bolo v medziročnom porovnaní vyššie, ale medziročný vývoj v oblasti podpory MSP stratil na svojej dynamike. Najvýznamnejší podiel na podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií, mala kategória úvery alebo pôžičky (40,6 % na celkovej podpore poskytnutej MSP) a kategória dotácie, NFP, granty (40,4 % na celkovej podpore poskytnutej MSP). Medzi významnejšie kategórie patrili aj bankové záruky (7,5 %) a rizikový kapitál (5,1 %). Podrobnejší prehľad podpory malých a stredných podnikov je uvedený v kapitole 3.

Slovak Business Agency (ďalej len „SBA“) aj v roku 2019 napĺňala ciele v oblasti poskytovania komplexnej pomoci cielenej na sektor malých a stredných podnikov, pričom pokračovala v ich podpore prostredníctvom realizácie viacerých národných či medzinárodných projektov. V roku 2017 SBA rozbehla viaceré národné projekty, financované z OP Výskum a Inovácie², v rámci ktorých ponúka široké portfólio služieb pre MSP a záujemcov o podnikanie či už v Bratislave alebo v jednotlivých regiónoch SR.

SBA aktívne hodnotila materiály s vplyvom na podnikateľské prostredie, poskytovala stanoviská a pripomienky v rámci návrhov nových regulácií a to prostredníctvom Centra lepšej regulácie (ďalej len „CLR“). CLR v monitorovacom roku hodnotilo (z obsahovej a procesnej stránky) realnosť zachytených vplyvov vo všetkých vypracovaných *Analýzach vplyvov na podnikateľské prostredie* a poskytovala detailné stanoviská obsahujúce návrhy lepšieho zachytenia vplyvov novej regulácie na podnikateľské prostredie.

Predkladaná *Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2019* obsahuje aj komplex návrhov a odporúčaní, primárne za účelom podpory kontinuálneho zlepšovania podnikateľského prostredia v sektore MSP vo väzbe na zlepšovanie ich konkurencieschopnosti a podpory dynamiky rastu.

V súlade s potrebami MSP je naďalej nevyhnutné pokračovať v zefektívňovaní podpory pre MSP. Za účelom podpory stabilného podnikateľského prostredia je potrebné kontinuálne pokračovať v systematickej spolupráci a koordinovanom prístupe všetkých zainteresovaných rezortov, ako aj v zohľadňovaní návrhov a odporúčaní od jednotlivých subjektov. Vzájomná a intenzívna spolupráca by mala smerovať k zlepšovaniu podmienok podnikania a v konečnom dôsledku aj k zvyšovaniu konkurenčnej schopnosti nielen MSP, ale aj Slovenska ako celku.

² v decembri 2019 došlo k zlúčeniu OPVaI a OPII (viac v 3. kapitole)

1. Monitorovanie legislatívneho prostredia v roku 2019 (s vplyvom na MSP)

1.1 Prístup EÚ a vlády SR k podpore MSP

Zámerom tejto kapitoly je poskytnúť stručný prehľad vybraných podporných programov pre MSP kreovaných na európskej a národnej úrovni. Európska únia vytvorila viacero programov na podporu MSP, pričom jej snahou je podporiť fyzické osoby, aby sa vo väčšej miere zapájali do podnikateľskej činnosti. Vláda SR má svojou činnosťou v úmysle podporiť MSP viacerými podpornými opatreniami spočívajúcimi v tvorbe legislatívnych zmien a v zlepšení prístupu k financiam pre MSP. V roku 2019 boli naďalej aktívne nasledovné podporné programy.

Európsky program pre podporu MSP (COSME)

Európska komisia si prostredníctvom Európskeho programu pre podporu MSP (COSME) vytýčila za cieľ podporovať podnikanie a zlepšovať podnikateľské prostredie pre MSP, aby mohli a dokázali úspešne rozbehnúť svoj podnikateľský zámer v súčasnej globalizovanej ekonomike. Program COSME bol navrhnutý na obdobie rokov 2014 až 2020 so stanoveným rozpočtom 2,3 miliardy Eur. Program sa realizuje prostredníctvom ročného plánu činností a prostredníctvom podporných opatrení. **Plán činností bol pre rok 2019 stanovený s celkovým rozpočtom 350 miliónov Eur**, pričom približne 60 % z celkovej sumy bolo vymedzených na finančné nástroje a 20 % na činnosti zamerané na podporu prístupu podnikov na trhy.

COSME je program, ktorým sa **vykonáva iniciatíva „Small Business Act“** (Zákon o malých podnikoch), ktorá odráža vôľu Komisie uznať ústrednú úlohu MSP v hospodárstve EÚ.

Zámerom predmetného podporného programu je poskytnúť MSP lepší prístup k financovaniu v rôznych fázach životného cyklu podniku, t.j. pri založení, rozširovaní alebo

prevode podniku. Prostredníctvom nástroja na poskytovanie záruk za pôžičky, program poskytuje záruky a protizáruky finančným inštitúciám (napr. záručným spoločnostiam, bankám, lízingovým spoločnostiam), aby mohli MSP poskytnúť viac pôžičiek a lízingového financovania.

EIC Accelerator Pilot

V roku 2019 nahradil Pilotný akceleračný program Európskej rady pre inovácie (EIC Accelerator Pilot) schému SME Instrument a stal sa tak súčasťou programu Horizont 2020 pre podporu výskumu a inovácií. Od spustenia podpory inovačných projektov SME Instrument v rámci programu Horizont 2020 táto schéma vzbudila záujem medzi slovenskými firmami.

EIC Accelerator Pilot je prioritne zameraný na podporu mimoriadne inovačných malých a stredných podnikov s prelomovými produktmi a ambíciou uplatniť sa na medzinárodných trhoch. Cieľom je prekonať nedostatočné financovanie počiatočných fáz vysoko rizikového výskumu a inovácie, stimulovať prelomové inovácie a zvýšiť komercializáciu výsledkov výskumu v rámci súkromného sektora pomocou finančných, koučingových a akceleračných nástrojov.

Pilotná fáza projektu (2018-2020) pracuje s rozpočtom 3 miliardy Eur.

Kritéria hodnotenia pre získanie financovania projektu

- produkt musí mať potenciál vytvoriť nový trh, či narušiť už existujúci trh
- vysoko potencionálny inovačný, výrazne lepší a odlišný od ostatných možností
- vysoká rizikovosť projektu
- podporuje technické aj netechnické projekty s prelomovými inovačnými konceptmi, ale aj inovácie v rámci deep tech, teda projekty vzniknuté na základe vedeckého objavu alebo významnej technologickej inovácie
- potreba značného kapitálu
- podnik musí preukázať nemožnosť využitia investícií z trhu v dostačujúcom množstve
- podnik sa považuje za nefinancovateľný

2 varianty financovania

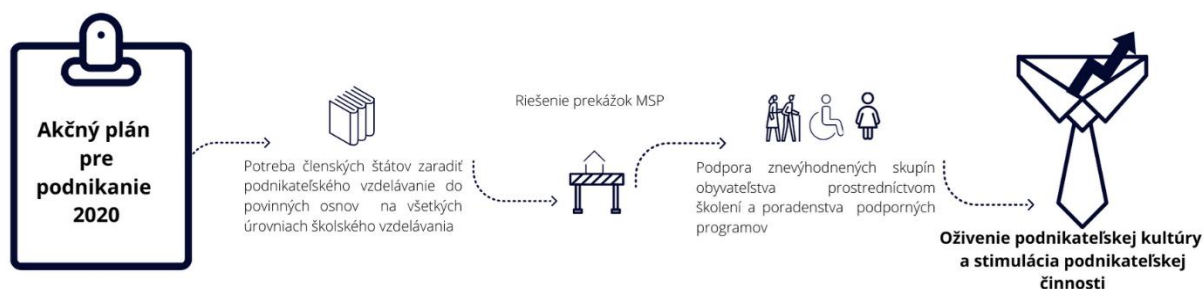
Do marca 2020 získalo 23 slovenských firiem projekt vo fáze 1 a 1 firma vo fáze 2.

V roku 2019 získala financovanie z programu EIC Accelerator Pilot jedna slovenská firma.

V roku 2019 nahradil EIC Accelerator Pilot schému SME Instrument.

Akčný plán pre podnikanie 2020 - tri kroky k uvoľneniu podnikateľského potenciálu Európy

Akčný plán sa zaoberá riešením množstva prekážok, ktorým čelia MSP, medzi ktoré patrí nedostatočné vzdelávanie a odborná príprava, zložitý prístup k úverom a trhom, ťažkosti pri prevoze podnikov, obavy zo zlyhania a jeho dôsledky, druhá šanca pre poctivých neúspešných podnikateľov a prílišná byrokracia.

Iniciatíva Small Business Act for Europe

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2020

Ministerstvo financií SR v **Národnom programe reforiem Slovenskej republiky 2020** publikovanom v máji 2020, uvádza štrukturálne opatrenia, ktoré vláda SR plánuje realizovať najmä v najbližších rokoch. V predmetnom programe skúma a identifikuje pretrvávajúce nielen podnikateľské, ale aj celospoločenské problémy v roku 2019. Nižšie v texte sú uvedené vybrané činnosti vlády SR, ktoré smerovali k podpore MSP v predmetnom období.

S cieľom zvýšiť efektívnosť a účinnosť súdnictva, parlament v roku 2019 schválil zavedenie inštitútu tzv. host'ujúceho sudcu. Host'ujúci sudca bude fungovať na mieste sudcu, ktorý dočasne nevykonáva funkciu pre materskú alebo rodičovskú dovolenku, je dlhodobo práceneschopný alebo je na stáži. Cieľom tejto úpravy je zabezpečiť plynulý chod súdov, výkon spravodlivosti a riešenie situácií pri dočasnej absencii zákonného sudcu.

S cieľom zlepšenia odbornej prípravy budúcich sudcov bola prijatá novela zákona o sudcoch a prísediach. Upravili sa vedomostné a odborné predpoklady čakaťľa tak, aby boli rovnaké ako pre sudcu vo výkone služby. Legislatívnymi úpravami sa nastavila aj väčšia transparentnosť a objektivita vo výberových konaniach.

Na odbremenenie súdov od nadmernej pracovnej záťaže bol prijatý zákon o zastavení niektorých exekučných konaní. Zákon do praxe prináša možnosť zastaviť exekúciu pre nemajetnosť dlžníka, ak sa exekučný dlh do piatich rokov nevymohol. Zákon zároveň odbremeni súdy od množstva exekučných spisov, ktoré sú povinné viesť, aj keď sú nevymožiteľné. MS SR odhaduje, že vďaka zákonu môže do roku 2023 dôjsť k zastaveniu viac ako 1,2 mil. exekúcií (približne 30 % všetkých exekúcií na súdoch).

Od marca 2019 vstúpila do účinnosti právna úprava ochrany oznamovateľov korupcie. Vznikol nový *Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*, ktorý má za úlohu spolupracovať a právne pomáhať whistleblowerom. Jeho úlohou bude poskytovať ochranu oznamovateľom, kontrolovať dodržiavanie navrhovaného zákona, poskytovať odborné stanoviská a poradenstvo k aplikácii návrhu zákona, robiť osvetu v oblasti poskytovania ochrany whistleblowerom a poskytovať odmenu oznamovateľom.

Bola vypracovaná stratégia na odhaľovanie korupčného správania pri implementácii projektov z EÚ fondov. Na konci roka 2019 ÚPVII v spolupráci s OECD vypracoval stratégiu a akčný plán na posilnenie boja proti korupcii a podvodom v oblasti EÚ fondov. Stratégia sa zameriava na posilnenie účinnosti stratégií na riadenie rizík spojených s podvodmi a korupciou, zavedenie kontrolných činností a na identifikáciu a posudzovanie rizík spojených s podvodmi.

S cieľom podpory odbúravania administratívnej záťaže občanov a obchodných spoločností pokračovala elektronizácia procesov vo verejnej správe. Viackrát sa pre tento účel novelizoval tzv. zákon proti byrokracii. V tzv. druhej vlne opatrení fyzické a právnické osoby už nemusia orgánom verejnej moci predkladať v listinnej podobe potvrdenia o daňových nedoplatkoch, či nedoplatkoch na poisťnom na zdravotné a sociálne poistenie. Od decembra 2019 nie je potrebné predkladať ani potvrdenie o návšteve školy a potvrdenie o poberaní prídavku na vyživované dieťa.

Počas roka 2019 sa podarilo splniť viacero opatrení z troch antibyrokratických balíčkov. Ide najmä o opatrenia z tretieho antibyrokratického balíčka, pričom 24 bolo splnených práve z tohto balíčka. Počas uplynulého roka ich bolo splnených zo všetkých troch balíčkov spolu 30. Celkovo sa tak podarilo splniť 67 opatrení z celkového počtu 95 plánovaných. Podarilo sa vydať metodické usmernenia a zoznamy (tzv. „checklisty“) pre podnikateľov prinášajúce zrozumiteľnejšie a transparentnejšie uplatňovanie existujúcej legislatívy. Taktiež sa podarilo novelizovať rôzne vyhlášky v oblasti verejného zdravia, ktoré znížili regulačnú záťaž podnikateľov v zariadeniach spoločného stravovania a v športových zariadeniach. Na základe princípu jedenkrát a dosť sa zautomatizovala registrácia podnikateľských subjektov pre daň z príjmov na základe údajov z registra právnických osôb a fyzických osôb. Zrušila sa aj povinnosť vydávať potvrdenie o poistení zodpovednosti. Zatiaľ sa však nepodarilo zrýchliť a zjednodušiť stavebné konania (súčasť prvého antibyrokratického balíčka). Stavebné konania sú pritom pre Slovensko najhoršie hodnotenou oblasťou v rebríčku Doing Business.

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020

V zmysle Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016 – 2020 vláda a rezort hospodárstva považuje malé a stredné podnikanie za kľúčový predpoklad ekonomického rastu a rozvoja v regiónoch. V rámci podpory zlepšovania podmienok pre MSP aj v roku 2019 bolo cieľom vlády, zamerať sa predovšetkým na zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok, poskytovaných služieb a vytváranie stimulov pre podporu podnikania.

Zámerom vlády bolo naďalej vytvárať konkrétne opatrenia pre zabezpečenie prístupu k financovaniu MSP nielen prostredníctvom grantových programov, ale hlavne uvedením nových návratných foriem financovania s využitím Slovenského záručného a rozvojového fondu a Slovenského investičného holdingu. Vláda sa v uvedenom programovom vyhlásení zaväzuje k podpore rozvoja centier podnikateľských služieb v snahe zvyšovať podiel zamestnancov v oblasti služieb s vyššou pridanou hodnotou. Snahou vlády je naďalej pokračovať v tvorbe primeraných podmienok pre aktívne využívanie princípov iniciatívy Európskeho odporúčania pre malé podnikanie (Small Business Act for Europe) a Akčného plánu pre podnikanie 2020.

Dôležitým prvkom podpory MSP je systematické monitorovanie podnikateľského prostredia s cieľom identifikovať zlyhania trhu a hodnotenia efektivity realizovaných podporných opatrení. Zámerom vlády je vytvárať predpoklady na systematické zlepšovanie postavenia Slovenskej republiky voči krajinám OECD a EÚ v hodnoteniach podnikateľského prostredia, napríklad postavenie SR v Doing Business.

V súlade so znením programového vyhlásenia, bude vláda naďalej pokračovať v prijímaní komplexných riešení na znížovanie administratívneho zaťaženia pri podnikaní. Taktiež je potrebné zlepšiť kvalitu prijímaných dokumentov v transparentnom legislatívnom procese. Analytické podklady pre legislatívny proces musia objektívne posúdiť výšku administratívnej zaťaženosti vo väzbe na efekt dosiahnutý navrhovanou reguláciou. Úmyslom vlády je novelizovať strategický dokument pre lepšiu reguláciu „RIA 2020“ a prijať dlhodobú stratégiu znížovania regulačného zaťaženia podnikania v Slovenskej republike.

Pri preberaní európskej legislatívy sú naďalej jej predkladatelia povinní odlišiť obsah nevyhnutne vyžadovaný EÚ od obsahu, ktorý je vložený predkladateľom z vlastnej iniciatívy. Pre podporu hospodárskeho rastu vláda zabezpečí opatrenia vo vzťahu k vnútornému trhu. Dôležitým prvkom je stále aktuálna problematika dostupnosti informácií pre podnikateľov a príjemcov služieb na moderných komunikačných prostriedkoch, rozširovanie funkčnosti elektronického jednotného kontaktného miesta, fyzických jednotných kontaktných miest pre podnikateľov, využívanie a rozširovanie informačného systému vnútorného trhu EÚ.

III. antibyrokratický balíček opatrení

Dňa 06.02.2019 bol uznesením vlády SR č. 51/2019 schválený v poradí III. balíček opatrení Ministerstva hospodárstva SR na odstránenie zbytočnej byrokracie s cieľom zlepšiť podnikateľské prostredie. Na tvorbe opatrení spolupracovali orgány štátnej správy, podnikatelia, ale aj analytici. Balíček opatrení by mal prispieť k úspore výdavkov podnikateľov, pričom sa predpokladá, že môže ísť približne o 50 miliónov Eur ročne.

Balíček obsahuje celkovo 36 opatrení. Zameriava sa predovšetkým na elektronizáciu služieb a zefektívnenie procesov pri začatí podnikania a otváraí prevádzok. Opatrenia by mali priniesť významné zjednodušenie pravidiel pri povoľovaní podnikania, znížiť by sa mala záťaž pre podnikateľov v oblasti povinností a predkladania potvrdení napríklad v oblasti hygieny alebo stavebného konania.

K 31.12.2019 bolo z III. antibyrokratického balíčka celkovo splnených 24 opatrení, nesplnených ostáva 8 opatrení, 3 opatrenia sú splnené čiastočne a 1 opatrenie je v plnení (termín jeho plnenia ešte neuplynul).

Medzi užitočné opatrenia, v zmysle uznesenia vlády SR č. 51/2019, boli prijaté nasledovné vybrané napr.:

- Vypracovať a zverejniť tzv. checklist povinností podnikateľa pri otváraaní prevádzky, v priebehu podnikania a pri kontrole a tiež zoznam najčastejších porušení a zoznam príkladov dobrej praxe.
- Novelizovať zákon č. 177/2018 Z. z. proti byrokracii, ktorá rozšíri rozsah údajov, ktoré sa získavajú z informačných systémov o 4 potvrdenia - potvrdenie o návšteve školy, potvrdenie o daňových nedoplatkoch, potvrdenie o nedoplatkoch na sociálnom a zdravotnom poistení.
- Zjednodušiť proces registrácie ubytovateľa a evidencie ubytovaných cudzincov.
- Umožniť zamestnávateľom vystaviť a doručiť potvrdenie o zdaniteľných príjmoch, ročné zúčtovanie preddavkov na daň a potvrdenie o zaplatení dane elektronicky zamestnancom po vzájomnej dohode a so zabezpečením ochrany osobných údajov.
- Zaviesť registráciu podnikateľských subjektov pre daň z príjmov a priradiť DIČ na daňovom úrade automaticky na základe údajov z registra právnických osôb a fyzických osôb o vzniku oprávnenia vykonávať podnikanie a tým naplniť princíp jedenkrát a dost'.

Jednotlivé prijaté opatrenia spočívajú v menších legislatívnych zmenách. Aj takéto kroky však napomáhajú k odbúraniu administratívnej záťaže podnikateľov a k zlepšeniu podnikania MSP v SR.

Schéma na podporu rodinného podnikania 2017 – 2020 (schéma pomoci de minimis)

Jedným z projektov v rámci Programu na podporu štrukturálnych reforiem 2017-2020 je podpora rodinného podnikania na Slovensku. Obsahom schémy na podporu rodinného podnikania (2017 – 2020) Ministerstva hospodárstva SR je zvýšenie povedomia o rodinnom podnikaní vrátane transferov, odstraňovania bariér a pod. Cieľom schémy je podporiť rozvoj rodinného podnikania a vytvárať vhodné podmienky pre proces generačnej výmeny v rámci rodinných podnikov.

Na jeseň v roku 2018 SBA vyhlásila pilotnú „Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie podpory v rámci Schémy na podporu rodinného podnikania 2017 – 2020“, na ktorú bolo alokovaných 410 000 Eur. Hlavným cieľom výzvy bolo pomôcť rodinným podnikom pri riešení otázky nástupníctva a generačnej výmeny, nakoľko ide o pomerne zložitý a komplexný proces, ktorý výrazne ovplyvňuje chod podniku aj život samotnej rodiny.

Po vyhodnotení výberovou komisiou úspešné podnikateľské projekty rodinných podnikov z celého Slovenska čerpali podporu bez ich spolufinancovania formou odborných poradenských služieb do februára 2019. Poradenstvo poskytovali 28 experti – špecializovaní spolupracovníci SBA. Celkovo pre devätnásť schválených projektov poskytli pomoc v rozsahu 1 990 hodín odborného poradenstva.

Stratégia lepšej regulácie – RIA 2020

Dlhodobou kontinuálnou prioritou vlády SR je uľahčovanie podnikania odbúraním neopodstatnených regulačných bariér a byrokracie, ktoré spôsobujú dodatočné finančné náklady či časové zaťaženie. Táto snaha je súčasťou širšej agendy lepšej regulácie, ktorá nie je zameraná iba na podnikateľov, ale prostredníctvom optimalizácie regulačného prostredia aj na všetkých občanov SR.

Stála pracovná komisia Legislatívnej rady vlády SR na posudzovanie vybraných vplyvov (komisia RIA) zastáva funkciu národného koordinátora posudzovania vplyvov v SR. Z hľadiska jednotlivých fáz legislatívneho procesu je komisia RIA činná v rámci prípravnej fázy regulácií (ex ante). Zameriava sa predovšetkým na posudzovanie kvality doložky

vybraných vplyvov a príslušných analýz vybraných vplyvov prostredníctvom predbežného pripomienkového konania (ďalej len „PPK“) a záverečného posúdenia vybraných vplyvov. Nezaoberá sa vecnou stránkou a obsahom predkladaných dokumentov.

Stanoviská komisie RIA sa najčastejšie týkajú nesprávneho, resp. nedostatočného vyplnenia doložky vybraných vplyvov a jednotlivých analýz vybraných vplyvov a vyčíslenia nákladov, ktoré navrhovaný predpis prináša. Komisia RIA sa vyjadruje aj **k nedodržiavaniu procesu posudzovania vybraných vplyvov, čo sa v roku 2019 stalo celkovo šesťkrát**. Najčastejším príkladom je predloženie regulácie do PPK a zároveň aj do medzirezortného pripomienkového konania (ďalej len „MPK“), kedy komisia RIA proces PPK zastaví a uplatňuje si pripomienky v rámci MPK, zásadne s požiadavkou o predloženie na záverečné posúdenie.

Komisia RIA prijala v roku 2019 celkovo 273 materiálov na posúdenie, 84 % z nich (228) v rámci PPK. Z predmetných 228 materiálov zaslaných na PPK komisia RIA **vydala 36 súhlasných stanovísk, 73 súhlasných stanovísk s pripomienkou a 104 nesúhlasných stanovísk**; ôsmim materiálom bola udelená výnimka a ako je už uvedené vyššie, **pri šiestich materiáloch bol proces ukončený z dôvodu porušenia procesu** (t. j. materiál predkladateľ zaslal súbežne do procesu PPK a aj do procesu MPK) **a jedenkrát z iného dôvodu**. O skrátenie procesu PPK požiadali predkladatelia celkovo 92 krát. Ďalších 45 materiálov bolo počas roka 2019 zaslaných na záverečné posúdenie. Komisia RIA k nim vydala 15 súhlasných stanovísk, 13 súhlasných stanovísk s pripomienkou a 17 nesúhlasných stanovísk.

1.2 Prehľad najpodstatnejších legislatívnych zmien v roku 2019

Aj v roku 2019 došlo zákonodarcom k schváleniu množstva legislatívnych zmien. Časté legislatívne zmeny sú u podnikateľov vnímané prevažne negatívne, nakoľko ich sledovanie predstavuje pre podnikateľov neefektívne vynaložený čas. Desať najdôležitejších zákonov (Obchodný zákonník, Zákon o obchodnom registri, Zákon o dani z pridanej hodnoty, Zákon o správe daní, Zákon o účtovníctve, Zákonník práce, Zákon o dani z príjmov, Zákon o používaní elektronickej registračnej pokladnice, Zákon o zdravotnom poistení, Zákon o sociálnom poistení), ktoré by MSP mali pravidelne sledovať, keďže sa ich úzko dotýkajú, bolo v uplynulom roku 56-krát novelizovaných. Pričom tento počet noviel predstavuje nárast, v porovnaní s rokom 2018, o 24 novoprijatých právnych predpisov. Novelizácie zákonov v predmetnom roku so sebou priniesli pozitívne zmeny v podmienkach podnikania, ale zároveň mali aj negatívne dopady na MSP. V závere kapitoly uvádzame stručný prehľad zákonov, ktoré boli schválené v roku 2019, pričom nadobudli účinnosť až v nasledujúcom roku.

Zákony schválené v roku 2018 s účinnosťou od roku 2019

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2018, avšak nadobudli účinnosť až v posudzovanom období od 01.01.2019. Niektoré zákony spomenuté v tejto časti boli súčasťou aj Správy o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej

republike v roku 2018 (ako súčasť sumáru zákonov, ktoré budú ešte len v platnosti v najbližšom období).

a) Sprísnenie podmienok podnikania v cestovnom ruchu

Novoprijatý **zákon č. 170/2018 Z. z. o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov** nadobudol účinnosť dňa 01.01.2019, zároveň tento zákon zrušil pôvodný zákon č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov. Predmetným zákonom došlo k sprísneniu podmienok podnikania v službách cestovného ruchu. V zmysle dôvodovej správy bolo všeobecným cieľom prijatého zákona odstrániť nejasnosti a medzery v predošlej právnej úprave a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany cestujúcich pri kúpe zájazdov a spojených cestovných služieb v súlade s vyššie uvedenou smernicou.

V porovnaní s predošlou právnou úpravou došlo k právnemu zakotveniu **užšie špecifikovanej definície pojmu zájazd**, pričom došlo k jeho pozitívnemu aj negatívnemu vymedzeniu. **Spojené služby cestovného ruchu** predstavujú ďalší z nových pojmov upravených zákonom o zájazdoch. Doteraz bolo možné uzavrieť zmluvu o obstaraní zájazdu, po prijatí zákona o zájazdoch je možné uzavrieť **zmluvu o zájazde** a to medzi subjektmi **cestovnou kanceláriou a cestujúcim**. Cestovná kancelária alebo cestovná agentúra, ktorá predáva zájazd, je **povinná pred uzatvorením zmluvy o zájazde alebo pred zaslaním ponuky**, ktorej prijatie môže viesť k uzatvoreniu zmluvy o zájazde, **poskytnúť cestujúcemu informácie prostredníctvom príslušného formulára** uvedeného v prílohe zákona. Predmetná zákonná povinnosť má umožniť cestujúcemu porovnať si poskytované služby viacerých cestovných kancelárií. Podľa nového znenia zákona o zájazdoch došlo k predĺženiu lehoty na uplatnenie reklamácie zájazdu cestujúcim a to do dvoch rokov odo dňa skončenia zájazdu, alebo ak sa zájazd neuskutočnil, odo dňa, keď sa mal zájazd skončiť podľa zmluvy o zájazde.

b) Pribudla nová daň

Zákonom č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov s nadobudnutím účinnosti odo dňa 01.01.2019 došlo k **právnemu zakotveniu novej dane**. Ako naznačuje názov zákona, predmetom úpravy je daň z poistenia. V dôvodovej správe k zákonu o dani z poistenia sa uvádza, že dôvodom zavedenia dane z poistenia ako nepriamej dane sú doterajšie poznatky, ktoré ukazujú, že odvod z prijatého poistného z neživotného poistenia zavedený od 1. januára 2017 je nesystémovým a neefektívnym opatrením, ktoré spôsobuje aplikačné problémy poisťovniam a nerovnaké zaobchádzanie v súvislosti s odvodom vo výške 8 % z prijatého poistenia na základe poistných zmlúv uzavretých pred 01.01.2017 a uzavretých od tohto dátumu. Predmetom dane je poistenie v odvetviach neživotného poistenia, ktoré sú uvedené v prílohe č. 1 príslušného zákona. Daň z poistenia sa nevzťahuje na povinné zmluvné poistenie (PZP). **Sadzba dane zo základu dane je 8 %** na poistenie uvedené v prílohe č. 1 zákona.

c) Znížená sadzba dane

Dňa 23.10.2018 bol Národnou radou SR schválený **zákon č. 323/2018 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov s nadobudnutím účinnosti dňa 01.01.2019. Uvedenou novelou došlo k **zníženiu sadzby DPH na ubytovacie služby**. Z pôvodnej 20 % sadzby dane sa nová sadzba DPH na ubytovacie služby znížila **na 10 %**. Znížená sadzba dane sa uplatní nie len na hotelové a podobné ubytovacie služby, ale aj na ubytovacie služby v študentských domovoch alebo internátoch služby v izbách alebo ubytovacích jednotkách v ubytovniach pre robotníkov a pod.

d) Zvýšenie minimálnej mzdy

Vláda Slovenskej republiky dňa 10.10.2018 ustanovila **nariadením č. 300/2018 Z. z.** sumu minimálnej mzdy na rok 2019 na: a) 520,00 Eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou, b) 2,989 Eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom, čím pokračovala v trende zvyšovania minimálnej mzdy.

e) Viac práv pre zamestnancov

Zákon č. 376/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony nadobudol účinnosť dňa 01.01.2019. Do § 13 Zákonníka práce doplnil odsek 5 v nasledovnom znení: **Zamestnávateľ nesmie zamestnancovi uložiť povinnosť zachovávať mlčanlivosť o jeho pracovných podmienkach vrátane mzdových podmienok a o podmienkach zamestnávania**. Nikto nesmie byť na pracovisku prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že nezachová mlčanlivosť o svojich pracovných podmienkach vrátane mzdových podmienok a o podmienkach zamestnávania. V nadväznosti na vyššie uvedené bola do ustanovenia § 43 ods. 4 doplnená veta, ktorá upravuje **absolútnu neplatnosť** ustanovenia pracovnej zmluvy, ktorý ukladá povinnosť mlčanlivosti o pracovných podmienkach zamestnancovi. Podľa § 43 ods. 4 druhej vety: **Ustanovenia pracovnej zmluvy alebo inej dohody, ktorými sa zamestnanec zaväzuje zachovávať mlčanlivosť o svojich pracovných podmienkach vrátane mzdových podmienok a o podmienkach zamestnávania, sú neplatné**.

f) Zavedenie rekreačných poukazov

Od 01.01.2019 vstúpil do účinnosti **zákon č. 347/2018 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony medzi nimi aj **Zákonník práce**. Predmetná novelizácia do Zákonníka práce dopĺňa nové ustanovenie § 152a, ktorý svojím znením upravuje **podmienky rekreácie zamestnancov**. **Povinnosť poskytnúť príspevok na rekreáciu zamestnancovi** má zamestnávateľ, ktorý zamestnáva viac ako 49 zamestnancov. Zamestnávateľ, ktorý zamestnáva menej ako 50 zamestnancov túto povinnosť stanovenú zákonom nemá, avšak môže poskytnúť príspevok na rekreáciu dobrovoľne. Počtom zamestnávaných zamestnancov sa rozumie priemerný evidenčný počet zamestnancov za predchádzajúci kalendárny rok. Poskytnutie príspevku na rekreáciu je možné zamestnancovi, ktorý o príspevok zamestnávateľa požiada; pracuje v pracovnom pomere nepretržite najmenej 24 mesiacov; pracuje na základe pracovnej zmluvy.

g) E-kasa

V roku 2018 došlo Národnou radou SR k schváleniu pozmeňujúceho **zákona č. 368/2018 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 289/2008 Z. z. o používaní **elektronickej registračnej pokladnice** a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady

č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Novela zákona nadobudla účinnosť dňa 01.01.2019, pričom časť ustanovení nadobudlo účinnosť až dňa 01.04.2019. Uvedenou novelou zákona o používaní elektronickej registračnej pokladnice **sa malo zabezpečiť on-line pripojenie všetkých elektronických registračných pokladníc na portál finančnej správy, tzv. systém e-kasa**. Podľa dôvodovej správy systém e-kasa predstavuje systém evidencie tržieb a pokladničných dokladov v reálnom čase, ktorý umožní integráciu on-line pokladníc, ako aj virtuálnych registračných pokladníc na centrálnu databázu finančnej správy, zasielanie údajov v reálnom čase, ako aj v off-line režime.

Systém e-kasa má pre podnikateľov predstavovať zníženie administratívnej záťaže pri obstarávaní hardvéru, zníženie nákladov pri prevádzke, kontinuálny prechod medzi účtovnými dňami, export dát na zjednodušenie podávania kontrolného výkazu na účely DPH, dostupnosť dát počas archivácie. Systém e-kasa má napomôcť v boji proti daňovým únikom spočívajúcim v obchádzaní povinného evidovania tržieb v pokladnici. Novela zákona sa vzťahuje na podnikateľov, ktorí sú v zmysle zákona č. 289/2008 Z. z. povinní evidovať prijaté tržby z predaja tovaru alebo poskytnutia služieb v registračnej pokladnici a tiež na dovozcov a distribútorov registračných pokladníc.

Kým pred účinnosťou novely mali podnikatelia možnosť vybrať si napojenie na systémy finančnej správy (v podobe virtuálnej registračnej pokladnice) dobrovoľne, po zmene malo byť online pripojenie na finančnú správu povinné. E-kasa predstavuje moderné online riešenie s benefitmi pre podnikateľov. Pokladnicou môže byť nielen klasická ERP, ale aj tablet, mobil, počítač či VRP. **Povinnosť podnikateľovi začať používať on-line registračnú pokladnicu vznikla od 1. júla 2019.**

Dňa 19.06.2019 Národná rada SR schválila novelu (č. 188/2019 Z. z.) zákona o používaní elektronickej registračnej pokladnice. Znenie novely nadobudlo účinnosť dňa 01.07.2019, pričom jej podstatou bol odklad ukladania pokút za nepripojenie sa na systém e-kasa. Dôvodom odkladu bol neukončený proces transformácie zo strany podnikateľov, v dôsledku technických problémov a nemožnosti si tak splniť povinnosť. Daňový úrad alebo colný úrad nemohol uložiť do 31. decembra 2019 pokutu za nepoužívanie on-line registračnej pokladnice podnikateľovi, ktorý používa na evidenciu tržieb elektronickú registračnú pokladnicu, ak požiadal o pridelenie kódu pokladnice e-kasa klient najneskôr do dňa účinnosti tohto zákona.

h) Zmeny vo verejnom obstarávaní

Dňa 01.01.2019 nadobudol účinnosť **zákon č. 345/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon o VO“)**. Išlo o pomerne rozsiahlu novelu zákona o VO. Novelizované znenie zákona o verejnom obstarávaní bolo doplnené o ustanovenie § 1 ods. 14 pričom, v zmysle tohto ustanovenia **sa zákon o VO nevzťahuje na zákazku, ktorej predpokladaná hodnota je nižšia ako 5 000 Eur** v priebehu kalendárneho roka alebo počas platnosti zmluvy, ak sa zmluva uzatvára na dlhšie obdobie ako jeden kalendárny rok. Týmto znením ustanovenia § 1 ods. 14 zákona o VO došlo k vypusteniu zákaziek malého rozsahu z procesu verejného obstarávania.

V ustanovení § 5 ods. 3 a 4 zákona o VO došlo k zmene spočívajúcej vo **zvýšení finančných limitov pre civilné podlimitné zákazky**. Pokiaľ ide o **dĺžku uchovávania dokumentácie** súvisiacej s verejným obstarávaním, došlo k predĺženiu lehoty z pôvodných 5 rokov **na 10 rokov** (od uzatvorenia zmluvy). Predmetnou novelou sa **zmenila definícia**

elektronického trhoviska. Po zmene definície nie je možné zadávať zákazky na uskutočnenie stavebných prác cez elektronické trhovisko.

Zmeny nastali v ustanovení § 49 zákona o VO nazvanom predkladanie ponúk. V dôsledku zavedenia elektronizácie verejného obstarávania, predmetnou novelou došlo k zrušeniu pôvodného § 49 ods. 5 zákona o VO, čím sa zo znenia zákona **odstránil tzv. dvojobáľkový systém. Dynamický nákupný systém** upravený v ustanovení § 58 zákona o VO prešiel zmenou, pričom novela spresnila jeho definíciu a zároveň došlo k úprave aj ďalších nasledovných ustanovení (§ 59 až § 61 zákona o VO) týkajúcich sa dynamického nákupného systému.

K viacerým zmenám došlo aj v ustanoveniach upravujúcich zadávanie podlimitných zákaziek (§ 108), podlimitné zákazky s využitím elektronického trhoviska (§ 109), podlimitné zákazky bez využitia elektronického trhoviska (§ 112), zadávanie zákaziek s nízkymi hodnotami (§ 117). V zmysle nového znenia ustanovenia § 164 ods. 3 zákona o VO **žiadosť o nápravu sa doručuje:** a) v elektronickej podobe funkcionalitou informačného systému, b) v listinnej podobe, ak informačný systém podľa písmena a) doručenie žiadosti o nápravu neumožňuje.

i) Úprava podmienok v oblasti podnikania v taxislužbe

Dňa 06.12.2018 Národná rada Slovenskej republiky schválila **zákon č. 9/2019 Z. z., ktorým dochádza k zmene zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o cestnej doprave“ alebo len „zákon“).** Predmetný zákon nadobudol účinnosť dňa 01.04.2019. Nová právna úprava prináša rozsiahle zmeny v prevádzkovaní taxislužby.

V zmysle dôvodovej správy bolo cieľom prijatého zákona **vytvoriť vhodnejšie podmienky v oblasti podnikania v taxislužbe**, prijatie opatrení smerujúcich k predchádzaniu nelegálneho spôsobu podnikania v taxislužbe a zabezpečiť účinnejšiu kontrolu v tejto oblasti. Novela reaguje aj na nové trendy v oblasti kolaboratívnej ekonomiky a podporuje využívanie digitálnych platforiem pri podnikaní v oblasti prepravy osôb.

Novelizáciou zákona o cestnej doprave došlo k vymedzeniu nových pojmov ako sú: **taxislužba** alebo **dispečing**. Pričom sa na účely tohto zákona dispečingom rozumie **sprostredkovanie služieb prepravy osôb** vozidlami s obsaditeľnosťou **najviac deväť osôb vrátane vodiča prostredníctvom telefónu, digitálnej platformy alebo iným spôsobom**.

Prevádzkovať taxislužbu môže len držiteľ koncesie podľa zákona o cestnej preprave. **Koncesia** oprávňuje dopravcu ponúkať dopravné služby a uzatvárať zmluvy o preprave osôb. Udeľuje sa **na desať rokov**, ak žiadateľ nepožiadal o kratší čas platnosti koncesie. Koncesia je trvalo **neprenosná** na inú osobu.

Prevádzkovanie taxislužby sa po novom stalo dostupnejšie, nakoľko **zanikla povinnosť preukazovania finančnej spoľahlivosti**, pričom pred účinnosťou novely bolo potrebné preukázať finančnú spoľahlivosť v sume 1 000 Eur za každé vozidlo. Taktiež došlo k **zrušeniu podmienky odbornej spôsobilosti**, ktorú bolo potrebné preukázať na to, aby žiadateľ získal koncesiu.

Novelou zákona č. 9/2019 Z. z. **bola zrušená podmienka minimálnej držby vodičského oprávnenia** (pôvodne 3 roky), došlo k **zrušeniu aj minimálneho veku vodiča taxislužby 21 rokov** a zároveň **bola zrušená podmienka odbornej spôsobilosti**.

V zmysle predmetného zákona môžu taxislužby používať na označenie vozidla pevné alebo odnímateľné strešné svietidlo s nápisom **TAXI akejkol'vek farby** okrem modrej,

červenej alebo oranžovej. Doteraz taxislužby mohli používať strešné svetidlo s nápisom TAXI len v žltej farbe. **Motorové vozidlo taxislužby po novom nemá vekové obmedzenie**, nakoľko pred novelou sa nesmeli poskytovať taxislužbu motorovým vozidlom starším ako osem rokov.

Právna úprava sa dotkla aj taxametra, **ak cena za prepravu je určená na základe prejdenej vzdialenosti alebo času, vozidlo taxislužby musí byť vybavené funkčným taxametrom**, ktorý spĺňa požiadavky na určené meradlá, umožňuje cestujúcemu počas prepravy sledovať okamžitú cenu cestovného a ktorý vydáva potvrdenku o zaplatenom cestovnom. **Taxameter nemusia mať vozidlá taxislužby, v prípade ak bola cena prepravy zaplatená vopred.**

Prepravný poriadok musí byť zverejnený na webovom sídle prevádzkovateľa taxislužby alebo prevádzkovateľa dispečingu, ak ho prevádzkovateľ taxislužby alebo prevádzkovateľ dispečingu zriadil, alebo musí byť k dispozícii vo vozidle alebo musí byť k dispozícii prostredníctvom digitálnej platformy, ak sa taxislužba prevádzkuje prostredníctvom digitálnej platformy.

§ **Zákony schválené v roku 2019 s účinnosťou od roku 2019**

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2019, s nadobudnutím účinnosti v priebehu roka 2019.

a) Zavedenie pojmu zaručená elektronická faktúra

Zákon č. 215/2019 Z. z. o zaručenej elektronickej fakturácii a centrálnom ekonomickom systéme a o doplnení niektorých zákonov nadobudol účinnosť dňa 01.08.2019. Dôvodom prijatia zákona bola transpozícia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/55/EÚ zo 16. apríla 2014 o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní. Obsahom tohto zákona je upraviť: náležitosti zaručenej elektronickej faktúry; postup pri zaručenej elektronickej fakturácii; zriadenie informačného systému elektronickej fakturácie a podmienky jeho používania; centrálny ekonomický systém a jeho používanie.

Zákon o zaručenej elektronickej fakturácii do právneho poriadku zaviedol nový pojem „zaručená elektronická faktúra“, ktorý je potrebné odlišovať od pojmu „elektronická faktúra“, ktorá je upravená zákonom o DPH. Podľa ustanovenia § 2 zákona č. 215/2019 Z. z. **zaručenou elektronickou faktúrou** sa rozumie dokument v elektronickej podobe, ktorý obsahuje náležitosti podľa § 2 odseku 2 zákona, je vyhotovený v dátovej štruktúre a formáte elektronického dokumentu podľa tohto zákona a všeobecne záväzného právneho predpisu vydaného ministerstvom financií podľa § 10 písm. a) a vydáva a prijíma sa prostredníctvom fakturačného systému.

Predmetný zákon rozlišuje medzi pojmami „zaručenou elektronickou faktúrou“, ako **inštitútom** a „zaručenou elektronickej fakturáciou“, ako **procesom**. V zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 215/2019 Z. z. **zaručenou elektronickej fakturáciou** sa rozumie **postup**, ktorý pozostáva zo štádia **vyhotovenia** zaručenej elektronickej faktúry, **vydania** zaručenej elektronickej faktúry dodávateľom a **prijatia** zaručenej elektronickej faktúry na účely jej ďalšieho spracovania.

Znenie novoprijatého zákona sa vzťahuje na podnikateľov, ktorí obchodujú s verejnou správou (úspešný uchádzači z verejného obstarávania), zároveň sa právna úprava dotkne aj podnikateľov, vystupujúcich v pozícii subdodávateľov spoločností, ktoré boli úspešné vo verejnom obstarávaní. Povinnosť vydávať zaručenú elektronickú faktúru sa bude vzťahovať na tie hospodárske subjekty, ktoré budú v postavení subdodávateľov v prípade, ak bude finančné plnenie poskytnuté subdodávateľovi priamo zo strany verejného obstarávateľa, resp. obstarávateľa.

Z uvedeného vyplýva, že predmetný zákon upravuje vzťahy medzi verejnými obstarávateľmi / obstarávateľmi navzájom, kedy napríklad môže fakturovať jedna inštitúcia verejnej správy inej inštitúcii (**G2G**) a medzi dodávateľmi a verejnými obstarávateľmi / obstarávateľmi, kedy faktúru vystavuje **právnická osoba dodávajúca napríklad tovar alebo služby (B2G)**.

b) Nový zákon o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami

Národná rada SR schválila **zákon č. 91/2019 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, pričom tento zákon nadobudol účinnosť dňa 01.05.2019. **Neprimerané podmienky sú dôsledkom zneužívania ekonomickej sily jedného z účastníkov obchodného vzťahu.** Prejavujú sa vyžadovaním, dohodnutím alebo uplatňovaním jednostranne výhodných obchodných podmienok, a to najčastejšie formou rôznych peňažných plnení alebo nepeňažných plnení dodávateľa nad rámec dohodnutej kúpnej ceny alebo vo forme zliav z kúpnej ceny, ktoré jednoznačne zvýhodňujú odberateľa a naopak, výrazne oslabujú pozíciu dodávateľa. Zneužívanie silnejšej pozície v obchodnom vzťahu a praktiky v podobe uplatňovania neprimeraných podmienok môžu mať negatívny dopad na potravinový dodávateľský reťazec ako taký, pričom sa to môže dotknúť aj konečných spotrebiteľov.

Tento zákon vo svojom znení upravuje: vymedzenie neprimeraných podmienok v obchode s potravinami, kontrolu neprimeraných podmienok a zodpovednosť za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom. Zákon o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami zakazuje používanie týchto podmienok v zmluvách, to platí aj pre ich jednostranné vyžadovanie jednou zo zmluvných strán. Ustanovenie § 3 predmetného zákona upravuje vyše 40 neprimeraných zmluvných podmienok. Podľa odseku 1 ustanovenia § 3 **zákon zakazuje požadovať, dohodnúť alebo uplatniť neprimeranú podmienku medzi účastníkmi obchodného vzťahu.** Zmluvy uzavreté medzi účastníkmi obchodného vzťahu pred 1. májom 2019 boli účastníci obchodného vzťahu povinní uviesť do súladu s týmto zákonom do 30. septembra 2019.

c) Podnikové štipendiá

Novelou č. 155/2019 Z. z. účinnou od 01.07.2019 došlo k doplneniu *zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov* o ustanovenie § 97a upravujúcim podmienky poskytnutia podnikového štipendia. V zmysle uvedenej novelizácie **vysoká škola môže uzatvoriť s podnikateľom zmluvu o štipendijnom programe** na poskytovanie podnikových štipendií. **Účelom podnikového štipendia** je podpora štúdia vo vybraných študijných programoch alebo motivácia k voľbe určitej témy záverečnej práce. Priemerná mesačná výška podnikového štipendia poskytnutá študentovi v jednom akademickom roku nesmie presiahnuť štvornásobok sumy životného minima jednej plnoletej fyzickej osoby.

d) Zníženie administratívy

Zákon č. 221/2019 Z. z. priniesol zmenu a doplnenie zákona č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. V súvislosti s prijatím ďalších opatrení, ktoré znižujú administratívnu záťaž fyzických a právnických osôb bolo možné novelizovať zákon proti byrokracii. Sfunkčnenie informačných systémov verejnej správy zrušilo odo dňa 01.09.2019 povinnosť fyzických a právnických osôb predkladať nasledovné **výpisy z registra: nadácii, občianskych združení, neinvestičných fondov, neziskových organizácií, organizácií s medzinárodným prvkom a potvrdenie o návšteve školy štátnym a verejným inštitúciám.** Odo dňa 01.12.2019 došlo k zrušeniu ďalších povinností predkladať potvrdenia, a to konkrétne: **potvrdenie o daňových nedoplatkoch, potvrdenie o colných nedoplatkoch a potvrdenie o nedoplatkoch na zdravotnom poistení.**

e) Rozsiahla novela zákona o registri partnerov

Zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov prešiel pomerne rozsiahlou novelou (zákon č. 241/2019 Z. z.), ktorá sa pokúsila v ustanovení § 2 ods. 1 zákona zreteľnejšie vymedziť subjekty, na ktoré sa tento zákon vzťahuje. V zmysle dôvodovej správy bolo cieľom novelizácie nanovo vymedziť pojem „partner verejného sektora“. **Z pod pôsobnosti zákona boli vyňaté niektoré subjekty** (napr. subjekty finančného sektora, subdodávateľa, ktorí dodávajú tovary alebo služby, nadobúdajú majetok, práva k majetku, iné majetkové práva od zdravotnej poisťovne, podnikov podnikajúcich v energetike). Podľa zákona o registri partnerov verejného sektora každý kto obchoduje s verejným sektorom a prijíma finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu je povinný identifikovať oprávnenou osobou, overiť a do verejného registra zapísať svojich konečných užívateľov výhod – teda fyzické osoby, ktoré profitujú z týchto obchodov.

Novelizácia predmetného zákona reaguje na nedostatky odhalené aplikačnou praxou. Zaviedol sa nový pojem „verejný podnik“. Zmena zákona zaviedla aj tzv. **hodnotu zmluvy**, ktorá predstavuje hodnotu plnenia, ktorá zakladá povinnosť registrácie podnikateľa. Podľa ustanovenia § 2 ods. 2 tohto zákona ide o negatívne vymedzenie **partnera verejného sektora, pričom ním nie je ten, komu má byť jednorazovo poskytnuté plnenie zo zmluvy, ktorého hodnota neprevyšuje hodnotu 100 000 Eur.** Podľa § 2 ods. 3 zákona **partnerom verejného sektora nie je ten, komu majú byť poskytnuté viaceré čiastkové alebo opakujúce sa plnenia zo zmluvy, ktorého hodnota úhrne neprevyšuje 250 000 Eur.**

Podnikateľ musí byť **zaregistrovaný nepretržite, počas celej doby prijímania verejných finančných prostriedkov.** Za účelom odstránenia nadmernej administratívy pre partnerov verejného sektora došlo novelou, **k zjednodušeniu procesu verifikácie a registrácie konečných užívateľov výhod.** Subjekty, ktoré nezapisujú svojich konečných užívateľov výhod, po novom, nemusia zapisovať všetkých členov vrcholového manažmentu, postačí zapísať len štatutárny orgán. V praxi vznikali situácie, kedy koneční užívatelia výhod boli zapísaní aj v obchodnom registri aj v registri partnerov verejného sektora. Zmena zákona odstránila uvedenú duplicitu zápisu, pričom platí, že tí ktorí sú zapísaní v registri partnerov už nie sú povinný zapísať skutočných vlastníkov do obchodného registra.

f) Podpora používania vozidiel s pohonom na alternatívne palivá

Zákon č. 298/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších

predpisov nadobudol účinnosť dňa 01.11.2019. Cieľom novelizácie zákona je rozšírenie poskytovania dotácií o oblasť podpory používania vozidiel s pohonom na alternatívne palivá. Zámerom legislatívnej zmeny je podporiť nákup nových vozidiel s pohonom na alternatívne palivá. **Okruh oprávnených žiadateľov dotácie**, pozostáva z: fyzických osôb - nepodnikateľov, **fyzických osôb - podnikateľov**, právnických osôb, obcí alebo vyšších územných celkov a nimi zriadených organizácií.

Podmienkou na poskytnutie dotácie je povinnosť žiadateľa prihlásiť vozidlo do evidencie vozidiel podľa osobitného predpisu a prevádzkovať vozidlo najmenej počas dvoch rokov od poskytnutia dotácie. **Dotáciu možno poskytnúť na vozidlo** podľa odseku 2 najviac vo výške: a) 10 000 Eur, ak ide o vozidlá kategórie M1 a N1, b) 25 % z celkovej obstarávacej ceny vozidla okrem vozidiel kategórie M1 a N1, c) 35 % z celkovej obstarávacej ceny vozidla, ak žiadateľ súčasne vyradil z evidencie vozidiel vozidlo so spaľovacím motorom staršie ako 15 rokov a táto dotácia nebola žiadateľovi už poskytnutá na iné vozidlo.

g) Zavedenie zálohového systému

Novoprijatý **zákon č. 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o zmene a doplnení niektorých zákonov**. Podľa znenia dôvodovej správy k predmetnému zákonu, Ministerstvo životného prostredia SR vypracovalo návrh tohto zákona, ktorého snahou **je zaviesť zálohový systém jednorazových obalov na nápoje**, a tým dosahovať ciele stanovené na celoeurópskej úrovni a zároveň zvýšiť kvalitu životného prostredia občanov Slovenskej republiky. Obaly navyše nie sú biologicky rozložiteľné, dlhodobo narušajú ekosystém, dokážu plávať na hladine a znižujú estetickú hodnotu území. Znenie niektorých ustanovení zákona upravujúcich vytvorenie správy zálohového systému nadobudlo účinnosť dňa 01.12.2019. Úplné znenie zákona nadobudne účinnosť až dňa 01.01.2022, pričom sa jedná o ustanovenia upravujúce faktické zavedenie zálohovania.

Predmetom právnej úpravy zákona je okrem iného aj **zakotvenie práv a povinností právnických osôb a fyzických osôb (výrobcov a distribútorov obalov)** pri zálohovaní jednorazových obalov na nápoje. **Zálohovým systémom** sa rozumie súhrn organizačných, administratívnych, finančných, informačných a iných súvisiacich opatrení realizovaných správcom na účely dosiahnutia vrátenia zálohu, ktorý zaplatil konečný používateľ obalu v čase nákupu tovaru, z ktorého obal podlieha zálohovaniu, s cieľom nakladať s odpadmi z obalov v súlade s prioritami hierarchie odpadového hospodárstva. Zálohový systém jednorazových obalov sa vzťahuje na nápoje z plastu (fľaše s objemom 0,1 l až 3 l vrátane) a jednorazové obaly na nápoje z kovu (plechovky s objemom 0,1 l až 3 l vrátane). K zákonu bola schválená aj vykonávacia Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 347/2019 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje.

§ **Zákony schválené v roku 2019 s účinnosťou od roku 2020**

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2019, s nadobudnutím účinnosti až od 01.01.2020. Ide o zákony, ktoré výrazne menia doterajšie platné legislatívne predpisy.

a) Odbremenenie súdov zastavením niektorých exekúcií

Nový zákon č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov bol schválený NR SR dňa 26.06.2019, pričom nadobudol účinnosť až 01.01.2020. Dôvodom prijatia tohto zákona, v zmysle dôvodovej správy, je **potreba efektívneho vyriešenia problému vedenia niektorých exekúcií, v ktorých nedochádza k exekvovaniu majetku povinného a ani k zastaveniu exekúcie napriek tomu, že povinný je nemajetný.** Jeden z hlavných problémov slovenských súdov spočíva vo veľkom počte nerozhodnutých exekučných vecí, ktorý je nevyhnutné riešiť mimoriadnym legislatívnym zásahom, aby sa celý proces odbremenia súdov od exekučných vecí urýchlil. Na súdoch Slovenskej republiky je v súčasnosti vedených cca 2,6 milióna tzv. „starých“ exekúcií (exekučných konaní vedených podľa predpisov účinných do 31. marca 2017), pri ktorých oprávnený spravidla nenavrhuje zastavenie exekúcie (nesúhlasí s jej zastavením) najmä z dôvodu rizika, že bude musieť znášať trovy exekúcie súdneho exekútora.

Predmetom právnej úpravy zákona je upraviť postup ukončenia exekučných konaní začatých pred 1. aprílom 2017 a vedených podľa predpisov účinných do 31. marca 2017 a osobitosti postupu pri podaní opätovného návrhu na vykonanie exekúcie. Zákon ďalej upravuje podmienky zastavenia starej exekúcie, vymenúva exekúcie, ktoré nemožno zastaviť, definuje pojem stará exekúcia alebo aj rozhodná doba. Predmetný zákon ďalej upravuje podmienky predĺženia rozhodnej doby, podanie opätovného návrhu, trovy starej exekúcie, námietky proti upovedomeniu o zastavení starej exekúcie a ďalšie.

b) Zníženie sadzby dane z príjmov

Zmenou v zákone č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, schválenou pod č. 315/2019 Z. z. dňa 18.09.2019 došlo k **zníženiu sadzby dane z príjmov pre právnické osoby z pôvodných 21 % na 15 %.** Novela sa dotkne aj **živnostníkov, ktorým sa tiež zníži sadzba dane z príjmov z pôvodných 19 % na 15 %.** Zníženie dane sa vzťahuje na oba uvedené subjekty, ktorých ročný príjem nepresiahne 100 000 Eur.

c) Zvýšenie výšky nezdaniteľnej časti základu dane

Novelizácia (zákon č. 316/2019 Z. z.) spôsobila, že od 1. januára 2020 **došlo k zvýšeniu výšky nezdaniteľnej časti základu dane z pôvodných 19,2 - násobku sumy životného minima (predstavujúceho sumu 4 035,84 Eur) na 21- násobok sumy životného minima (predstavujúceho sumu 4 414,20 Eur).** Zvýšenie násobku z 19,2 na 21-násobok sumy platného životného minima prinieslo zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka o 378,36 Eur. Novela prispela aj k **zmene hranice na určenie nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka na 92,8 - násobok (predstavujúceho sumu 19 506,56 Eur) sumy platného životného minima (z pôvodného 100- násobku predstavujúceho sumu 21 020 Eur).**

d) Zamestnávanie rodinného príslušníka nebude nelegálne

Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a jeho novelizácia č. 320/2019 Z. z. prispela k zlepšeniu podmienok podnikania rodinných podnikov. Podstata prijatej novely zákona o nelegálnej práci spočíva v **právnej úprave zamestnávania rodinného príslušníka bez uzatvorenia riadneho pracovnoprávneho vzťahu.** Právna úprava zamestnávania rodinných príslušníkov bez náhrady mzdy za vykonanú prácu, umožňovala pred nadobudnutím účinnosti dňa 01.01.2020 len živnostníkom. Novela zákona č. 320/2019 Z. z., **rozšírila túto možnosť aj pre spoločníkov s.r.o., ktorými sú fyzické osoby a zároveň ide o jediného spoločníka s.r.o.**

Na dosiahnutie účelu zákona je potrebné splniť určité podmienky. Z uvedeného vyplýva, že: **príbuzný musí byť sociálne zabezpečený**, teda buď je poberateľom dôchodku, dôchodkovo poistený alebo žiakom/študentom do 26 rokov; **pôjde len o rodinných príslušníkov patriacich do nasledujúcich skupín osôb**: a) **príbuzný v priamom rade** - dieťa, rodič, vnúča, starý rodič, nevzťahuje sa však na osoby v pozícií svokrovcov, švagrov; b) **súrodeneц** - nie je rozhodujúce či súrodenci majú len jedného alebo oboch spoločných rodičov; c) **manžel** - môže ísť aj o manžela, ktorý nežije v spoločnej domácnosti, prípadne sú manželia v rozvodovom konaní.

Pre zamestnávateľa sa zníži administratívna záťaž na zamestnanca, nakoľko sa neuzatvára pracovná zmluva alebo niektorá z dohôd. Zamestnávateľ zároveň, nemusí vyplácať členovi rodiny mzdu a teda **neplatí ani odvody a dane**. Zákon **neobmedzuje počet takýchto zamestnancov**, ani v pomere k celkovému počtu zamestnancov. Ak budú splnené vyššie uvedené zákonné podmienky nepôjde o nelegálnu prácu členov rodiny. V opačnom prípade za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania hrozí uloženie pokuty v zákonom stanovenej výške.

e) Zvýšenie sumy minimálnej mzdy

Aj v roku 2020 sa zvýši suma minimálnej mzdy. Prijatím *Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 324/2019 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2020* došlo k ustanoveniu sumy minimálnej mzdy pre rok 2020 na: a) 580,00 Eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou, b) 3,333 Eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom.

f) Zmena kritérií pre povinnosť overenia účtovnej uzávierky audítorom

Zákon č. 363/2019 Z. z. prispel k zmene a doplneniu *zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov*. Prijatou novelou, účinnou od 01.01.2020 došlo k zmene kritérií pre posudzovanie obchodných spoločností, ktoré podliehajú zákonnej povinnosti overenia účtovnej závierky audítorom. **Došlo k zmene veľkostných kritérií**. Riadnu individuálnu účtovnú závierku a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku musí mať overenú audítorom účtovná jednotka, a) ktorá je obchodnou spoločnosťou a družstvom, ak ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka a za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie sú splnené aspoň dve z týchto podmienok: prvá podmienka - **celková suma majetku presiahla 2 000 000 Eur** (z pôvodných 1 000 000 Eur), pričom sumou majetku sa rozumie suma majetku zistená zo súvahy v ocenení neupravenom o položky podľa § 26 ods. 3, druhou podmienkou je, že **čistý obrat presiahol 4 000 000 Eur** (z pôvodných 2 000 000 Eur), a treťou podmienkou je, že priemerný prepočítaný počet zamestnancov v jednom účtovnom období presiahol 30.

Novela priniesla aj **zmenu v okruhu obchodných spoločností**, pri ktorých je nevyhnutné sledovať splnenie kritérií. Od tohto roku **vzniká povinnosť aj verejnej obchodnej spoločnosti a komanditnej spoločnosti**. Doteraz sa táto povinnosť vzťahovala len na: družstvo, a.s., j.s.a. a s.r.o.

g) Viaceré podstatné zmeny v oblasti sociálneho podnikania

Rozsiahla novela (č. 374/2019 Z. z.) *zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch* a o zmene a doplnení niektorých zákonov bola schválená dňa 16.10.2019. V zmysle znenia dôvodovej správy k návrhu zákona, primárnym cieľom novelizácie zákona bolo doplniť legislatívnu úpravu sektora sociálnej ekonomiky a vytvoriť vhodné podmienky na to, aby sa sociálna ekonomika rozvíjala a bola prínosom nielen

pre zvyšovanie zamestnanosti, ako aj upraviť systém podpory, ktorý bude spoločensky prijateľný a bude plne dodržiavať pravidlá štátnej pomoci.

Novelizácia má viesť k odstráneniu konkrétnych aplikačných problémov pri uplatňovaní zákona ako napríklad **spresnenie definície**, akým spôsobom sa znevýhodnenie osoby so zdravotným postihnutím, ktorá nie je uznaná za invalidnú, ale má dlhodobé zdravotné postihnutie znižujúce jej telesné, duševné a zmyslové schopnosti, ktoré bránia jej plnohodnotnému zapojeniu sa do pracovného prostredia (napr. osoba s poruchou autistického spektra), má preukazovať. V ustanovení § 2 ods. 4 zákona č. 112/2018 Z. z. **došlo k rozšíreniu vymedzenia spoločensky prospešnej služby** o písm. j), ktorou je aj poskytovanie finančných prostriedkov subjektom sociálnej ekonomiky na vykonávanie spoločensky prospešnej služby podľa písmen a) až i).

Taktiež došlo k podstatnému **predefinovaniu pojmu podnik so sociálnym dosahom** tak, aby viac subjektov dokázalo naplniť podmienky ustanovené pre podnik so sociálnym dosahom ako „medzikrok“ k splneniu podmienok ustanovených pre sociálny podnik. Novelizáciou došlo k **zníženiu percentuálnej hranice zamestnávania mixu znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb zo 40 % na 30 %** v integračnom podniku. **Došlo k spresneniu definície pozitívneho sociálneho vplyvu pre sociálny podnik bývania.**

h) Zakotvenie možnosti poskytnutia investičnej pomoci v cestovnom ruchu

Zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov prešiel ďalšou zmenou. Prijatou zákonnou novelou č. 399/2019 Z. z., účinnou od 01.01.2020 došlo k legálnemu zakotveniu pojmu **investičný zámer**, za ktorý sa považuje projekt počiatkovej investície zameraný na vybudovanie nového komplexného strediska cestovného ruchu alebo rozšírenie existujúceho komplexného strediska cestovného ruchu (§ 2 písm. e) zákona č. 91/2010 Z. z.).

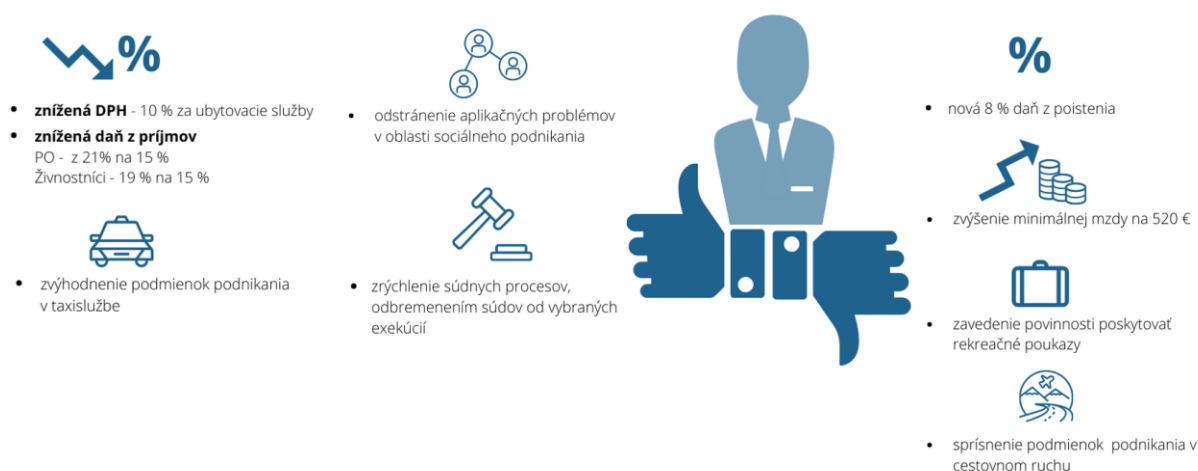
Novelizácia zákona prispela k úprave všeobecných podmienok na poskytnutie investičnej pomoci na podporu realizácie investičného zámeru v cestovnom ruchu na území Slovenskej republiky. **Investičná pomoc** sa v zmysle § 27b zákona poskytuje na podporu realizácie investičného zámeru v cestovnom ruchu na území Slovenskej republiky formou: **dotácie** na dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý nehmotný majetok; **úľavy na dani z príjmov; príspevku na vytvorené nové pracovné miesta; prevodu nehnuteľného majetku alebo nájmu nehnuteľného majetku** za hodnotu nižšiu, ako je hodnota nehnuteľného majetku alebo hodnota nájmu nehnuteľného majetku stanovená znaleckým posudkom. Prijímateľom investičnej pomoci môže byť **fyzická osoba – podnikateľ** alebo **právnická osoba** zriadená na účel podnikania.

Všeobecnými podmienkami upravenými v zákone (§ 27d) na poskytnutie investičnej pomoci pre cestovný ruch sú:

- a) **obstaranie nových technologických zariadení**, ktoré sú určené na poskytovanie služieb, a to v hodnote najmenej 40 % z celkovej hodnoty obstaraného dlhodobého hmotného majetku a dlhodobého nehmotného majetku podľa § 27e ods. 1 písm. a) a b),
- b) **obstaranie dlhodobého hmotného majetku a dlhodobého nehmotného majetku** podľa § 27e ods. 1 písm. a) a b) **najmenej v sume 10 000 000 Eur**, pričom najmenej 50 % musí byť krytých vlastným imanom právnickej osoby alebo majetkom fyzickej osoby – podnikateľa,

- c) služby, činnosti, procesy, stavby alebo zariadenia spĺňajúce podmienky na ochranu životného prostredia podľa osobitných predpisov,
- d) realizácia investičného zámeru vedie k vytvoreniu minimálneho počtu nových pracovných miest,
- e) investičný zámer sa realizuje na jednom mieste, pričom za jedno miesto realizácie investičného zámeru sa považuje súhrn nehnuteľností, ktoré tvoria jeden podnikový pozemok,
- f) práce na investičnom zámere nezačali pred podaním žiadosti o investičnú pomoc na ministerstvo.

Vyššie uvedené sumy podpory a percentuálne hodnoty vlastných zdrojov sa líšia v závislosti od okresov a miery nezamestnanosti v nich, v ktorých má byť poskytnutá investičná pomoc. Na poskytnutie investičnej pomoci nie je právny nárok. O žiadostiach na poskytnutie investičnej pomoci rozhoduje Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky. Bližšie informácie upravuje znenie zákona.

1.3 Návrhy na zníženie regulačnej záťaže v prospech MSP

Zámerom predmetnej časti *Správy o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2019* je sprostredkovať návrhy opatrení na zlepšenie regulácie v prospech MSP. Napriek snahám CLR, predovšetkým vo forme zásadných pripomienok v rámci PPK, možno konštatovať, že aj v roku 2019 pretrvával trend nedostatočnej kvantifikácie nákladov/úspor regulácie zo strany predkladateľov. Predkladatelia vyčíslili náklady regulácie iba v 37 unikátnych materiáloch s vplyvom na podnikateľské prostredie, čo pri celkovom počte 123 predložených unikátnych materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie predstavuje iba niečo vyše 30 %. Celkové náklady na podnikateľské prostredie v prípade predmetných 37 unikátnych materiálov tvorili približne 144,04 mil. Eur, pričom celkové úspory predstavovali približne 35,38 mil. Eur. Čisté náklady na podnikateľské prostredie (vrátane administratívnych nákladov) teda v týchto prípadoch predstavovali cca 108,66 mil. Eur. Toto číslo však predstavuje značne skreslený pohľad na celkové náklady predložených materiálov a do budúcnosti je teda nevyhnutné, aby predkladatelia vynakladali podstatne väčšie úsilie pri kvantifikácii nákladov regulácie.

Priestor, v ktorom by mohlo dôjsť k zníženiu regulačnej záťaže, vidí CLR v nasledovných oblastiach (v ktorých navrhuje konkrétne opatrenia):

A) Lepšia regulácia pre MSP

Zásady a odporúčania, ktoré CLR sformulovalo v časti A na základe skúsenosti zo svojej každodennej činnosti a spolupráce s relevantnými podnikateľskými organizáciami zastupujúcimi MSP, by si mali osvojiť všetci tvorcovia regulácie, aby bola pre MSP prijateľným systémom pravidiel. Mnohé z týchto odporúčaní sú súčasťou strategického dokumentu RIA 2020 – Stratégia lepšej regulácie z dielne MH SR. Uvedené zásady a odporúčania sú klasifikované: a) z hľadiska procesu aplikácie pravidiel lepšej regulácie; b) z hľadiska ich obsahu; c) z hľadiska doterajších iniciatív, ktorých obsahom sú zozbierané opatrenia, ktoré vyplynuli z praxe, a ktorých aplikácia, je predpokladom odstránenia administratívnej a inej záťaže MSP. V časti B je venovaná pozornosť konkrétnym obsahovým návrhom, v prípade jednoznačnej zodpovednosti je uvedený príslušný tvorca regulácie.

a) Z hľadiska procesu³

- dostatočne zreteľne naformulovať obsah **predbežnej informácie**, aby z nej bol zrejmý zámer tvorcu regulácie čo do potenciálu vzniku vplyvov na MSP,
- uskutočniť **konzultácie** s dotknutými subjektmi a brať ich návrhy do úvahy, prijímať kompromisy, vnímať konzultujúce MSP ako rovnocenných partnerov pri tvorbe regulácie,
- v **Analýze vplyvov na podnikateľské prostredie** určiť, na ktorú z veľkostných kategórií podnikov bude mať navrhovaný materiál vplyv a kvantifikovať približný počet dotknutých podnikateľov s využitím dostupných štatistík, evidencií a dát,
- v rámci zavádzania nových povinností pre podnikateľské subjekty zvážiť povinnosť zavedenia **zjednodušených režimov pre MSP** (napr. vo forme výnimiek z povinností, prechodných období, znížených sadzieb, zjednodušených formulárov, atď.),
- v prípade navrhovania novej povinnosti, resp. sprísňovania existujúcej povinnosti, navrhnúť tiež odstránenie resp. zjednodušenie inej existujúcej povinnosti prípadne viacerých povinností v zodpovedajúcej výške záťaže (**princíp „one in, one out“** – jednu prijať, jednu zrušiť),
- vyhnúť sa implementácií smerníc EÚ nad ich minimálny rámec, t. j. nevytvárať zbytočné rozširujúce povinnosti (tzv. **efekt neopodstatneného gold-platingu**),

³ Od momentu zrodu myšlienky novelizovať reguláciu až po prehodnotenie jej účelnosti po uplynutí určitého obdobia od nadobudnutia účinnosti.

- rozšíriť pravidlá agendy lepšej regulácie aj na reguláciu prijímanú na základe zákonodarnej iniciatívy poslancov a výborov **NR SR** (napr. povinná Analýza vplyvov na podnikateľské prostredie, stanovisko Komisie pre posudzovanie vplyvov)
- **zaviest' SUNSET klauzulu** (t.j. automatické priradenie expirácie regulácii s vplyvom na podnikateľské prostredie) a s ňou súvisiacu povinnosť vykonávať po uplynutí určitého obdobia (napr. 3-5 rokov) **ex post hodnotenie** regulácií ovplyvňujúcich podnikanie.

b) Z hľadiska obsahu⁴

- potreba **novelizácie Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov, Rokovacieho poriadku NR SR a Legislatívnych pravidiel vlády SR** pre naplnenie väčšiny úloh v bode a),
- technicky zabezpečiť **plnohodnotné fungovanie portálu Slov-lex** (napr. nemožnosť zmeny dátumu, svojvoľného sťahovania už raz nahraných dokumentov, zlepšovanie filtrov vyhľadávania, zavedenie režimu sledovania zmien a pod.),
- **realizovať všetky ambície projektu RIA 2020**, vrátane podpory budovania analytických kapacít na jednotlivých ministerstvách či vytvorenia registra regulácií (ktorý by obsahoval aj nástroj tzv. rozhodovací strom, a prostredníctvom ktorého by každý podnikateľ prakticky a jednoducho získal prehľad o regulácii, ktorá sa ho týka),
- vykonať **audit opodstatnenosti a primeranosti všetkých povinností, ktoré vyplývajú podnikateľom z regulácie**, kvantifikovať celkové náklady spojené s ich plnením, uskutočniť medzinárodné porovnanie v sporných oblastiach a inšpirovať sa best practices zo zahraničia a následne odstrániť všetky povinnosti, ktoré sú neúmerne (nakolko vo vzťahu k účelu spôsobujú neprimeranú administratívnu či finančnú záťaž podnikateľom).

c) Z hľadiska doterajších iniciatív

- splnenie konkrétnych opatrení, ktoré schválila predchádzajúca vláda v podobe **3 antibyrokratických balíčkov**, v rámci ktorých neboli v mnohých prípadoch dodržané stanové termíny, resp. boli prijaté len čiastkové riešenia, ako aj schválenie a následné realizovanie už pripravovaného 4. antibyrokratického balíčka,
- kontrola plnenia úloh, ktoré jednotlivým ministerstvám a ÚOŠS vyplynuli z výsledku auditu gold-platingu,
- riešenie podnetov podnikateľskej verejnosti zasielaných už niekoľko rokov do ankety **Byrokratický nezmysel roka** a vyhodnocovaných zástupcami podnikateľskej obce a odborníkmi na lepšiu reguláciu – doposiaľ sa podarilo z 8. ročníkov rebríčka TOP 10 vyriešiť 30 % podnetov.

B) Konkrétne návrhy zmeny regulácie

a) Pracovné právo a zamestnávanie

- dokončiť liberalizáciu pracovnej zdravotnej služby odstránením posledných pozostatkov efektu gold-platingu (MZ SR),

⁴ Na zabezpečenie fungovania pravidiel lepšej regulácie prostredníctvom uvedených inštitútov.

- prijať kompromis pri vyplácaní príplatkov pre zamestnancov za prácu nadčas, v sobotu, nedeľu a vo sviatok pre všetky MSP bez výnimky – formou oslobodenia príplatkov od dane a odvodov (do určitej sumy/navýšených, resp. novo ustanovených/v plnej výške) (MPSVR SR),
- odstrániť mätúcu právnu úpravu prihlasovania zamestnanca do Sociálnej poisťovne v lehote 7 dní od začatia výkonu činnosti vo vzťahu k výkonu kontroly a možnosti uloženia pokuty (MPSVR SR),
- zrušiť povinnosť odhlasovať sa ako zamestnávateľ zo Sociálnej poisťovne v prípade, že zamestnávateľ nemá už žiadneho zamestnanca (MPSVR SR; SP),
- predĺžiť lehotu na splnenie povinnosti zamestnávateľa predložiť Sociálnej poisťovni evidenčný list dôchodkového poistenia na 30 dní od skončenia pracovného pomeru (MPSVR),
- spresniť povinnosť dokladovania splnomocnenia pre vybavenie elektronickej komunikácie so Sociálnou poisťovňou tak, aby ho SP nevyžadovala overené nad rámec zákona (SP),
- zrušiť povinnosť predložiť Sociálnej poisťovni po vykonanej kontrole správu o plnení opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a ich príčin (SP),
- zrušiť obmedzenie možnosti byť dohodárom a zároveň evidovaným na úrade práce v podobe 40 dní v kalendárnom roku u jedného zamestnávateľa (MPSVR SR),
- adekvátne znížiť koncesionárske poplatky v prípade odchodu zamestnanca na MD alebo RD po informovaní zo strany Sociálnej poisťovne (MK SR; RTVS; SP),
- vypustiť zákaz dohodárov programovať, fotografovať, vytvárať grafické práce, odborné texty či iné autorsky chránené diela (MPSVR SR),
- zmierniť následky nelegálneho zamestnávania, za ktoré je podnikateľ trestaný dvakrát-pokutou, ako aj následkami, ktoré vyplývajú z 5 ročného zápisu do Centrálného registra nelegálnych zamestnávateľom (MPSVR SR),
- zrušiť povinnosť podnikateľa zisťovať či zamestnanci jeho dodávateľa nevykonávajú nelegálnu prácu (MPSVR SR),
- vyriešiť nezrovnalosti na úseku povinných rekreačných poukazov od 50 zamestnancov (napr. potenciálne hrozba neoprávnenej daňovej úľavy pre nárokovanie si zamestnanca u viacerých zamestnancov v ten istý kalendárny rok) (MPSVR SR),
- zrušiť povinnosť zamestnávateľa nahlasovať voľné pracovné miesto (MPSVR SR),
- zrušiť povinnosť podávať za zamestnávateľa oznámenie o vzniku, zmene a zániku zamestnávateľa do zdravotnej poisťovne, potrebné údaje o zamestnávateľovi okrem čísla účtu sú na mesačných výkazoch (MPSVR SR).

b) Dane a účtovníctvo

- opätovne zaradiť výdavok do 500 Eur za príležitostnú prácu do nákladov (MF SR),
- riešenie daňovo-odvodového zaťaženia v prípade súbehu živnosti a závislej práce (ak SZČO podniká v rámci vedľajšej činnosti, teda najmä popri zamestnaní – závislej činnosti, z ktorej príjmu už uhradza odvody, mala by sa táto skutočnosť premietnuť do zvýhodneného vzorca pre výpočet odvodov (MF SR; SP; MPSVR SR),
- znížiť ročnú sadzbu dane z ťažkých nákladných vozidiel, t.j. motorových vozidiel alebo jazdných súprav, určených výlučne na prepravu tovaru po ceste s celkovou maximálnou prípustnou hmotnosťou naloženého vozidla minimálne 12 ton, bližšie k minimálnym sadzbám stanovených legislatívou EÚ (MF SR),

- znížiť povinnú dobu archivácie účtovných dokumentov zo súčasných 10 rokov na minimálne pôvodných 5 rokov, nakoľko podnikateľom vznikli zabezpečením tohto opatrenia dodatočné náklady (MF SR),
- odstrániť nezmyselnú žiadosť o vrátenie preplatku na dani a zúžiť frekvenciu žiadosti o odpustenie povinnosti platiť preddavky na daň (MF SR),
- umožniť dosiahnutie daňovej straty pri prenájme nehnuteľnosti (MF SR),
- zrušiť povinnosť/predĺžiť lehotu oznamovania skončenia uplatňovania osobitného režimu uplatňovania DPH na základe prijatých platieb (MF SR).

c) Obchodné právo

- umožniť použitie surovín od drobných pestovateľov na podnikanie (MPRV SR),
- upraviť následky odstúpenia od zmluvy pre predávajúceho v prípade predaja tovaru na základe zmluvy uzavretej na diaľku (MH SR),
- zrušiť povinnosť uvádzať v reklamných materiáloch 50 % slovenských potravín, nakoľko je to v rozpore s voľným pohybom tovaru a služieb (MPRV SR),
- zaviesť možnosť prerušiť živnosť najmenej na 1 mesiac alebo na neurčito (MV SR),
- zrušiť podmienku pre majiteľov jaslí mať vysokoškolské vzdelanie a bezbariérovú prevádzku (MŠVVaŠ SR).

d) Nadmerná byrokracia, neúmerná finančná záťaž a právna neistota

- významne liberalizovať nelogickú povinnosť nahlasovať ubytovaných cudzincov do 5 dní od ubytovania cudzineckej polícii, ktorá okrem nadmernej administratívnej záťaže neprináša želaný účel, nakoľko priemerná doba ubytovania je nižšia ako 5 dňová lehota (MV SR),
- zjednodušiť proces posudzovania žiadostí o nepriamu formu podpory podnikania (MH SR),
- znížiť regulačnú záťaž podnikateľských subjektov nastavením automatického vzniku, zmeny alebo zániku koncesionárskeho poplatku zo strany RTVS (MK SR; RTVS),
- riešiť situáciu pri výmene občianskeho preukazu s elektronickým čipom kedy sa s dočasným dokladom nedá prihlásiť do elektronickej schránky (MV SR),
- odstrániť povinnosť podnikateľa nahlasovať každú firmu sídliacu v rovnakých priestoroch za účelom zabezpečenia hygieny, samostatne a za každú z firiem zaplatiť 50 € kolok (MZ SR; ÚVZ SR),
- odstrániť povinnosť žiadať obec o povolenie, ak chce dať zamestnávateľ zamestnancovi paletu na využitie v domácnosti (MŽP SR),
- zrušiť duplicitné informačné povinnosti pri vysielaní zamestnancov (MPSVR SR; NIP),
- sprehľadniť povinnosti na úseku nakladania s odpadom a prehodnotiť ich opodstatnenosť voči podnikateľom, ktorý pri svojej podnikateľskej činnosti produkujú minimum odpadu (MŽP SR),
- tam kde sa doposiaľ neuplatňuje zásada „jedenkrát a dost“ zo strany úradov verejnej správy voči podnikateľom, tam ju plnohodnotne zaviesť (napr. niektoré notifikácie voči Sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovniam, ÚPSVaR, exekútorom, pošte, katastru, obchodnému registru a pod.) za účelom adekvátnej aplikácie zákona o e-Governmente a zákona proti byrokracii, a tým významného administratívneho odľahčenia podnikateľov (ÚPVII SR),

- odstrániť vzájomne si odporujúce regulácie (napr. absencia povinnosti mať pečiatku a jej následné trestanie Slovenskou inšpekciou životného prostredia pokutou, trvanie Inšpektorátu práce na dodržaní technických noriem, ktoré nie sú právne záväzne, nezmyselná povinná inšpekcia CNG/LNG nádrží, na ktorých je dátum ich životnosti udaný výrobcom, zjednotenie obsahu elektronickej faktúry a účtovného dokladu s cieľom podporiť plynulý prechod na elektronické účtovníctvo, vydanie vyhlášky pre spôsob určovania pôvodu mäsa, na ktorú sa odvoláva zákon a napriek tomu jej publikácia mešká niekoľko mesiacov (MF SR; MZ SR; ŠÚ SR; SP a pod.),
- stanoviť lehotu 60 dní na vydanie súhlasu správcu dane na výmaz obchodnej spoločnosti z Obchodného registra (v súčasnosti bez lehoty) (MF SR),
- predĺžiť platnosť splnomocnenia na zastupovanie na vydanie výpisu z registra trestov na 90 dní (MS SR),
- zabezpečiť zrušenie možnosti žiadať výpis z OR SR pri žiadosti o výpis z registra trestov právnickej osoby z dôvodu odstránenia pochybnosti o správnosti údajov overujúcich identitu právnickej osoby,
- zaviesť lehotu na opravu alebo zosúladenie údajov v obchodnom registri na 5 kalendárnych dní,
- zrušiť povinnosť mať vyvesený cenník v ubytovacom zariadení, nakoľko si podnikateľ môže splniť povinnosť informovania o cenách služieb aj iným, preňho vyhovujúcejším spôsobom,
- zaviesť do sankčného mechanizmu zákonov (napr. zákon o ochrane spotrebiteľa či zákon o odpadoch) tzv. druhú šancu – t.j. uloženiu pokuty by malo predchádzať upozornenie a možnosť nápravy drobných nedostatkov.

2. Vývoj ekonomického prostredia v roku 2019

2.1 Vývoj makroekonomického prostredia v roku 2019

Hrubý domáci produkt

Slovenské hospodárstvo v roku 2019 spomalilo tempo svojho rastu. Dosiahnutý rast slovenskej ekonomiky bol najnižší za posledné tri roky. Spomalenie ekonomického rastu nenastalo len na Slovensku, ale bolo príznačné pre väčšinu krajín EÚ. Nižší rast ekonomickej výkonnosti Slovenska a krajín EÚ vyplýval z rastúceho trendu prijímania protekcionistických opatrení v globálnej obchodnej politike a pretrvávajúcej zvýšenej miere neistoty.

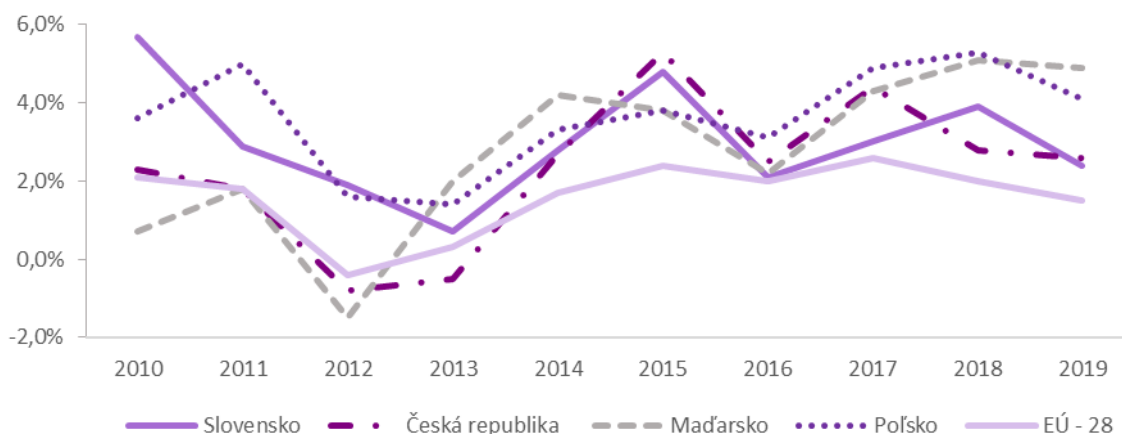
Podľa predbežných údajov ŠÚ SR sa **v roku 2019 zvýšil hrubý domáci produkt (HDP) Slovenska o 2,4 %**. Rast ekonomiky bol podstatne nižší ako v roku 2018 (3,9 %). V rámci jednotlivých štvrtrokov dochádzalo k spomaľovaniu dynamiky ekonomického rastu z úrovne 3,7 % v 1. štvrtroku na úroveň 1,5 % v 3. štvrtroku 2019. Tempo rastu HDP v poslednom štvrtroku sa mierne zvýšilo na 2,1 %. Z hľadiska jednotlivých položiek produkčnej metódy zostavovania hrubého domáceho produktu ovplyvnil jeho tvorbu medziročný rast hrubej produkcie o 1,2 %, medzispotreby o 0,6 % a pridanej hodnoty o 2,2 %. Čisté dane z produktov medziročne vzrástli o 4,4 %.

Rast slovenského hospodárstva bol aj v roku 2019 pozitívne ovplyvňovaný rastom domáceho dopytu, ktorý dosiahol 3,2 %. Rast domáceho dopytu bol ťahaný spotrebiteľským aj investičným dopytom. Rastúce príjmy domácností a priaznivá situácia na trhu práce sa podpísali pod nárast konečnej spotreby domácností o 2,1 %. Vysoký rast dosiahla v minulom roku aj konečná spotreba verejnej správy (4,6 %) a neziskových inštitúcií slúžiacim domácnostiam (7,2 %). Tvorba hrubého kapitálu sa zvýšila o 4,7 %. Negatívny príspevok k hospodárskemu rastu mal v minulom roku čistý export.

Investičná aktivita zaznamenala aj v roku 2019 pozitívny vývoj. Zvýšená investičná aktivita vytvára priaznivé predpoklady na ďalší rast ekonomickej aktivity v budúcnosti. Tvorba hrubého fixného kapitálu v medziročnom porovnaní vzrástla o 6,8 %. Z pohľadu jednotlivých odvetví bol pozitívny vývoj v oblasti investícií zreteľný najmä v odvetví pôdohospodárstva, stavebníctva, dopravy, informačných a komunikačných služieb. Investície sa zvyšovali do stojov a zariadení, dopravných prostriedkov, ale aj stavieb. Pokles investícií zaznamenaný v odvetví priemyselnej výroby súvisel s nižšou investičnou aktivitou v sektore výroby dopravných prostriedkov.

Hoci Slovensko vykazuje vyšší rast HDP ako krajiny EÚ-28, v posledných rokoch čoraz viac zaostáva v ekonomickej výkonnosti za krajinami V4. Z krajín V4 najvyšší nárast hrubého domáceho produktu zaznamenalo Maďarsko (4,9 %) a Poľsko (4,1 %). Česká republika posilnila o 2,6 %. V porovnaní s rokom 2018 sa dynamika rastu znížila vo všetkých krajinách V4, pričom najvýraznejšie spomalenie rastu výkonnosti zaznamenalo Slovensko. Spomalenie tempa rastu hospodárstva vykázal v minulom roku aj náš najvýznamnejší obchodný partner Nemecko, pričom dosiahnutý rast (0,6 %) bol najnižší za posledných šesť rokov.

Graf 1 Medziročný rast HDP v stálych cenách v krajinách V4 a v EÚ-28

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Viac ako jednu pätinu z celkového hrubého domáceho produktu tvoril v roku 2019 priemysel. **Rast priemyselnej produkcie dosiahol len 0,4 %**, pričom tržby subjektov vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť v priemysle sa v reálnom vyjadrení znížili o 0,9 %. Pokles tržieb priemyslu bol dosiahnutý po prvý krát od krízového roku 2009. Nízky rast priemyselnej produkcie ovplyvnil hlavne pokles produkcie v sektore výroby dopravných prostriedkov, ktorý bol zaznamenaný počas druhého polroku 2019. Z najvýznamnejších sektorov priemyselnej výroby zaznamenala rast výroba strojov a zariadení (o 12,2 %) a výroba elektrických zariadení (o 21,7 %). Naopak, opätovne poklesla produkcia v sektore výroby počítačových, elektronických a optických zariadení (o 5,1 %) a výroba kovov a kovových konštrukcií (o 12,7 %).

Stavebná produkcia zaznamenala po predchádzajúcom náraste pokles o 3,5 %. Tržby za vlastné výkony a tovar v stavebníctve sa oproti roku 2018 znížili v stálych cenách o 0,1 %. Pokles stavebnej produkcie v roku 2019 ovplyvnilo hlavne zníženie stavebnej produkcie realizovanej v tuzemsku. Za poklesom tuzemského stavebníctva stojí predovšetkým pokles verejného stavebníctva na inžinierskych stavbách v segmente výstavby infraštruktúry (diaľnic). Stavebná produkcia realizovaná v zahraničí naopak narástla. **Sektor služieb (vrátane obchodu) dosiahol v roku 2019 nárast tržieb o 3,3 %.** Rast tržieb bol podstatne nižší ako v roku 2018 (o 8,2 %). Hlavným ťahúňom rastúceho dopytu po službách bol predovšetkým nárast reálnych príjmov obyvateľstva.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Slovenska v roku 2019 zaostal za svojimi výsledkami z predchádzajúcich rokov. V medziročnom porovnaní sa tempo rastu zahraničného dopytu znížilo z 7,2 % v roku 2018 na 1,7 %. Zo Slovenska sa vyviezli tovary a služby v celkovej hodnote 87 713,7 mil. Eur. Dovoz tovaru a služieb dosiahol vyššiu dynamiku rastu ako vývoz. V medziročnom porovnaní sa dovoz zvýšil o 2,8 %, objem dovezeného tovaru a služieb dosiahol 86 738,5 mil. Eur. Rýchlejšia dynamika rastu dovozu oproti vývozu mala za dôsledok zníženie kladného salda zahraničného obchodu o viac ako polovicu na 1,1 mld. Eur. Exportná výkonnosť ekonomiky, ktorá vyjadruje podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP, dosiahla úroveň 93,1 %. Dovozná náročnosť vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP predstavovala 92,1 %.

Z teritoriálneho hľadiska v rámci najvýznamnejších obchodných partnerov vzrástol vývoz tovaru do Nemecka (o 2,3 %), Francúzska (o 13,1 %), Maďarska (o 6,9 %), Spojeného

kráľovstva (o 12,1 %), Rumunska (o 3,4 %) a Číny (o 24,5 %). Vývoz tovaru v medziročnom porovnaní naopak poklesol do Českej republiky (o 4,8 %), Poľska (o 0,7 %), Rakúska (o 1,4 %), Talianska (o 18 %), Spojených štátov amerických (o 4,1 %), Španielska (o 0,4 %), Holandska (o 3,6 %) a Ruskej federácie (o 5,7 %).

V rámci tovarovej štruktúry sa zvýšil vývoz automobilov a ostatných dopravných prostriedkov (o 8,8 %), čo bolo pozitívne ovplyvnené produkciou štvrtej slovenskej automobilky. Rast zaznamenal aj vývoz strojov a zariadení (5,6 %). Naopak pokles vývozu bol dosiahnutý v rámci počítačov, elektronických a optických zariadení (o 4,7 %), ale aj základných kovov (12,4 %).

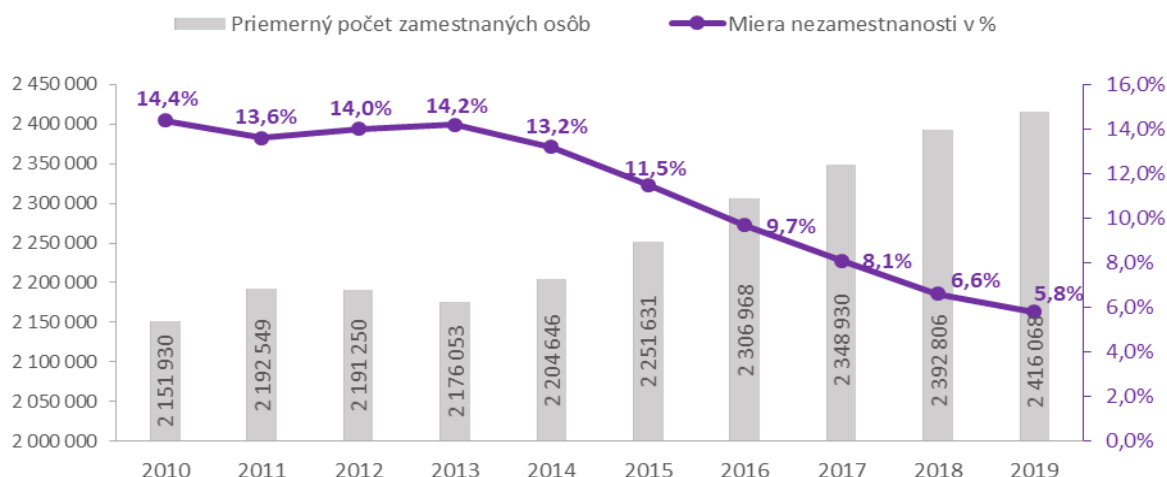
Trh práce

Trh práce dokázal aj v roku 2019 vygenerovať nové pracovné miesta. **Priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve sa medziročne zvýšil o 1,0 %.** V absolútnom vyjadrení dosiahol 2 416,1 tisíc zamestnaných osôb (podľa štvrťročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR), čo predstavovalo o 23 tisíc osôb viac ako v roku 2018. Prírastok počtu zamestnaných osôb bol však o polovicu menší ako v predchádzajúcom roku. Nové pracovné miesta vznikali predovšetkým v stavebníctve a službách. Naopak úbytok pracovných miest vykázal priemysel. Z pohľadu jednotlivých aktérov na trhu práce sa zamestnanosť v sektore malých a stredných podnikov medziročne zvýšila o 1,7 %. Priemerný počet zamestnaných osôb u veľkých podnikov medziročne poklesol o 1,5 %, pričom pokles zamestnanosti u veľkých podnikov bol zaznamenaný po prvý krát od roku 2016.

Nárast zamestnanosti sa prirodzene odrazil na ďalšom poklese miery nezamestnanosti, ktorá sa znížila o 0,8 p. b. na 5,8 % (podľa metodiky VZPS ŠÚ SR). V roku 2019 sa počet nezamestnaných znížil o 12,1 % na 157,7 tis. osôb. Pokles nezamestnanosti bol zaznamenaný vo všetkých krajoch SR, okrem Prešovského kraja, v rámci ktorého sa počet nezamestnaných zvýšil o 1,8 %. Prešovský kraj zároveň dosiahol aj najvyšší počet nezamestnaných osôb (40,7 tisíc) zo všetkých krajov SR. Miera nezamestnanosti dosahovala v jednotlivých krajoch hodnoty v intervale od 2,4 % v Bratislavskom kraji do 10,6 % v Prešovskom kraji.

Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily sú firmy nútené výraznejšie riešiť aj prijímaním pracovníkov zo zahraničia. Počet zamestnaných cudzincov sa v roku 2019 zvýšil na 78 tisíc. Prírastok počtu pracujúcich cudzincov bol však podstatne nižší ako v roku 2018. Zo štátnych príslušníkov tretích krajín mali naši zamestnávateľia najvyšší záujem o zamestnancov zo Srbska a Ukrajiny.

Graf 2 Vývoj priemerného počtu zamestnaných osôb a miery nezamestnanosti v SR

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR pokračovala v raste aj v roku 2019, pričom dosiahla úroveň 1 092 Eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšila až o 7,8 %. Rast reálnej mzdy dosiahol 5 %. Rast miezd bol ťahaný hlavne nedostatkom voľných kapacít na pracovnom trhu, ktorý na jednej strane súvisí s rastom hospodárstva a zamestnanosti a na strane druhej s nepriaznivou demografickou situáciou, ktorá sa prejavuje starnutím obyvateľstva a nedostatočným prílevom nových pracovných síl na pracovný trh. K nárastu priemernej mzdy dochádzalo v minulom roku v rámci všetkých veľkostných kategórií podnikov. Najvýznamnejšie sa zvýšili mzdy zamestnancom v rámci stredných podnikov (o 7,5 %). Najmenej sa zvýšili mzdy zamestnancom malých podnikov (o 4,1 %).

Z odvetvového hľadiska bola najvyššia mzda dosahovaná v sektore finančných a poisťovacích činností (1 941 Eur), informačných a komunikačných činností (1 922 Eur). Najnižšia je naopak zaznamenaná v ubytovacích a stravovacích činnostiach (658 Eur), v ostatných činnostiach (720 Eur) a v stavebníctve (746 Eur). V medziročnom porovnaní sa priemerná mzda zvýšila v celom spektre odvetví. Zamestnanci pracujúci v Bratislavskom kraji dostávali najvyššiu priemernú mzdu (1 359 Eur) zo všetkých krajov SR. V ostatných krajoch priemerná mzda dosahovala úroveň v intervale od 844 Eur (Prešovský kraj) do 1 025 Eur (Trnavský kraj). Najvyšší medziročný nárast priemernej nominálnej mzdy bol zaznamenaný v Banskobystrickom kraji (o 9,8 %) a v Nitrianskom kraji (o 9,3 %).

Cenový vývoj

Trend rastúcej inflácie pokračoval na Slovensku aj v roku 2019. Priemerná miera inflácie sa zvýšila na 2,7 %, z úrovne 2,5 % dosiahnutej v roku 2018. Inflačný vývoj v rozhodujúcej miere súvisel s nárastom cien potravín. Spotrebiteľské ceny potravín sa zvýšili o 4,0 %. Jadrová inflácia dosiahla 2,3 %. Rast zaznamenali aj regulované ceny, ktoré sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšili o 3,9 %.

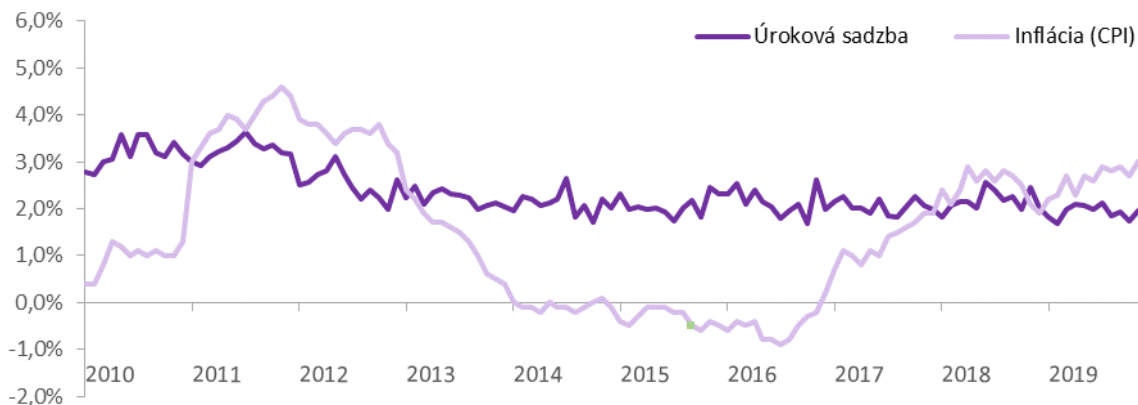
Podnikatelia na Slovensku sa museli v roku 2019 vysporiadať aj rastúcimi cenami výrobkov. Ceny priemyselných výrobcov pre tuzemsko vzrástli o 2,5 %. Ceny priemyselných výrobcov pre export boli vyššie o 1,5 %. V odvetví stavebníctva narástli ceny stavebných prác o 3,9 % a ceny materiálov a výrobkov spotrebovaných v stavebníctve o 1,8 %.

Poskytovanie bankových úverov

Podľa informácií Národnej banky Slovenska⁵ sa rast využívania bankových úverov zo strany slovenských podnikateľov mierne spomalil. Nižší rast využívania bankových úverov vyplýval zo spomalenia rastu ekonomickej výkonnosti hospodárstva a z pesimistickejšieho vnímania budúceho vývoja. Z hľadiska veľkostných kategórií podnikov prevažovala zvýšená úverová aktivita na strane veľkých podnikov. Nižším tempom rastu sa vyznačovala úverová aktivita malých a stredných podnikov. Najvýraznejší pokles úverovej dynamiky zaznamenali úvery investičného charakteru so splatnosťou nad 5 rokov. Ochladenie úverovej aktivity podnikateľských subjektov bolo zreteľné v odvetví priemyslu, stavebníctva, obchodu, dopravy a skladovania. Vyšší rast využívania úverov sa naopak preukázal v sektore dodávok energií a administratívnych činností. V rámci porovnania s krajinami EÚ sa slovenský podnikový sektor vo využívaní bankových úverov nachádza na úrovni krajín strednej a východnej časti EÚ a mierne nad úrovňou mediánu krajín EÚ. Z pohľadu zmeny dynamiky rastu využívania bankových úverov sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s najväčším spomalením.

Hlavným faktorom poklesu dopytu po podnikových úveroch bol nižší záujem o financovanie investičných aktivít. Vplyvom ochladenia ekonomiky a ďalších faktorov došlo k sprísňovaniu úverových štandardov. Úverové štandardy boli sprísňované prevažne na strane malých a stredných podnikov. Uvoľňovanie úverových štandardov nastalo najmä u veľkých podnikov. Úrokové sadzby na nových podnikových úveroch v priebehu roka 2019 mierne poklesli. Z medzinárodného kontextu sú úrokové sadzby malých a stredných podnikov, ktoré využívajú predovšetkým malé úvery mierne vyššie. Z toho vyplýva, že slovenské malé a stredné podniky sa financujú pomerne drahé.

Graf 3 Vývoj priemernej úrokovej miery podnikových úverov a inflácie v SR

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, spracované SBA

Očakávaná výkonnosť slovenského hospodárstva v roku 2020

Ekonomická výkonnosť Slovenska bude v roku 2020 ovplyvnená najmä externými faktormi, resp. bude ovplyvnená dopadmi ekonomických efektov pandémie koronavírusu na ekonomiku. Pandémia koronavírusu predstavuje významný šok pre hospodárstvo EÚ, ako aj Slovenska. Ekonomická aktivita sa zastavila vplyvom prijímania protipandemických opatrení. Slovenská ekonomika by mala podľa viacerých prognóz zaznamenať v roku 2020 významný prepád. Podľa odhadov niektorých inštitúcií by mala poklesnúť o viac ako 10 %.

⁵ Zdroj: NBS, Analýza slovenského finančného sektora za rok 2019

S cieľom zmierniť negatívne dopady koronakrízy na slovenský podnikateľský sektor a zachovať zamestnanosť prijala slovenská vláda viaceré podporné opatrenia.

Prepad ekonomickej výkonnosti bude negatívne vplyvať aj na slovenský trh práce. NBS predpokladá, že v roku 2020 bude zrušených približne 70 tisíc pracovných miest⁶. Zamestnanosť by mala zaznamenať pokles o 2,1 % a miera nezamestnanosti dosiahne viac ako 8 %. Zotavenie na trhu práce sa predpokladá až po výraznejšom oživení ekonomickej aktivity, ktoré by malo nastať v roku 2021.

Ako hlavné riziko ďalšieho vývoja možno uviesť neistotu z budúcej epidemiologickej situácie. Ekonomické oživenie bude závisieť od toho ako úspešne sa podarí eliminovať šírenie koronavírusu a kedy dôjde k vývoju vakcíny. Budúci vývoj do značnej miery ovplyvní aj miera čerpania finančnej pomoci z podporných opatrení pre podnikateľské subjekty, ako aj priebeh otvárania hraníc, keďže Slovensko patrí medzi najviac otvorené ekonomiky.

2.2 Vývoj kvantitatívnych ukazovateľov z prostredia MSP v roku 2019

Početnosť MSP

Početnosť malých a stredných podnikov patrí medzi základné kvantitatívne ukazovatele charakterizujúce stav sektora MSP.

Podľa údajov Štatistického úradu SR došlo v roku 2019, po predchádzajúcom poklese, k opätovnému nárastu počtu malých a stredných podnikov. **Počet malých a stredných podnikov sa zvýšil o 6,3 % na 595 371 subjektov.** V absolútnom vyjadrení sa početnosť malých a stredných podnikov zvýšila o 35 530 subjektov.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov súvisel nárast počtu malých a stredných podnikov predovšetkým s nárastom počtu mikropodnikov (0-9), ktorých počet vzrástol o 6,5 %. Počet malých podnikov (10-49) sa zvýšil o 1,9 %. Naopak, negatívny príspevok k rastu malých a stredných podnikov zaznamenali stredné podniky (50-249), ktorých početnosť sa znížila o 1,5 %. K nárastu početnosti mikropodnikov prispel rast počtu aktívnych živnostníkov, ktorých počet sa po predchádzajúcom poklese zvýšil o 6,6 %.

Tabuľka 1 **Počet aktívnych podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2019**

Veľkostné kategórie	abs. počet	v %	Index 2019/2018	rozdiel abs.
Mikropodniky (0-9)	577 827	96,9 %	106,5	35 302
Malé podniky (10-49)	14 601	2,4 %	101,9	273
Stredné podniky (50-249)	2 943	0,5 %	98,5	-45
Veľké podniky (250 a viac)	671	0,1 %	98,7	-9
Spolu MSP	595 371	99,9 %	106,3	35 530
Spolu podnikateľské subjekty	596 042	100,0 %	106,3	35 521

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Najvýznamnejšie zastúpenie na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov naďalej dosahujú mikropodniky (96,9 %). Podstatne nižší podiel dosahujú malé (2,4 %) a stredné podniky (0,5 %). V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ Slovensko dosahuje najvyšší podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov.

V odvetvovej štruktúre MSP tvoria najvýznamnejší podiel subjekty pôsobiace v oblasti služieb (46,4 %; 276 237). Takmer jedna pätina aktívnych MSP pôsobila v odvetví

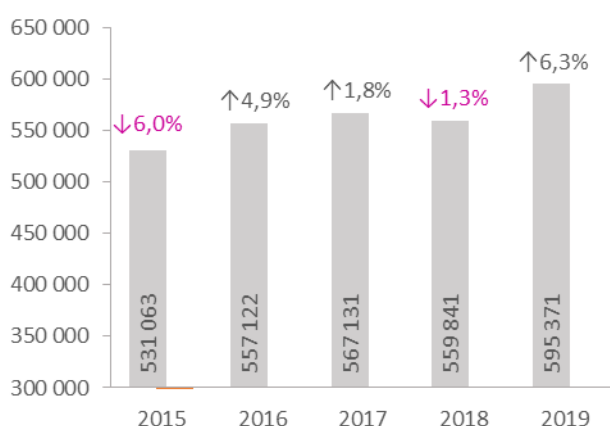
⁶ Zdroj: NBS, Strednodobá predikcia, 2. štvrťrok 2020

stavebníctva (17,9 %; 106 725) a obchodu (17,8 %; 106 262). V priemysle pôsobilo 13,8 % (82 030) malých a stredných podnikov a v pôdohospodárstve 4,1 % (24 117).

Dlhodobý vývoj odvetvovej štruktúry MSP sa vyznačuje rastúcim zastúpením odvetvia služieb, čo je sprevádzané poklesom odvetvia obchodu. Zastúpenie pôdohospodárstva a priemyslu sa v posledných rokoch nezmenilo. Mierny nárast zastúpenia vykazuje v posledných rokoch stavebníctvo.

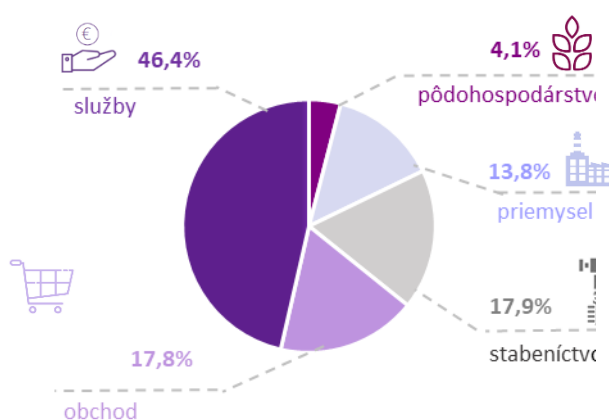
Jednotlivé veľkostné kategórie MSP sa vyznačujú diferencovanou odvetvovou štruktúrou. V rámci MSP s vyšším počtom zamestnancov dosahuje vyššie zastúpenie priemysel. Naopak mikropodniky a malé podniky sa vyznačujú vyšším zastúpením odvetvia stavebníctva a služieb.

Graf 4 Vývoj početnosti MSP v období 2015-2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 5 Odvetvová štruktúra MSP v r. 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Vplyvom nárastu počtu malých a stredných podnikov sa v roku 2019 zvýšila aj miera podnikateľskej aktivity MSP na 21,6 %. Miera podnikateľskej aktivity MSP vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s najvyšším počtom malých a stredných podnikov k celkovému počtu obyvateľov.

Štruktúra MSP podľa právnych foriem sa naďalej vyznačuje prevládajúcim podielom fyzických osôb – podnikateľov (58,6 %), napriek kontinuálnemu poklesu ich zastúpenia. Podiel MSP – právnických osôb na celkovom počte MSP predstavoval 41,4 %.

V roku 2019 sa zvýšil po predchádzajúcom poklese počet aktívnych fyzických osôb - podnikateľov o 5,6 %. Dynamický nárast fyzických osôb – podnikateľov súvisel hlavne s nárastom počtu živnostníkov o 6,6 %, na ktorých činnosť v poslednom období pozitívne vplývalo zvýšenie paušálnych výdavkov. Z odvetvového hľadiska najvýznamnejšie narástla početnosť živnostníkov v stavebníctve. Počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach sa v medziročnom porovnaní znížil o 5,8 %. Počet samostatne hospodáriacich roľníkov sa v porovnaní s rokom 2018 výrazne nezmenil.

Nárast malých a stredných podnikov – právnických osôb pokračoval aj v roku 2019. V porovnaní s rokom 2018 sa ich počet zvýšil o 7,4 % na 246 464 subjektov. Najvyšší podiel z jednotlivých právnych foriem MSP-PO dosiahli spoločnosti s ručením obmedzeným (90,6 %), ktoré sa zároveň vyznačujú dynamickým rastom početnosti aj z dlhodobého hľadiska.

Vznik a zánik podnikateľských subjektov⁷

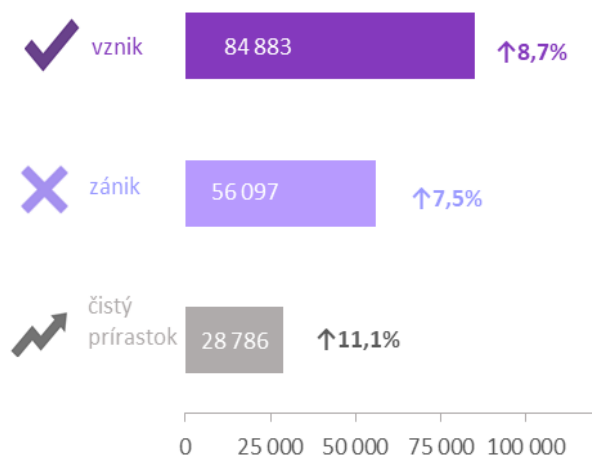
Priaznivý vývoj slovenskej ekonomiky a pretrvávajúci záujem ľudí o vstup do podnikania sa podpísal pod rastúci počet vzniknutých podnikateľských subjektov v roku 2019. Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR počet vzniknutých malých a stredných podnikov vzrástol o 8,7 % na 84 883 subjektov.

Nárast počtu vzniknutých podnikateľských subjektov bol zaznamenaný v takmer všetkých posudzovaných právnych formách. Najvýraznejšie vzrástol počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (o 31,5 %). Počet MSP – právnických osôb narástol o 11,1 % a počet vzniknutých živnostníkov, ktorí tvorili až dve tretiny z celkového počtu vzniknutých MSP, vzrástol o 6,5 %.

Počet vzniknutých samostatne hospodáriacich roľníkov v roku 2019 zaznamenal opätovný pokles. V porovnaní s rokom 2018 sa ich počet znížil o viac ako polovicu (o 53,1 %).

Obdobne ako v prípade vzniknutých subjektov, v roku 2019 vzrástol aj počet zaniknutých podnikateľov. V porovnaní s rokom 2018 sa ich počet zvýšil o 7,5 % na 56 097 subjektov. Dominantné zastúpenie na celkovom počte zaniknutých subjektov mali živnostníci, ktorí tvorili až štyri pätiny z celkového počtu zaniknutých subjektov.

Graf 6 Vznik, zánik a čistý prírastok podnikateľských subjektov v r. 2019

Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, spracované SBA.

V medziročnom porovnaní sa zvýšil počet zaniknutých živnostníkov (o 10,5 %) a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (o 13,6 %). Naopak pokles počtu zaniknutých subjektov pokračoval v roku 2019 v prípade právnických osôb – podnikov (o 17,4 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (o 27,6 %).

Vyšší nárast počtu vzniknutých subjektov, ako zaniknutých subjektov, sa podpísal pod medziročný rast čistého prírastku podnikateľských subjektov. Čistý prírastok podnikateľských subjektov sa v roku 2019 zvýšil o 11,1 % na 28 786, pričom úrovňou sa po prvý krát vyrovnal hodnote dosiahnutej v predkrízovom roku 2008.

Podľa údajov Ministerstva spravodlivosti SR sa v roku 2019 znížil počet vyhlásených konkurzov o 6,6 % na 242. Počet povolených reštrukturalizácií dosiahol 13 a v medziročnom porovnaní sa výrazne nezmenil.

Podľa údajov Eurostatu sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s vysokým podielom vzniknutých, ako aj zaniknutých subjektov na celkovom počte podnikateľských subjektov, čo poukazuje na vysokú dynamiku podnikania na Slovensku. Slovensko mierne zaostáva za krajinami EÚ v prípade miery prežitia podnikateľských subjektov po dvoch rokoch od vzniku.

⁷ Údaje sú spracované na základe dátumu vzniku a zániku subjektu z celkového počtu aktívnych a neaktívnych podnikateľských subjektov.

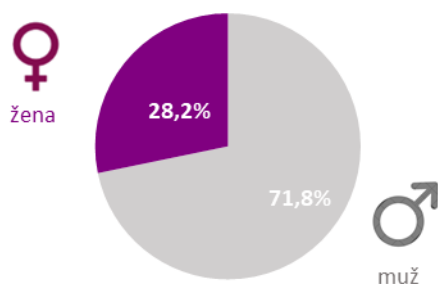
Rodová a veková štruktúra FO – podnikateľov

V roku 2019 sa prerušil trend rastúceho zastúpenie žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov. Podiel žien sa na celkovom počte fyzických – osôb podnikateľov znížilo **1,0 p. b. na úroveň 28,2 %**. Muži tvorili viac ako dvoj tretinový podiel (71,8 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. V absolútnom vyjadrení sa počet žien fyzických osôb – podnikateliek zvýšil o 2,0 tisíc na 98,5 tisíc (resp. o 2,1 %). Vplyvom výraznejšieho absolútneho nárastu podnikateľov mužského pohlavia (o 7,1 %), došlo k medziročnému poklesu zastúpenia žien.

Najvyššie zastúpenie aktívnych fyzických osôb – podnikateľov z pohľadu veku je v kategórii 40 až 49-ročných. Ich podiel dosiahol v roku 2019 viac ako jednu štvrtinu (27,4 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (24,3 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (20,9 %). V kategórii menej ako 30 rokov bolo aktívnych 16,9 % podnikateľov a vo vekovej kategórii 60 a viac ročných 10,5 % podnikateľov.

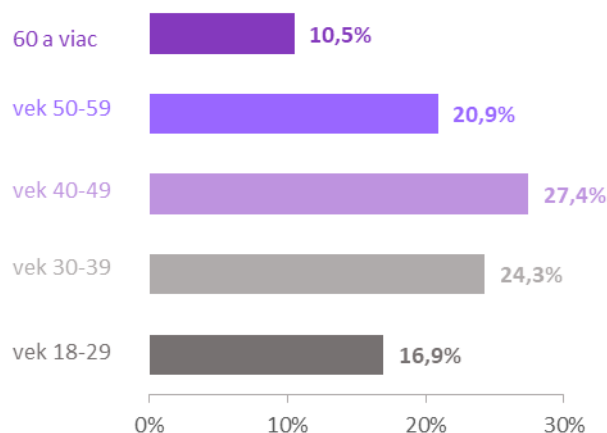
Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov bol v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. V roku 2019 sa trend nárastu zastúpenia mladých zastavil. Zároveň sa mierne zvýšilo zastúpenie starších podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na 10,5 %, po predchádzajúcom poklese dosiahnutom v roku 2018.

Graf 7 Rodová štruktúra FO – podnikateľov v r. 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 8 Veková štruktúra FO – podnikateľov v r. 2019

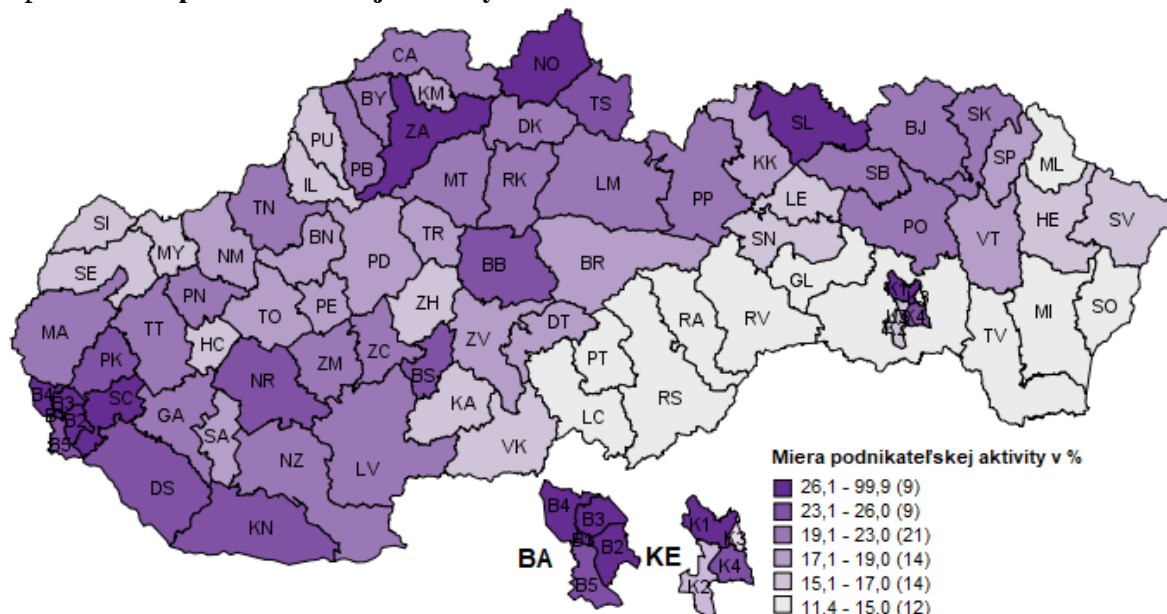
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Regionálne aspekty podnikania MSP

Regionálna štruktúra MSP sa dlhodobo vyznačuje dominantným zastúpením podnikateľských subjektov so sídlom v Bratislavskom kraji. V uvedenom kraji mal v roku 2019 sídlo približne každý piaty (21,9 %) aktívny malý a stredný podnik. Ostatné kraje sa podieľajú na celkovom počte MSP podstatne rovnomernejšie, od 9,4 % (Trenčiansky kraj) do 13,7 % (Žilinský kraj). Početnosť malých a stredných podnikov sa zvýšila vo všetkých krajoch SR, pričom najvýraznejší nárast bol zaznamenaný v Prešovskom kraji (o 8,0 %). Naopak, najnižší rast dosiahol Banskobystrický kraj (o 4,5 %).

Najvyššia miera podnikateľskej aktivity⁸, je dosahovaná v okresoch mesta Bratislava, Košice a vo vybraných okresoch severného Slovenska. Vyššou mierou podnikateľskej aktivity sa celkovo vyznačujú regióny západného a severného Slovenska, naopak nízka miera podnikateľskej aktivity je dosahovaná na východnom Slovensku a juhu stredného Slovenska.

Mapa 1 Miera podnikateľskej aktivity v okresoch SR v r. 2019

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky.

Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu MSP na celkovom počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

Zamestnanosť MSP

Malé a stredné podniky majú dominantné postavenie v oblasti tvorby pracovných miest v slovenskom hospodárstve. **V roku 2019 dosiahol podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike 73,8 % a na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR 59,2 %. V medziročnom porovnaní sa zamestnanosť v sektore malých a stredných podnikov zvýšila o 1,7 % (o 23,5 tis. osôb) na 1 430,8 zamestnaných osôb (podľa štvrťročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR).** V roku 2019 zaznamenali malé a stredné podniky vyššiu rast zamestnanosti ako v predchádzajúcom roku (1,4 %).

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií a právnych foriem sa na celkovom počte zamestnaných osôb v podnikovom sektore podieľali jednou tretinou (33,3 %) FO – podnikatelia (FO – podnikatelia a nimi zamestnávané osoby). Podiel mikropodnikov predstavoval 13,4 %, malých podnikov 12,4 % a stredných podnikov 14,8 %.

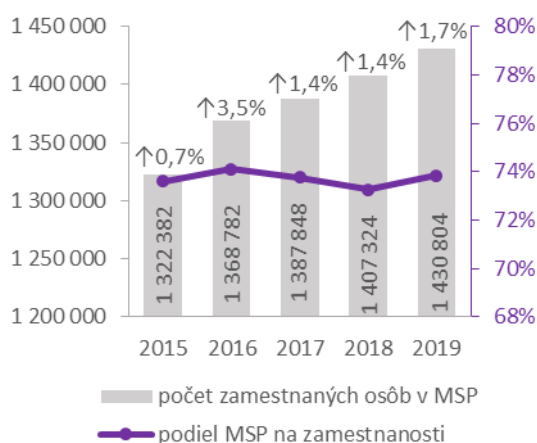
Zamestnanosť sa zvýšila vo všetkých kategóriách okrem malých podnikov. Najvýznamnejšie sa zamestnanosť zvýšila v relatívnom vyjadrení v rámci mikropodnikov (o 3,1 %) a stredných podnikov (o 3,2 %). Podstatne nižší rast zamestnanosti bol dosiahnutý u fyzických osôb – podnikateľov (o 1,1 %). Mierny pokles zaznamenala zamestnanosť v rámci malých podnikov (o 0,1 p. b.).

⁸ Miera podnikateľskej aktivity vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v SR.

Z odvetvového hľadiska dosahujú MSP – právnické osoby najvyšší podiel na zamestnanosti v odvetví ubytovania a stravovania (93,4 %), pôdohospodárstva (89,1 %) a stavebníctva (89,7 %). Približne dve tretiny pracovných miest vytvárajú MSP-PO v odvetví obchodu (68,3 %), obchodných služieb (70,7 %) a ostatných služieb (62,9 %). Viac ako polovicu (55,4 %) dosahuje podiel MSP-PO na zamestnanosti v doprave a informačných a komunikačných činnostiach. Jediným odvetvím, v rámci ktorého sa prejavuje dominancia veľkých podnikov na zamestnanosti je priemysel (podiel MSP-PO predstavuje 44,6 %).

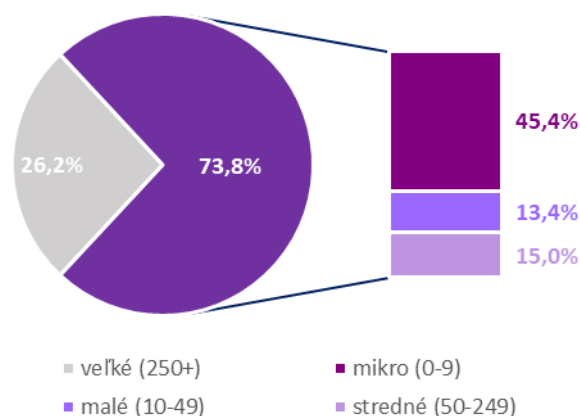
V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko aj naďalej zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným podielom malých a stredných podnikov na zamestnanosti.

Graf 9 Počet zamestnaných osôb v MSP a podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočet SBA

Graf 10 Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočet SBA

Ekonomické ukazovatele MSP

Spomalenie rastu slovenskej ekonomiky v roku 2019 sa premietlo aj do ekonomickej výkonnosti sektora malých a stredných podnikov. Tvorba pridanej hodnoty malých a stredných podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike znížila dynamiku svojho rastu v medziročnom porovnaní na 3,6 %. V absolútnej hodnote dosiahla vytvorená pridaná hodnota v sektore malých a stredných podnikov úroveň 25 055 mil. Eur. V medziročnom porovnaní sa pridaná hodnota zvýšila v rámci všetkých veľkostných kategórií podnikov, okrem mikropodnikov (0-9), v prípade ktorých sa znížila o 0,5 %.

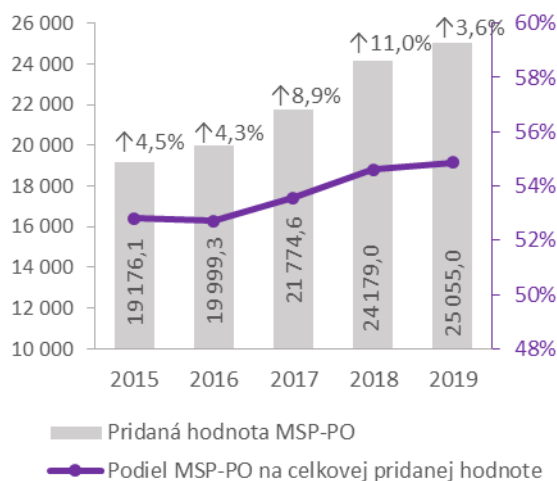
V roku 2019 sa **podiel MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote v nefinančnom podnikovom sektore zvýšil na 54,9 %**. Aktuálne dosiahnutá úroveň podielu MSP je najvyššia za posledných sedem rokov.

Najvýznamnejším sektorom z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP zostáva priemysel. V roku 2019 viac ako jednu štvrtinu (25,1 %) z celkovej pridanej hodnoty MSP – právnických osôb vytvorili MSP v oblasti priemyslu. Postavenie priemyslu z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP sa však v posledných rokoch oslabuje. Podiel viac ako jednu pätinu na celkovej pridanej hodnote dosahoval obchod a sektor obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N). Podiel ostatných odvetví bol na podstatne nižšej úrovni, čo poukazuje na menšiu významnosť uvedených odvetví na tvorbe pridanej hodnoty MSP.

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ slovenské MSP naďalej zaostávajú v dosiahnutom podiele na vytvorenej pridanej hodnote. Nižšiu úroveň ekonomickej výkonnosti slovenského sektora MSP potvrdzuje aj produktivita práce. V krajinách EÚ-28 dosahuje produktivita práce MSP takmer dva a pol násobne vyššiu úroveň ako na Slovensku.

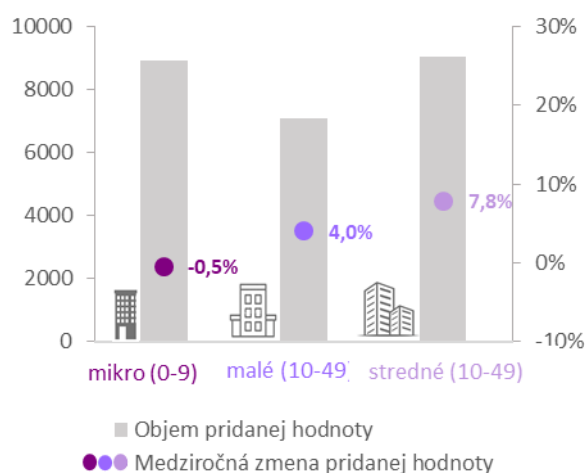
V medziročnom porovnaní sa v absolútnej hodnote zvýšili aj ďalšie ekonomické ukazovatele MSP. Rast hrubej produkcie MSP – právnických osôb dosiahol 4,3 %, čo bolo však podstatne menej ako v roku 2018 (7,8 %). Investičná aktivita malých a stredných podnikov po predchádzajúcom poklese taktiež zaznamenala pozitívny vývoj. Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP sa v medziročnom porovnaní zvýšila o 12,9 %. V absolútnom vyjadrení dosiahla objem 7 562,50 mil. Eur. Naopak, zisk pred zdanením MSP – právnických osôb medziročne poklesol (o 7,8 %).

Graf 11 Vývoj pridanej hodnoty MSP-PO nefinančných korporácií (v mil. Eur)

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 12 Objem pridanej hodnoty (v mil. Eur) a medziročná zmena pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií MSP v r. 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

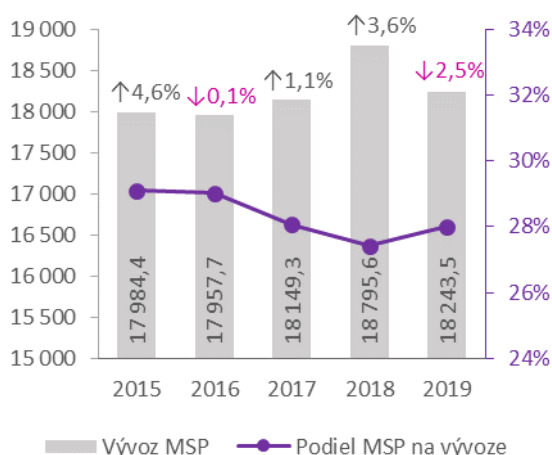
Zahraničný obchod MSP

Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR zaznamenal **vývoz MSP v medziročnom porovnaní pokles o 2,5 %**. V absolútnej hodnote vyviezli MSP tovar v objeme 18 243,50 mil. Eur. Za znížením celkového vývozu MSP v roku 2019 stojí predovšetkým pokles na strane malých (10-49) a stredných podnikov (50-249), ktorý dosiahol 13,6 %, resp. 1,2 %. Pozitívny vývoj vývozných aktivít zaznamenali len mikropodniky, ktorých vývoz sa medziročne zvýšil o 7,8 %.

Vplyvom výraznejšieho poklesu vývozu veľkých podnikov (o 5 %), ako malých a stredných podnikov (o 2,5 %), došlo k medziročnému nárastu podielu MSP na celkovom vývoze o 0,5 p. b., resp. na 28,0 %. Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov sa vyznačuje vysokým zastúpením spoločného trhu EÚ. Len 9,3 % z celkového vývozu MSP smerovalo do krajín mimo EÚ. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa MSP na Slovensku vyznačujú najnižším podielom na celkovom vývoze do tretích krajín, čo poukazuje na potrebu výraznejšej podpory MSP v danej oblasti.

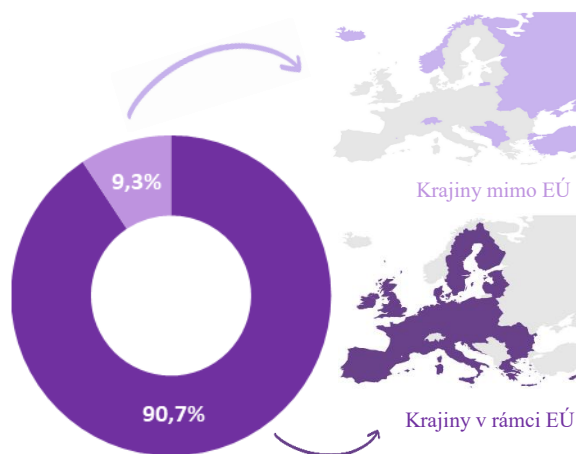
Dovoz malých a stredných podnikov v roku 2019 narástol o 2,5 %. Objem dovezeného tovaru dosiahol hodnotu 27 590,90 mil. Eur. Medziročný nárast objemu dovezeného tovaru zaznamenali mikropodniky (o 4,3 %), aj malé podniky (o 5,1 %). V prípade stredných podnikov sa objem dovezeného tovaru znížil o 0,6 %. Podiel MSP na celkovom dovoze sa zvýšil na 39,3 %.

Graf 13 Vývoj vývozu MSP (v mil. Eur)

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 14 Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v r. 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

3 Podpora malého a stredného podnikania

3.1 Prehľad čerpanej priamej a nepriamej podpory pre MSP v roku 2019

Systém inštitucionálnej podpory MSP sa v podmienkach SR realizuje na vertikálnej, ako aj horizontálnej úrovni. Medzi inštitúcie, ktoré poskytujú podporu (priamu alebo nepriamu) pre MSP na Slovensku, patria najmä ústredné orgány štátnej správy, špecializované agentúry, bankové inštitúcie a fondy, ako aj záujmové, profesijné a stavovské združenia. Medzi hlavné ciele podpory malých a stredných podnikov patrí najmä vytváranie vhodného podnikateľského prostredia a eliminácia, resp. odstraňovanie prekážok, ktoré môžu vplývať na ďalší rozvoj podnikania MSP.

Zákon o podpore malého a stredného podnikania č. 290/2016 Z. z. upravuje formy poskytovania podpory v oblasti malého a stredného podnikania, pričom sa rozlišuje medzi priamou (nenávratný finančný príspevok, dotácia, a pod.) a nepriamou formou podpory MSP (informácie a poradenstvo, vzdelávanie, organizovanie a podpora účasti na stážach, výstavách a pod.). V nadväznosti na predmetné členenie foriem poskytovanej podpory sú v texte nižšie prezentované výsledky o poskytnutej podpore malým a stredným podnikom v uplynulom roku.

Odborná literatúra v oblasti podpory podnikania MSP pristupuje k členeniu jednotlivých kategórií v rámci foriem podpory z rôznych hľadísk. Pre účely predmetnej *Správy o stave MSP* a z pohľadu zachytenia komplexného ponímania podpory malých a stredných podnikov, je primárnym a kľúčovým východiskom predmetný zákon o podpore malého a stredného podnikania. Vzhľadom na cieľ zachytenia sú východiskom aj ďalšie teoretické poznatky, ktoré umožňujú komplexne interpretovať výsledky realizovanej podpory MSP na Slovensku.⁹ S vyššie uvedeným zámerom je klasifikácia jednotlivých kategórií podpory v súlade s tou, ktorú používa Európska komisia.

Výsledkom stretu kombinácie viacerých prístupov je členenie podpory MSP v nasledujúcej štruktúre. **Do priamej formy podpory** MSP sú v nasledujúcej kapitole začlenené kategórie: dotácie, nenávratné finančné príspevky, granty; poskytnuté úvery alebo pôžičky pre malé a stredné podniky a nástroje rizikového kapitálu. **Do nepriamej formy podpory** malých a stredných podnikov sú začlenené kategórie: bankové záruky (prevzaté), stimuly a úľavy na dani a pokutách; vrátane projektových schém, ktoré sa nepriamo podieľajú na podpore podnikania MSP (napr. poradenstvo, informačné služby, mentorstvo, vzdelávanie podnikateľov, služby inkubátorov a pod.) – kategória Iné. Údaje uvedené v tabuľke č. 2 sú výsledkom zozbieraných podkladových materiálov od príslušných, inštitúcií. Vyčíslená podpora malého a stredného podnikania je limitovaná dodanými podkladmi, ktoré boli doručené do uzávierky evidencie došlých podkladov. Vzhľadom na dodané podklady bola jedným z ďalších limitujúcich faktorov skutočnosť, že niektoré z oslovených inštitúcií neevidujú realizovanú podporu podľa veľkostnej kategórie podnikov.¹⁰ Aj z týchto dôvodov sa môže celkové finančné čerpanie odchyľovať od skutočného stavu.¹¹

⁹ V súvislosti so zachytením komplexného ponímania podpory bola inšpiráciou aj: Šúbertová E., Kinčíková M.. Podpora podnikania pre malé a stredné podniky. 2014; Šúbertová a kol.. Podnikanie v malých a stredných podnikoch. 2011; Chodasová A., Bujnová D.. Podnikanie v malých a stredných podnikoch. 2008.

¹⁰ V niektorých prípadoch bola vyčíslená len alokácia finančných prostriedkov.

¹¹ Na procese zberu podkladov sa do istej miery podpísala aj situácia spojená s COVID-19.

Celkový objem podpory MSP bol v roku 2019¹² na úrovni 694 626 313,80 Eur. Z hľadiska štruktúry foriem financovania dominovala priama forma podpory, ktorá bola na úrovni 597 824 906,20 Eur, t. j. dosiahla 86,1 % na celkovej podpore MSP. Formou nepriamej podpory bolo celkovo poskytnutých 96 801 407,60 Eur na podporu malých a stredných podnikov, t. j. bola na úrovni 13,9 %. Najvýznamnejší podiel na podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií, mala kategória úvery alebo pôžičky (40,6 % na celkovej podpore poskytnutej MSP) a kategória dotácie, NFP, granty (40,4 % na celkovej podpore poskytnutej MSP). Medzi významnejšie kategórie patrili aj bankové záruky (7,5 %) a rizikový kapitál (5,1 %). Kategória stimuly, úľavy na dani a pokutách dosiahla 4,8 % podiel na celkovom objeme podpory pre MSP a kategória iné 1,6 %. Z hľadiska členenia podpory malých a stredných podnikov významne prevládala finančná podpora.

Pozitívne hodnotenou skutočnosťou je, že v medziročnom porovnaní bolo reálne čerpanie podpory vyššie ako v roku 2018 (približne o 12 %).¹³ V medziročnom porovnaní dosiahnutého podielu jednotlivých kategórií podpory, dominovali rovnako aj v roku 2019 kategórie dotácie, NFP, granty a úvery alebo pôžičky. Podiel dotácií, NFP, grantov je vzhľadom na nečerpanie viacerých nástrojov (v porovnaní s minulým rokom) nižší. Na druhej strane je pozitívne, že medziročne vzrástol objem, ako aj dosiahnutý podiel rizikového kapitálu na celkovom objeme podpory, ktorý bol smerovaný na pomoc pre MSP.

Tabuľka 2 Objem podpory MSP podľa foriem financovania v r. 2019

Forma podpory	Kategória podpory	Objem finančných prostriedkov (v Eur)	Percentuálne zastúpenie formy podpory na celkovej podpore MSP
Priama forma podpory	Dotácie, NFP, granty ¹⁴	280 325 485,2	40,4 %
	Úvery alebo pôžičky	281 900 421,0	40,6 %
	Rizikový kapitál	35 599 000,0	5,1 %
Nepriama forma podpory	Bankové záruky	51 803 000,0	7,5 %
	Stimuly, úľavy na dani a pokutách	33 544 358,0	4,8 %
	Iné (poradenstvo a služby)	11 454 049,6	1,6 %
Podpora MSP celkom		694 626 313,8	100 %

Zdroj: SBA, spracované na základe dodaných podkladov od oslovených, resp. spolupracujúcich inštitúcií

¹² Údaj uvedený ako celkový objem podpory MSP zodpovedá reálnemu čerpaniu v sledovanom roku 2019. V celkovom objeme realizovanej podpory MSP, v súlade s internou metodikou, nie sú zahrnuté údaje za dodané podklady, v ktorých nebolo uvedené reálne čerpanie alebo podklady, v ktorých ani po opätovnej žiadosti o doplnenie reálneho čerpania neboli tieto údaje poskytnuté. Zároveň nie sú zahrnuté údaje za kumulatívne obdobie viacerých rokov, pri ktorých nebolo možné podľa požiadaviek vyčíslit' čerpanie v monitorovanom roku 2019, a ktorých údaje by skreslili výsledky o reálnom čerpaní podpory pre MSP v uplynulom roku.

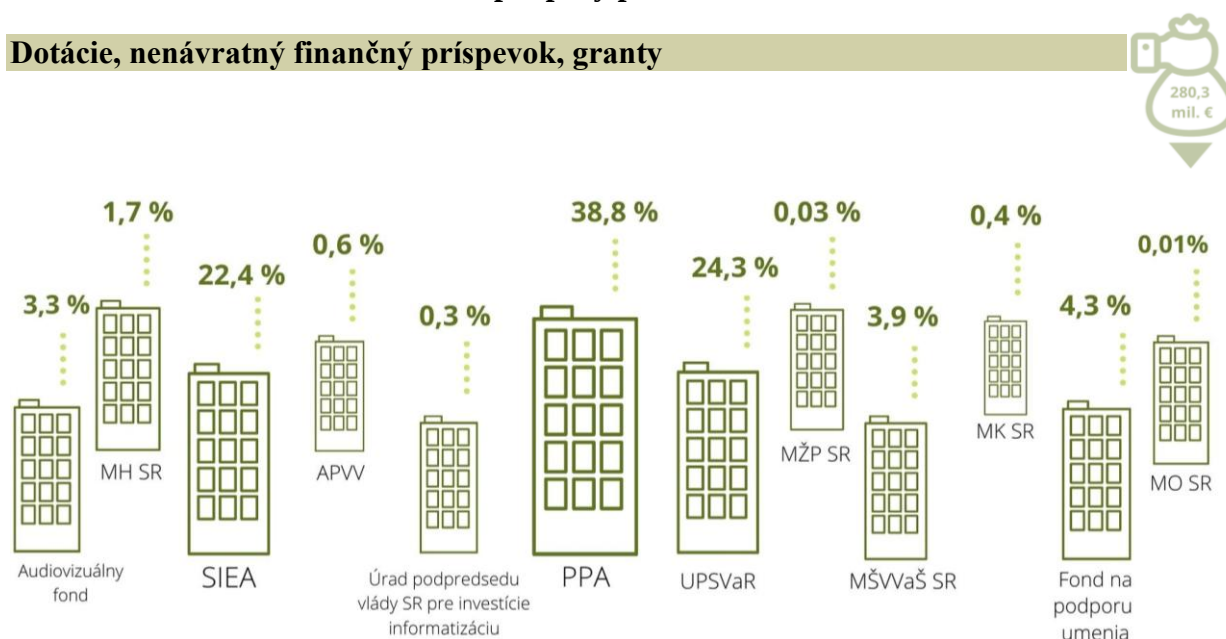
¹³ Pre účely medziročného porovnania boli prepočítané výsledky objemu podpory MSP za rok 2018. Vzhľadom na úpravu členenia kategórií podpory sa prepočítané výsledky za rok 2018 nebudú zhodovať s uvedeným objemom vyčísleným v minuloročnej *Správe o stave MSP*.

¹⁴ v rámci kategórie dotácie, NFP, granty je súčasťou údaj od MH SR za OP VaI, v rámci ktorého boli v podkladoch uvedené údaje za EÚ zdroj (ERDF). Spolufinancovanie so ŠR sa neposkytuje, každý prijímateľ (podnik) je povinný časť projektu financovať z vlastných zdrojov, intenzita poskytnutej pomoci je v zmysle schém štátnej pomoci, resp. de minimis. Vyčíslená suma za MH SR zahŕňala len údaje za dopytovo-orientované projekty a nezahŕňala sumy za národné projekty za SBA, SARIO (kategória Iné) a SIEA (kategória Dotácie, NFP, granty), ktoré sú vyčíslené osobitne.

3.2 Opis poskytnutej pomoci pre MSP z pohľadu priamej a nepriamej formy podpory MSP

3.2.1 Priama forma podpory pre MSP

Dotácie, nenávratný finančný príspevok, granty

Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR)¹⁵ je najdôležitejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP, ktorý pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít. V rámci **operačného programu OP VaI**¹⁶ bolo v roku 2019 podporených celkovo 123 MSP, z toho 48 mikropodnikov, 47 malých podnikov a 28 stredných podnikov. V podnikoch bolo podporených približne 16 pracovných miest. Výška alokovaných prostriedkov bola pre malé a stredné podniky na úrovni 65 443 849,08 Eur a výška skutočného čerpania bola na úrovni 4 204 359,90 Eur, z toho mikropodniky čerpali podporu vo výške 295 215,04 Eur, malé podniky vo výške 1 629 674,53 Eur a stredné podniky vo výške 2 279 470,33 Eur. Prostredníctvom **Inovačného fondu**, ktorého účelom je prostredníctvom trvalého rozvoja hodnôt v oblasti vedy výskumu podporovať inovačný rozvoj SR, bola v roku 2019 vyhlásená výzva na predkladanie žiadostí o NFP s alokáciou 1,2 mil. Eur. V rámci výzvy boli predložené 3 žiadosti, ktoré neboli zatiaľ vyhodnotené. V rámci podpory medzinárodnej spolupráce v oblasti priemyselného výskumu a vývoja, z pohľadu vyhlasovania výziev cez dotačný program konkrétne so štátom Izrael, otvára osobité príležitosti pre medzinárodné uplatnenie výsledkov slovenského výskumu, vývoja a zavádzania inovácií. Prostredníctvom 2. Výzvy na podávanie žiadostí o dotáciu na **riešenie spoločných projektov priemyselného**

¹⁵ Podiel MH SR uvedený v infografike obsahuje len nástroje podpory, ktoré sú uvedené v texte. V prípade započítania ostatných nástrojov v rámci organizácií, ktoré sú v pôsobnosti rezortu, podiel by bol mnohonásobne vyšší.

¹⁶ Európska komisia rozhodla o schválení zlúčenia operačného programu Integrovaná infraštruktúra (OP II) s operačným programom Výskum a inovácie v rámci (OP VaI) programového obdobia 2014-2020. Dňa 20.12.2019 nadobudla účinnosť zmluva o vykonávaní časti úloh riadiaceho orgánu pre OP II sprostredkovateľským orgánom uzatvorená medzi Ministerstvom dopravy a výstavby SR ako riadiacim orgánom a MH SR ako sprostredkovateľským orgánom. Zároveň dňa 21.12.2019 nadobudla účinnosť dohoda o plnomocenstve na vykonávanie časti úloh sprostredkovateľského orgánu v rámci OP II uzavretá medzi MH SR ako sprostredkovateľským orgánom a SIEA ako poverenou príspevkovou organizáciou. Viac informácií na stránke: https://www.opvai.sk/aktuality/informacia_zlucenie_operacnych_programov/.

výskumu a experimentálneho vývoja, ktorá bola ukončená vo februári 2018, sa v marci 2019 uvoľnili finančné prostriedky vo výške 57 135,22 Eur, čím bol podporený jeden mikropodnik. V roku 2019 sa podpora prostredníctvom **inovačných voucherov** nekonala z dôvodu absencie finančných zdrojov.¹⁷ MH SR vyhlásilo v máji 2018 pilotnú výzvu na predkladanie projektov v rámci Schémy na podporu MSP pri implementovaní inovatívnych riešení v mestách s alokáciou 595 000 Eur. V roku bolo na realizáciu projektov prostredníctvom predmetnej výzvy uvoľnených 442 165,92 Eur, čím bolo podporených 10 MSP, z toho 7 mikropodnikov, 2 malé podniky a 1 stredný podnik. V auguste 2019 vyhlásilo MH SR v poradí druhú výzvu na predkladanie projektov s alokáciou 1 020 000 Eur. Maximálna výška dotácie na jeden projekt pre I. fázu riešenia projektu bola 20 000 Eur a na II. fázu v maximálnej výške 150 000 Eur. Komisia na posudzovanie žiadosti schválila 8 projektov vo výške 665 109,36 Eur, z čoho bolo v roku 2019 zazmluvnených 139 659,36 Eur a zároveň vyplatených 60 829,68 Eur určených na realizáciu I. fázy. Schvaľovanie v rámci II. fázy realizácie prebehne až v roku 2020. Celkové výsledky realizácie pilotnej schémy budú známe v priebehu roka 2020.

Tabuľka 3 MH SR: realizovaná podpora MSP v r. 2019

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania v r. 2019
OP VaI	4 204 359,90 Eur
Podpora medzinárodnej spolupráce v oblasti priemyselného výskumu a vývoja	57 135,22 Eur
Schéma na podporu MSP pri implementovaní inovatívnych riešení v mestách (Schéma de minimis) 2018	442 165,92 Eur
Schéma na podporu MSP pri implementovaní inovatívnych riešení v mestách (Schéma de minimis) 2019	60 829,68 Eur
OP Integrovaná infraštruktúra – časť výskum a inovácií v gescii SO MH	4 204 359,90 Eur

Zdroj: MH SR

Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA), ktorá pôsobí ako sprostredkovateľský orgán a implementačná agentúra pre štrukturálne fondy. V programovom období rokov 2014 – 2020 implementuje dva operačné programy – OP Výskum a Inovácie a OP Kvalita životného prostredia. **Prostredníctvom OP VaI** podporila SIEA v roku 2019 MSP v celkovom objeme 50 344 033,01 Eur za nižšie uvedené špecifické ciele. Prostredníctvom špecifického cieľa 1.2.2 Rast výskumno-vývojových a inovačných kapacít v priemysle a službách (OP VaI-MH/DP/2016/1.2.2.-02) predstavovalo reálne čerpanie 41 833 740,45 Eur¹⁸ (čerpanie pre mikropodniky 19 018 316,42 Eur, malé podniky 15 901 032,92 Eur a stredné podniky 6 914 391,11 Eur). Prostredníctvom špecifického cieľa 3.1.1 Nárast vzniku nových, konkurencieschopných MSP (OP VaI-MH/DP/2016/3.1.1-03) bolo v roku 2019 realizované čerpanie určené na podporu malých a stredných podnikov v objeme 8 510 292,56 Eur¹⁹ (z toho mikropodniky čerpali podporu vo výške 7 584 772,26 Eur a malé podniky vo výške 925 520,30 Eur). **Prostredníctvom OP Kvalita životného prostredia** podporila SIEA v roku 2019 malé a stredné podniky v celkovej výške 12 539 496,57 Eur za nasledujúce špecifické ciele. Prostredníctvom špecifického cieľa 4.2.1

¹⁷ MH SR však v r. 2019 novelizovalo príslušnú schému de minimis. V schéme pribudla možnosť zapojenia študentov I. a II. stupňa v rámci vypracovania svojich bakalárskych a diplomových prác a ústavov SAV pôsobiacich na území SR v zmysle príslušných právnych predpisov a noriem. Okrem toho sa zvýšila celková hodnota vouchera na maximálne 10 000 Eur bez DPH s maximálnou intenzitou pomoci 100 % z oprávnených výdavkov. Výzva na predkladanie projektov bola zverejnená na webovom sídle MH SR v období od 04.02.2020 do 03.04.2020.

¹⁸ Zdroje EÚ.

¹⁹ Zdroje EÚ.

Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch (OP KZP-PO4-SC421-2017-30) predstavovalo reálne čerpanie 2 285 809,97 Eur (čerpanie pre mikropodniky 375 521,58 Eur, malé podniky 1 106 346,79 Eur a stredné podniky 803 941,60 Eur). Prostredníctvom špecifického cieľa 4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple (OP KZP-PO4-SC451-2017-20) boli podporené MSP v objeme 10 253 686,60 Eur (z toho mikropodniky 586 406, 29 Eur, malé podniky 9 449 435,57 Eur a stredné podniky 217 844,74 Eur).

Tabuľka 4 SIEA: realizovaná podpora MSP v r. 2019

Operačný program	Špecifický cieľ	Výška reálneho čerpania v r. 2019
OP VaI	1.2.2 Rast výskumno-vývojových a inovačných kapacít	41 833 740,45 Eur
	3.1.1 Nárast vzniku nových konkurencieschopných MSP	7 584 772,26 Eur
OP KŽP	4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch	2 285 809,97 Eur
	4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple	10 253 686,60 Eur

Zdroj: SIEA

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSV SR) – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny poskytlo v roku 2019 pomoc MSP na podporu zamestnanosti²⁰ z verejných finančných prostriedkov, a to najviac z Európskeho sociálneho fondu a v menšej miere zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. **Celkový objem poskytnutej štátnej pomoci za Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny v roku 2019 bol vo výške 85,51 mil. Eur, z toho pre MSP ústredie poskytlo pomoc v celkovom objeme 68,16 mil. Eur,** čo predstavuje 79,71 % z celkovej výšky poskytnutej štátnej pomoci. Štátna pomoc sa realizovala prostredníctvom aktívnej politiky zamestnanosti a trhu práce, v rámci ktorej sa realizujú a podporujú aktívne opatrenia trhu práce (AOTP), ktoré okrem podpory znevýhodnených osôb napomáhajú aj k rozvoju podnikania podporou vytvárania nových pracovných miest a udržiavania existujúcich pracovných miest a zamestnancov zameraných na týchto podporovaných miestach.

Tabuľka 5 ÚPSVaR: pomoc poskytnutá na podporu zamestnanosti v r. 2019

Štátna pomoc poskytnutá podľa schémy de minimis 16/2014	Podľa typu podniku		85,51 mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikro podniky	47,58 mil. Eur	55,64 %
		Malé podniky	16,69 mil. Eur	19,52 %
		Stredné podniky	3,89 mil. Eur	4,55 %
		Spolu MSP	68,16 mil. Eur	79,71 %
	Pomoc pre veľké podniky		12,70 mil. Eur	5,44 %
	Nezadaný*		4,65 mil. Eur	14,85 %

Zdroj: ÚPSVaR

Pozn.:* v kategórii „Nezadaný“ sa nachádzajú poberatelia príspevku, ktorí v čase uzatvorenia dohody nemajú v ISSZ vyplnenú ekonomickú charakteristiku žiadateľa – veľkosť podniku.

²⁰ Poskytnutá pomoc bola v súlade s právnymi predpismi EÚ podľa: a) Nariadenia Komisie (EÚ) č.14707/2013, ktoré je právnym základom Schémy pomoci de minimis na podporu zamestnanosti č. 16/2014 (ďalej len schéma de minimis č. 16/2014“); b) Nariadenia Komisie č. 1408/2013, ktoré je právnym základom Schémy pomoci de minimis na podporu zamestnanosti v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby č. 17/2015 (ďalej len „schéma de minimis č. 7/2015“); c) Nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014, ktoré je právnym základom Schémy štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávanie znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím č. SA 40975 (2015X) (ďalej len „schéma SA.40975 (2015/X)“).

Prostredníctvom regionálnej investičnej pomoci bola v roku 2019 poskytnutá investorom podpora formou príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta. Pomoc bola poskytnutá jednému malému podniku v celkovej výške 0,02 mil. Eur a ôsmym veľkým podnikom v celkovej výške 1,64 mil. Eur.

Tabuľka 6 ÚPSVaR: investičná pomoc poskytnutá investorom v r. 2019

Regionálna investičná pomoc	Podľa typu podniku		1,66 mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikro podniky	0,00 mil. Eur	0,00 %
		Malé podniky	0,02 mil. Eur	1,20 %
		Stredné podniky	1,64 mil. Eur	98,80 %
		Spolu MSP	0,02 mil. Eur	1,20 %
	Pomoc pre veľké podniky		1,64 mil. Eur	98,8 %

Zdroj: ÚPSVaR

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) podporilo v roku 2019 v zmysle zákona č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum celkovo 25 MSP, z toho 10 mikropodnikov, 8 malých podnikov a 7 stredných podnikov.²¹ Alokácia finančných prostriedkov pre MSP vo výške skutočného čerpania finančných prostriedkov pre podporené MSP, t. j. na úrovni 9 621 513,20 Eur (z toho čerpanie pre mikropodniky 4 039 333,20 Eur, malé podniky 2 751 188 Eur a stredné podniky 2 830 992 Eur). **Prostredníctvom schémy štátnej pomoci na podporu duálneho vzdelávania** bolo v roku 2019 podporených 155 MSP, konkrétne mikropodnikov, pričom výška skutočného čerpania bola pre podporené mikropodniky na úrovni 527 782,70 Eur²². MŠVVaŠ poskytlo v roku 2019 prostredníctvom ECSEL JU²³ finančnú podporu dvom malým a stredným podnikom, v ktorých bolo podporených 13 pracovných miest. Alokácia finančných prostriedkov bola vo výške 800 000 Eur, pričom výška skutočného čerpania pre dva podporené MSP predstavovala 538 946,50 Eur. Prostredníctvom programu Eurostars 2²⁴, zriadeného Rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 553/2014 (EÚ), MŠVVaŠ SR financoval v roku 2019 1 stredný podnik. Alokácia finančných prostriedkov bola na úrovni celkového čerpania 203 560 Eur.

Tabuľka 7 MŠVVaŠ SR: realizovaná podpora MSP v r. 2019

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania v r. 2019
V zmysle zákona o stimuloch	9 621 513,20 Eur
Schéma štátnej pomoci na podporu duálneho vzdelávania	522 782,70 Eur
ECSEL JU	538 946,50 Eur
Eurostars 2	203 560,00 Eur

Zdroj: MŠVVaŠ, Štátny inštitút odborného vzdelávania

Agentúra na podporu výskumu a vývoja (APVV) realizovala v roku 2019 aktivity na podporu malého a stredného podnikania prostredníctvom poskytovania NFP na riešenie projektov výskumu a vývoja v zmysle schém štátnej pomoci SA.42450 a SA.49175 a minimálnej pomoci ad hoc v súlade so zákonom č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci). V roku 2019 agentúra podporila 23 podnikov z veľkostnej kategórie MSP, z toho 21 MSP bolo podporených prostredníctvom vyššie uvedených schém

²¹ Poskytnutá podpora pre MSP mala prostredníctvom príslušného zákona charakter dotácie.

²² údaj bol potvrdený Štátnym inštitútom odborného vzdelávania.

²³ Spoločný podnik ECSEL JU, ktorý sa zameriava najmä na technologické oblasti strategického významu s vysokou pridanou hodnotou pre ekonomiku EÚ, vznikol v r. 2014 zlúčením spoločných podnikov ENIAC a ARTEMIS JU.

²⁴ Program Eurostars 2 je zameraný na podporu spolupráce MSP zaoberajúcich sa výskumom a vývojom na medzinárodných projektoch, ktorých cieľom je vývoj nových produktov, procesov a služieb.

štátnej pomoci (SA. 42450 a SA.49175). Z hľadiska bližšej špecifikácie išlo o 6 mikropodnikov, 5 malých podnikov a 10 stredných podnikov. Prostredníctvom uvedenej minimálnej pomoci ad hoc boli podporené 2 MSP, z toho išlo o 1 mikropodnik a 1 malý podnik. Účelom pomoci bola podpora výskumu a vývoja v záujme naplňovania vybraných zámerov a cieľov v súlade s dlhodobým zámerom štátnej vednej a technickej politiky. Výška skutočne čerpaných finančných prostriedkov v rámci podporených podnikov z veľkostnej kategórie MSP bola v roku 2019 na úrovni 1 714 551,72 Eur (z toho prostredníctvom uvedených schém štátnej pomoci 1 705 551,72 Eur a prostredníctvom minimálnej pomoci ad hoc na úrovni 9 000 Eur).

Tabuľka 8 APVV: realizovaná podpora MSP v r. 2019

	Mikropodniky	Malé podniky	Stredné podniky	Spolu MSP
Schémy	335 205,92	573 313,00	797 032,80	1 705 551,72
Ad hoc	6 000,00	3 000,00	0,00	9 000,00
Spolu	341 205,92	576 313,00	797 032,80	1 714 551,72

Zdroj: APVV

Ministerstvo pôdohospodárstva (MPRV SR) poskytlo v roku 2019 štátnu pomoc prostredníctvom Programu rozvoja vidieka a podľa osobitných právnych predpisov. Prostredníctvom údajov od Pôdohospodárskej platobnej agentúry (PPA) boli v rámci Programu rozvoja vidieka v roku 2019 podporené MSP v oblastiach, ktoré sú uvedené nižšie v prehľadnej tabuľke.

Tabuľka 9 PPA: realizovaná podpora MSP v r. 2019

Oblasť	Výška reálneho čerpania v r. 2019
4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov	37 110 737,17 Eur
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	35 792 593,69 Eur
6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	670 000,00 Eur
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	17 296 971,78 Eur
8.3 Podpora na prevenciu škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarmi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami	5 931 074,47 Eur
8.4 Podpora na obnovu lesov poškodených lesnými požiarmi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami	7 286 340,97 Eur
8.6 Podpora investícií do lesníckych technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a ich uvádzania na trh	3 923 729,30 Eur
16.4 Podpora na horizontálnu a vertikálnu spoluprácu medzi subjektmi dodávateľského reťazca pri zriaďovaní a rozvoji krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov a na propagačné činnosti v miestnom kontexte, ktoré súvisia s rozvojom krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov	776 116,38 Eur

Zdroj: PPA

Prostredníctvom Operačného programu Rybného hospodárstva 2014-2020 bolo v roku 2019 celkovo zazmluvnených 14 MSP. Výška schválených príspevkov bola celkom 1 852 724,30 Eur.²⁵

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (MK SR) podporilo prostredníctvom dotačného systému MK SR v roku 2019 podporil spolu 85 MSP formou dotácie zo štátneho rozpočtu v celkovej sume 980 449 Eur. Pre rok 2019 sa dotačný systém skladal z 3 nasledovných programov. Prostredníctvom programu Obnovme si svoj dom bolo podporených 37 MSP v objeme 644 500 Eur. Programom Kultúrne poukazy bola formou

²⁵ Informácia o výške reálneho čerpania nebola do uzávierky podkladov vyčíslená.

dotácie poskytnutá podpora pre 47 MSP v celkovej výške 325 949 Eur a prostredníctvom programu Kultúra znevýhodnených skupín bol podporený 1 podnik z veľkostnej kategórie MSP v objeme 10 000 Eur. Prostredníctvom Integrovaného regionálneho operačného programu, prioritná os 3 – mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch bola v roku 2019 ukončená fáza odborného hodnotenia v rámci výzvy IROP-PO3-SC31-2016-5. Následne koncom II. polroka 2019 pristúpil SO pre IROP PO3 k procesu zazmluvňovania finančných zdrojov EÚ, z ktorých pozitívnym dopadom po zazmluvnení všetkých približne, 287 žiadostí o NFP, je predpoklad zvýšenia počtu novovytvorených pracovných miest v oblasti kultúrno-kreatívneho priemyslu. V roku 2019 bolo uzatvorených 23 zmlúv o poskytnutí NFP s celkovou výškou poskytnutia NFP 3 545 376,06 Eur (z toho zdroje EÚ 3 221 916,56 Eur a zdroje zo štátneho rozpočtu 323 459,50 Eur). V roku 2019 podľa doručených podkladov nedošlo k reálnemu čerpaniu.

Fond na podporu umenia ako verejnoprávna inštitúcia na podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu, podporila v rámci svojej hlavnej podpornej činnosti celkovo 1 646 MSP, z toho 1 445 mikropodnikov, 164 malých podnikov a 37 stredných podnikov. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov bola 11 902 656 Eur k 31.12.2019.

Tabuľka 10 **Fond na podporu umenia: realizovaná podpora MSP v r. 2019**

Program	Mikropodniky	Malé podniky	Stredné podniky
Umenie	5 697 427,00	185 600,00	66 818,00
Podujatia, kultúrne centrá a časopisy	2 092 199,00	85 000,00	0,00
Výskum a vzdelávacie aktivity	885 190,00	10 000,00	23 600,00
Tradičná kultúra a kultúrno-osvetová činnosť	2 053 195,00	208 400,00	11 600,00
Pamäťové a fondové inštitúcie	94 465,00	310 760,00	67 000,00
Mesto kultúry	91 220,00	11 732,00	8450,00
Spolu	10 913 696,00	811 492,00	177 468,00

Zdroj: Fond na podporu umenia

Prostredníctvom **Fondu na podporu kultúry národnostných menšín** podporil v roku 2019 formou dotácie 792 MSP v celkovej sume 6 931 673,60 Eur, ktoré boli financované zo štátneho rozpočtu. Jednotlivé programy²⁶, majú dopad na vznik, šírenie a prezentáciu výsledkov kultúrnych a vedeckých aktivít. Podľa dodaných podkladov výšku skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2019 ešte nebolo možné vyčíslieť z dôvodu neuzavretia všetkých projektov, na ktoré boli v danom roku poskytnuté dotácie.

Audiovizuálny fond prostredníctvom dotačného systému podporil v roku 2019 celkovo 78 MSP vo výške 9 319 000 Eur. Subjekty boli podporené prostredníctvom nasledovných programov. **Prostredníctvom programu Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel** bolo v roku 2019 formou dotácie podporených 76 MSP (z toho 75 mikropodnikov a 1 malý podnik). Výška skutočného čerpania bola v sledovanom roku na úrovni 7 406 000 Eur²⁷ (z toho 7 256 000 Eur čerpali mikropodniky a 150 tis. Eur malý podnik). **Prostredníctvom programu Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel** bolo

²⁶ Medzi programy patria: a) Podpora kultúrno-osvetovej činnosti a vzdelávacej činnosti, vedy a výskumu; b) Podpora literárnej, nakladateľskej a vydavateľskej činnosti; Podpora divadelného, hudobného, tanečného, výtvarného a audiovizuálneho umenia; c) Podpora zabezpečenia intelektuálneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám.

²⁷ Program: Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel, Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti, Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry a program Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike sú financované z príspevkov do Audiovizuálneho podľa § 24 až 29 zákona č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Program Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike je výhradne financovaný zo štátneho rozpočtu.

formou dotácie podporených v roku 2019 celkovo 55 podnikov z veľkostnej kategórie MSP (z toho 47 mikropodnikov, 7 malých podnikov a 1 stredný podnik). Výška skutočného čerpania predstavovala 832 tis. Eur (z toho mikropodniky čerpali 576 tis. Eur, malé podniky 165 tis. Eur a stredný podnik 91 tis. Eur). **Prostredníctvom programu Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry** bolo formou dotácie podporených 6 MSP (z toho 5 mikropodnikov a 1 malý podnik). Celková výška skutočného čerpania pre MSP predstavovala 27 tis. Eur (z toho mikropodniky čerpali 25 tis. Eur a malý podnik 2 tis. Eur). **Prostredníctvom programu Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike** bolo formou dotácie podporených 6 MSP (z toho 4 mikropodniky a 2 malé podniky). Výška čerpaných finančných príspevkov v sledovanom roku predstavovala 84 tis. Eur. V neposlednom rade bolo **prostredníctvom programu Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike** podporených formou dotácie 11 MSP, resp. 11 mikropodnikov. Výška skutočného čerpania v roku 2019 bola 970 tis. Eur.

Tabuľka 11 **Audiovizuálny fond: realizovaná podpora MSP v r. 2019**

Dotačný systém Audiovizuálneho fondu	Výška reálneho čerpania v r. 2019
Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel	7 406 000 Eur
Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti	832 000 Eur
Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry	27 000 Eur
Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike	84 000 Eur
Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike	970 000 Eur

Zdroj: Audiovizuálny fond

Ministerstvo životného prostredia SR (MŽ SR) podporilo v roku 2019 formou dotácie z Environmentálneho fondu 2 subjekty spadajúce do veľkostnej kategórie MSP v činnosti E1: Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia. Poskytnutá dotácia bola celkovo vo výške 90 750 Eur. V sledovanom roku nebol formou úveru z Environmentálneho fondu podporený žiadny subjekt z veľkostnej kategórie podnikov – MSP. V roku 2019 boli prostredníctvom OP Kvalita životného prostredia plánované výzvy, v rámci ktorých sa mohli o podporu uchádzať aj podniky. Išlo o výzvy uvedené nižšie v tabuľke. Výzvy OP KŽP v roku 2019 pre podnikateľské subjekty.

Tabuľka 12 **MŽP SR: výzvy OP KŽP v r. 2019 pre podnikateľské subjekty**

Špecifický cieľ	Indikatívna výška fin. prostriedkov na výzvu v Eur (zdroje EÚ)
1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov Oprávnená aktivita B: Príprava na opätovné použitie a zhodnocovanie so zameraním na recykláciu nie nebezpečných odpadov vrátane podpory systémov triedeného zberu komunálnych odpadov a podpory predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov <i>- podpora zhodnocovania biologicky rozložiteľných odpadov - výstavba bioplynových staníc využívaných na kombinovanú výrobu tepla a elektrickej energie – schéma štátnej pomoci</i>	10 000 000
1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov Oprávnená aktivita B: Príprava na opätovné použitie a zhodnocovanie so zameraním na recykláciu nie nebezpečných odpadov vrátane podpory systémov triedeného zberu komunálnych odpadov a podpory predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov <i>- podpora zameraná na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov (BRKO) budovaním kompostární (vrátane triedenia BRKO a mechanickej úpravy BRKO) – schéma štátnej pomoci</i>	8 000 000

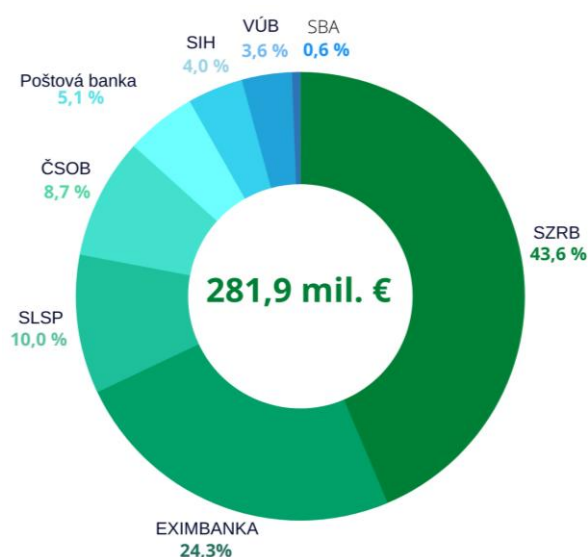
4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple Oprávnená aktivita A: Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia rozvodov tepla	30 000 000
4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple Oprávnená aktivita B: Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení na výrobu elektriny a tepla vysoko účinnou kombinovanou výrobou s maximálnym tepelným príkonom 20 MW	25 000 000

Zdroj: MŽP SR

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu²⁸ podporil 15 MSP (z toho 14 mikropodnikov a 1 malý podnik) prostredníctvom Schémy podpory experimentálneho vývoja a inovácií v Slovenskej republike (schéma pomoci de minimis) č. DM – 19/2018. Výška skutočného čerpania pre podporené podniky bola na úrovni 789 650 Eur, z toho pre mikropodniky 740 000 a malý podnik 49 650 Eur.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (MO SR) podporilo jeden mikropodnik prostredníctvom Medzirezortného programu 060EI – Výskum a vývoj na podporu obrany štátu. Alokácia finančných prostriedkov bola na úrovni výšky skutočného čerpania finančných prostriedkov, t. j. 21 039,08 Eur

Bankové úvery/pôžičky

Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s. (SZRB) pokračovala v roku 2019 v podpore malého a stredného podnikania prostredníctvom poskytovania priamych úverov, ktoré sú zamerané na podporu financovania investičných a prevádzkových potrieb malých a stredných podnikateľov, financovanie rozvoja regiónov, miest obcí a právnických osôb zriadených podľa osobitných predpisov. SZRB v roku 2019 schválila 652 priamych úverov pre MSP v celkovom objeme 146,17 mil. Eur, pričom priemerná výška úveru bola 224,19 tis. Eur. Objem poskytnutých (čerpaných) priamych úverov dosiahol výšku 122,90 mil. Eur.

Tabuľka 13 SZRB: priame úvery poskytnuté pre MSP v období 2016 - 2019

Obdobie	2016		2017		2018		2019	
Ukazovateľ	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet
Schválené	98 348,00	529	111 209,00	450	74 085,00	440	146 174,00	652
Poskytnuté	102 119,00	621	80 786,00	525	85 124,00	537	122 903,00	720
Portfólio	295 407,00	1469	273 336,00	1310	261 712,00	1197	275 547,00	1 329

Zdroj: SZRB

²⁸ Od 1. júla 2020 bol uznesením vlády Slovenskej republiky č. 417 schválený štatút Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky.

Slovak Investment Holding, a.s. (SIH), ktorý je v 100 % vlastníctve Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, podporil v roku 2019 malé a stredné podniky prostredníctvom **úverového nástroja OP Integrovaná infraštruktúra: Schéma DM – 14/2016 PRSL**. Prostredníctvom predmetnej schémy bolo v kumulatívnom období (od novembra 2018 do decembra 2019) podporených spolu 51 MSP (z toho 24 mikropodnikov, 24 malých podnikov a 3 stredné podniky).²⁹ Program má dopad na zlepšenie prístupu MSP k finančným zdrojom, pričom slúži na financovanie prevádzkových a investičných potrieb. V podporených podnikoch bolo udržaných 727 pracovných miest (z toho 90 miest v mikropodnikoch, 440 miest v malých podnikoch a 197 miest v stredných podnikoch). Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2019 bola pre MSP na úrovni 24,2 mil. Eur.³⁰

Tabuľka 14 SIH: úverový nástroj PRSL poskytnutý pre MSP v r. 2019

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
OP Integrovaná infraštruktúra schéma DM-14/2016- PRSL	11 311 000,00 Eur

Zdroj: SIH

Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR) podporuje segment MSP vhodnou kombináciou bankových a poisťovacích produktov, ako aj správnym nastavením platobných a dodacích podmienok pre zahraničných kupujúcich, čím umožňuje slovenským exportérom úspešne realizovať vývozné kontrakty, a to aj v prípade ich slabšieho kreditného profilu. EXIMBANKA SR sa v roku 2019 zameriavala primárne na poskytovanie priamych úverov exportérom. V roku 2019 dosiahol podiel MSP na majetkovej angažovanosti 20,1 %, resp. 68 484 tis. Eur v peňažnom vyjadrení. Medziročne vzrástol celkový podiel MSP na majetkovej angažovanosti o 0,92 p. b. (resp. o 13 431 tis. Eur).

Tabuľka 15 EXIMBANKA SR: priame úvery poskytnuté pre MSP – štruktúra pohľadávok k 31.12.2019

Bankové produkty	31.12.2019 (v tis. Eur)	Z toho MSP k 31.12.2019 (v tis. Eur)
Investičné úvery	171 116,00	14 247,00
Priame vývozné úvery na podporu exportu so splatnosťou do 2 rokov	58 925,00	23 007,00
Priame vývozné úvery na financovanie investícií v zahraničí	96 037,00	22 684,00
Priame úvery na pohľadávky z vývozu	3 120,00	165,00
Zmenkové úvery	8 953,00	6 404,00
Priame zmenkové úvery	1 977,00	1 977,00
Priame úvery celkom	340 128,00	68 484,00

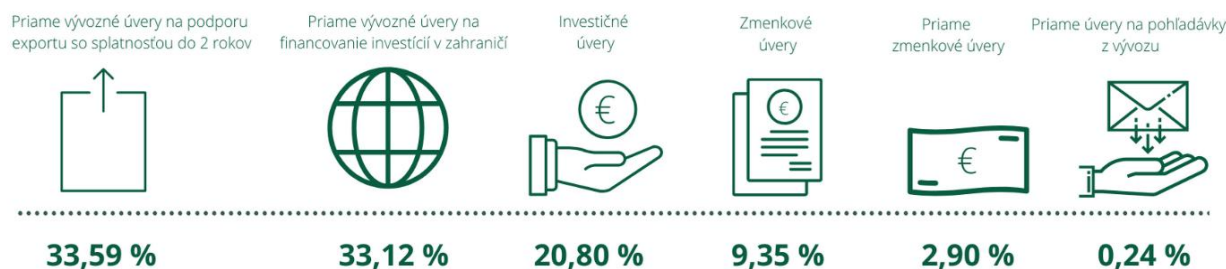
Zdroj: EXIMBANKA SR

Klienti segmentu MSP najviac využívali úvery na podporu exportu do dvoch rokov (predexportné financovanie). Financovanie pracovného kapitálu v súvislosti s realizáciou jednotlivých vývozných kontraktov prostredníctvom predexportného, ako aj prostredníctvom zmenkových úverov a priameho úveru na pohľadávky z vývozu, ostávalo pre mnohé podniky zo segmentu MSP jedinou cestou, ako preniknúť na zahraničné trhy a realizovať vývozný kontrakt.

²⁹ Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ (viď príslušná schéma DM 14/2016 PRSL). Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa prílohy I nariadenia Komisie č. 651/2014.

³⁰ údaj o celkovom reálnom čerpaní vrátane objemu finančných prostriedkov z vlastných zdrojov finančných sprostredkovateľov.

Obrázok 1 Eximbanka SR: percentuálne zastúpenie jednotlivých bankových produktov na priamych úveroch MSP v r. 2019

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladov od EXIMBANKA SR

Slovenská sporiteľňa, a. s. (SLSP) poskytovala pre MSP v roku 2019 úverové a záručné programy, ktoré realizovala v spolupráci s medzinárodnými, ako aj tuzemskými inštitúciami. V roku 2019 poskytla Slovenská sporiteľňa, a. s. z **úverovej linky EIB** celkovo 35 úverov v objeme 35 961 493 Eur, z toho 18 úverov v objeme 14 284 453 Eur pre MSP, čím bolo podporených 18 malých a stredných podnikov. Z **úverovej linky EBRD** celkovo 3 úvery v objeme 2 086 882 Eur, pričom išlo o úvery pre 3 malé a stredné podniky. V roku 2019 poskytla Slovenská sporiteľňa, a.s. začínajúcim podnikateľom 157 úverov na základe biznis plánu v objeme 3 200 000 Eur, vďaka čomu bolo vytvorených 237 pracovných miest po celom Slovensku. V sledovanom období bolo taktiež otvorených 6 400 Business účtov bez poplatku na 12 mesiacov od vzniku firmy a poskytnutých 265 bezplatných individuálnych konzultácií spojených s prípravou a validáciou podnikateľského zámeru/finančného plánu, overením obchodných partnerov a mentoringom. V roku 2019 SLSP poskytla aj celkovo 509 **úverov zabezpečených portfóliovou zárukou EaSI - Microfinance** v objeme 8 704 439 Eur, z toho 439 úverov v objeme 7 693 150 Eur pre mikropodnikateľov a 70 úverov v objeme 1 011 289 Eur pre začínajúcich podnikateľov, čím bolo podporených 430 mikropodnikateľov a 70 začínajúcich podnikateľov.

Tabuľka 16 SLSP: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2019

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Úvery zo zdrojov Európskej investičnej banky (EIB)	14 284 453,00 Eur
Úvery zo zdrojov Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) (na podporu energetickej efektívnosti v súkromnom sektore a bytových domoch)	2 086 882,00 Eur
Úvery zo zdrojov Programu EÚ v oblasti zamestnanosti a sociálnych inovácií EaSI – Microfinance (na podporu mikropodnikateľov)	7 693 150,00 Eur
EaSI – Microfinance (na podporu začínajúcich podnikateľov)	1 011 289,00 Eur
Úvery na podporu začínajúcich podnikateľov	3 200 000,00 Eur

Zdroj: SLSP

Všeobecná úverová banka, a.s. (VÚB) poskytovala v roku 2019 na podporu MSP na Slovensku úvery z rôznych zdrojov. Súhrnný prehľad poskytnutých úverov v sledovanom roku je uvedený v nasledujúcom texte. VÚB podpísala v roku 2016 **úverovú linku s Európskou investičnou bankou** Luxemburg a z tejto linky boli financované projekty v roku 2019. V roku 2019 bola podpísaná nová linka s EIB Luxemburg pre ten istý typ klientov a projektov (MSP, veľké korporácie, mestá a obce). Investičné zdroje zo zdrojov EIB sú určené na podporu regionálneho rozvoja, a ktoré sú zamerané na podporu odvetví ako životné prostredie, infraštruktúra, rozvoj vedomostnej ekonomiky a spoločnosti, efektívne

využívanie energií, zdravotníctvo a vzdelávanie. V roku 2019 financovala VÚB zo zdrojov EIB 4 projekty malých a stredných podnikov v celkovom objeme 5 801 999 Eur. VÚB banka poskytuje aj **úvery zo zdrojov Európskej banky na obnovu a rozvoj** na základe úverovej linky Programu podpory rozvoja energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku (SLOVSEFF III. – Slovakia Sustainable Energy Finance Facility). Program je zameraný na podporu energetickej efektívnosti v priemysle, na projekty v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti rezidenčného bývania. Hlavným benefitom programu je získanie nenávratného grantu vo výške 5-20 % z objemu úveru, ktorý je zo zdrojov úverovej linky financovaný. Pre malé a stredné podniky boli v roku 2019 poskytnuté z programu SLOVSEFF III. investície na 13 projektov v celkovej hodnote 4 325 560 Eur. **Súčasťou podpory financovania MSP** zo strany VÚB banky **sú aj úvery poskytované prostredníctvom štrukturálnych fondov**. Banka má uzatvorenú Zmluvu o spolupráci a spoločnom postupe medzi bankou a orgánmi zastupujúcimi SR (s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom životného prostredia SR, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Pôdohospodárskou platobnou agentúrou) a to v rámci operačných programov Výskum a inovácie, Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program a Program rozvoja vidieka. Na financovanie projektov súvisiacich s čerpaním EÚ fondov poskytuje dva druhy úverov: preklenovací úver na predfinancovanie nenávratného finančného príspevku a investičný úver formou spolufinancovania. Preklenovací úver poskytuje VÚB banka na preklopenie časového nesúladu medzi potrebou úhrady oprávnených výdavkov žiadateľa, t.j. klienta a refundáciou týchto výdavkov do výšky schváleného nenávratného finančného príspevku (NFP). V roku 2019 poskytla banka finančnú podporu 95 klientom, v celkovej výške 28 646 048,39 Eur. Investičný úver (spolufinancovanie), ktoré predstavuje financovanie nad rámec vlastných zdrojov klienta a NFP do 100 % výšky projektových nákladov, banka poskytuje aj na dofinancovanie projektu nad rámec oprávnených nákladov, pokiaľ si to komplexnosť projektu vyžaduje. V sledovanom roku 2019 poskytla VÚB banka na účely spolufinancovania úvery 55 klientom, v celkovej výške 16 681 724,95 Eur. VÚB banka umožňuje podnikateľom (poľnohospodárom) predfinancovať dotácie/priame platby, ktoré sa vyplácajú zo štátneho rozpočtu SR a refundujú z rozpočtov EÚ (prostredníctvom **Flexi úveru pre podnikateľov**). Podnikateľ môže prostredníctvom tohto úveru získať až 100 % z predpokladaných priamych platieb ešte pred ich vyplatením z Poľnohospodárskej platobnej agentúry a to pri minimálnom zabezpečení, bezplatnom vedení Osobitného účtu, pričom celý úver vrátane úrokov, istiny aj Odplaty za dojednanie záväzku je splatný až z poskytnutých dotácií. V roku 2019 podporila VÚB banka podporila 301 podnikateľov v celkovom objeme 87 394 090 Eur. Objem finančných prostriedkov, ktoré budú použité pre poskytovanie FLEXI úveru pre poľnohospodárov v ďalších rokoch VÚB banka nelimituje.

Tabuľka 17 VÚB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2019

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Úvery zo zdrojov Európskej investičnej banky (EIB)	5 801 999,00 Eur
Úvery zo zdrojov Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) Program SLOVSEFF III.	4 325 560,00 Eur

Zdroj: VÚB

Československá obchodná banka, a.s. (ČSOB) v roku 2019 pokračovala v plnení programu COSME a poskytovaní úverov. V sledovanom roku využilo 631 malých a stredných podnikov na Slovensku dostupnejšie úvery ČSOB z programu COSME, ktorý je súčasťou tzv. Junckerovho plánu. Celkovo bolo podporených (novovzniknutých a udržiavaných) 7 696 pracovných miest. Program poskytuje garancie pre úvery určené pre MSP v celkovom

objeme 100 mil. Eur, pričom v roku 2019 bol celkový objem alokovaných finančných prostriedkov na úrovni 25,3 mil. Eur, pričom výška skutočného čerpania bola na úrovni 24,4 mil. Eur.

Tabuľka 18 ČSOB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2019

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Úvery v spolupráci s Európskym investičným fondom (EIF) Programu EÚ pre konkurencieschopnosť MSP (COSME)	24 400 988,00 Eur

Zdroj: ČSOB

Poštová banka, a.s. má v rámci podpory financovania uzatvorenú Zmluvu o spolupráci a spoločnom postupe medzi bankou a orgánmi zastupujúcimi SR s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom životného prostredia SR, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a pôdohospodárskou platobnou agentúrou (a to v rámci operačných programov Výskum a inovácie, Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program a Program rozvoja vidieka). V roku 2019 síce neposkytli nové **úvery v rámci spolufinancovania projektov s podporou štrukturálnych fondov**, avšak z už financovaných projektov boli Poštovej banke (v rámci OP Program rozvoja vidieka) v priebehu monitorovacieho roka 2019 vyplatené NFP spolu vo výške 2 mil. Eur na 2 spolufinancované projekty. Napriek nižšej participácii banky na podpore malých a stredných podnikateľov pri financovaní zo štátneho rozpočtu alebo zdrojov EÚ, v roku 2019 naďalej podporovali tento segment formou **prevádzkových a investičných úverov alebo SME projektového financovania**, a poskytli tak 31 úverov pre MSP v celkovom objeme 14 469 tis. Eur. **Poštová banka priniesla v roku 2019 pre malých podnikateľov s ročným obratom do 1 mil. Eur nový úver na daň**, prostredníctvom ktorého nemuseli podnikatelia ani v období predkladania daňových priznaní zmraziť potrebné investície do rozvoja či výraznejšie siahnuť do povolených prečerpaní na svojich účtoch. Išlo celkom o 37 úverov v objeme 129 tis. Eur.

Tabuľka 19 Poštová banka: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2019

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Prevádzkové a investičné úvery, SME projektové financovanie	14 469 000,00 Eur
Úver na financovanie daní (Nový úver)	129 000,00 Eur

Zdroj: Poštová banka

Slovak Business Agency realizuje **Mikropôžičkový program**, ktorý je určený malým podnikateľom zamestnávajúcim do 50 zamestnancov. Mikropôžičku je možné použiť na obstaranie hnutel'ného a nehnuteľného investičného majetku, rekonštrukciu prevádzkových priestorov, ako aj na nákup potrebných zásob, surovín či tovaru a iné investičné projekty. Minimálna výška mikropôžičky je 2 500 Eur a maximálna výška je 50 000 Eur.

Stav pohľadávok z tzv. "starého" programu,³¹ ktoré boli postúpené z jednotlivých spolupracujúcich organizácií počas rokov 2012 a 2013 k dátumu 31.12.2019:

- postúpené boli pohľadávky v sume 2 771 687,31 Eur,
- zostatok pohľadávok v istine zo starého programu je k 31.12.20019 vo výške 1 128 975 Eur.

³¹ Program je realizovaný od roku 1997. Uznesením vlády SR č. 64/2010 bol schválený aktuálny Mikropôžičkový program. SBA začala realizovať tento nový Mikropôžičkový program v priebehu mesiaca apríl 2013, so spolupracujúcimi organizáciami RPIC Poprad, RPIC Prievdza, RPIC Prešov, RPIC Dunajská Streda, Národný holdingový fond, RPIC Trebišov a RPIC Komárno.

Stav pohľadávok z tzv. “nového” aktuálneho programu, ktoré boli poskytnuté od apríla 2013 do 31.12.2019:

- poskytnuté a dočerpané mikropôžičky boli v objeme 11 358 280 Eur,
- zostatok pohľadávok z nového programu je k 31.12.2019 vo výške 3 600 423,73 Eur.

V monitorovacom roku 2019 bolo poskytnutých 86 mikropôžičiek v objeme 1 800 100 Eur, pričom od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu bolo poskytnutých 2 250 mikropôžičiek vo výške 42 547 346 Eur.

Tabuľka 20 **SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP z Mikropôžičkového programu v r. 2019**

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Mikropôžičkový program	1 800 100,00 Eur

Zdroj: SBA

Obrázok 2 **SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP z pohľadu odvetví**

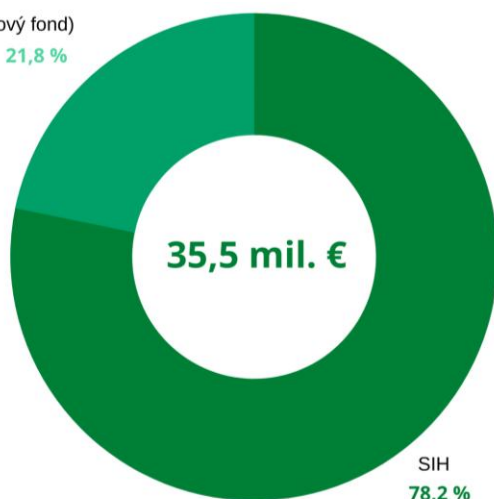

Zdroj: SBA

Rizikový kapitál

SBA (Národný holdingový fond)

21,8 %

Slovak Investment Holding, a.s. podporil v roku 2019 malé a stredné podniky cez Nation Development Fund II. aj **prostredníctvom nástroja rizikového kapitálu OP Integrovaná infraštruktúra – kapitál.**

Prostredníctvom predmetného programu bolo v kumulatívnom období (od novembra 2018 do decembra 2019) podporených 6 malých a stredných podnikov (z toho 4 malé podniky a 2 stredné podniky).³²

V podporených podnikoch bolo udržaných 260 pracovných miest (z toho 98 miest v mikropodnikoch a 162 miest v stredných podnikoch). Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v rámci veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov bola

³² Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ. Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa Odporúčania Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003, alternatívne aj podnik nespĺňajúci definíciu MSP.

v roku 2019 v objeme 26,77 mil. Eur.³³ SIH zároveň podporil malé a stredné podniky prostredníctvom OP Integrovaná infraštruktúra – SEED/START-UP CAPITAL FUNDS. Podpora je určená pre začínajúce podniky vo fáze seed a startup. Prostredníctvom tohto programu boli v kumulatívnom období (od novembra 2018 do decembra 2019) podporené dva mikropodniky.³⁴ V podporených podnikoch bolo udržané jedno pracovné miesto. Výška reálneho čerpania finančných prostriedkov bola v roku 2019 na úrovni 1,08 mil. Eur.³⁵

Tabuľka 21 SIH: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2019

Nástroj rizikového kapitálu	Celkový objem podpory MSP
Rizikový kapitál	26 767 000,00 Eur
SEED/START-UP CAPITAL FUNDS (OP Integrovaná infraštruktúra)	1 075 000,00 Eur

Zdroj: SIH

Slovak Business Agency realizuje podporu rastovo orientovaných podnikateľských projektov formou poskytovania rizikového kapitálu (vkladu do základného imania spoločností) prostredníctvom špecializovanej dcérskej spoločnosti Národný holdingový fond, s.r.o. (do 20.03.2014 pod obchodným názvom Fond fondov, s.r.o.). Dlhodobým poslaním spoločnosti je usmerňovanie činnosti jednotlivých fondov tak, aby sa stimuloval rozvoj sektora MSP na celom území SR, zhodnocoval sa objem finančných prostriedkov jednotlivých fondov a dosiahnuté zisky sa používali na realizáciu dlhodobého cieľa podpory MSP.

Národný holdingový fond: Fond štartovacieho kapitálu, Regionálny fond štartovacieho kapitálu, Fond SISME, Fond inovácií a technológií, a.s., Slovenský Rozvojový Fond, a.s., Slovenský rastový kapitálový fond, a.s..³⁶

V sledovanom roku 2019 bola prostredníctvom vyššie uvedených spravovaných fondov schválená celková výška investícií v objeme 13 535 000 Eur (z Fondu inovácií a technológií 3 535 000 Eur a zo Slovenského rastového kapitálového fondu 10 miliónov Eur. V porovnaní s rokom 2018 bol objem schválených investícií o 13 335 000 Eur vyšší (v roku 2018 bol objem schválených investícií na úrovni 200 000 Eur). Výška realizovaných investícií bola na úrovni 7 757 000 Eur. Z toho z Fondu inovácií a technológií bola realizovaná investícia v objeme 1 910 000 Eur a zo Slovenského rastového kapitálového fondu v objeme 5 847 000 Eur. V medziročnom porovnaní sa celková výška realizovaných investícií zvýšila o 7 306 990 Eur, čo je 17-násobne viac oproti roku 2018. Z pohľadu životného cyklu spoločnosti pri realizovaní investičných návrhov sa 5 podnikov nachádzalo vo fáze Startup a 2 podniky boli vo fáze Development. V rámci odvetvovej štruktúry realizovaných investičných návrhov sa 6 investičných návrhov týkalo informačných technológií a to v objeme 4 910 000 Eur a 1 investičný návrh, v objeme 2 847 000 Eur spadal do kategórie iné.

³³ Údaj o celkovom reálnom čerpaní vrátane objemu finančných prostriedkov z vlastných zdrojov nezávislých investorov.

³⁴ Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ (viď príslušná schéma štátnej pomoci pre nástroj rizikového kapitálu pre začínajúce podniky – Seed and startup Capital SA.56488). Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa prílohy I nariadenia Komisie č. 651/2014.

³⁵ údaj o celkovom reálnom čerpaní vrátane objemu finančných prostriedkov z vlastných zdrojov nezávislých investorov.

³⁶ V roku 2020 prechod na Eterus Capital. Menia sa aj podmienky a nastavenie poskytovania investícií, viac informácií k tejto zmene bude predmetom v nadchádzajúcej *Správe o stave MSP*.

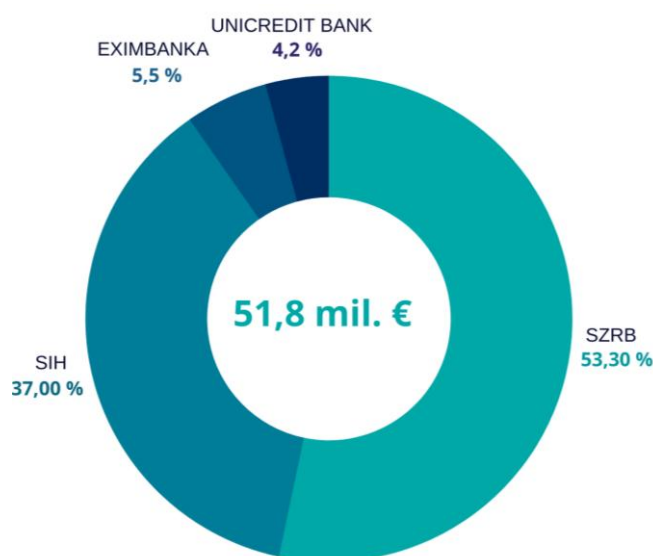
Tabuľka 22 SBA: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2019

Názov fondu	Schválené investície v roku 2019		Realizované investície v roku 2019	
	Počet	Výška (v Eur)	Počet	Výška (v Eur)
Fond inovácií technológií	5	3 535 000	5	1 910 000
Slovenský rastový kapitálový fond, a.s.	2	10 000 000	2	5 847 000
Spolu fondy	7	13 535 000	7	7 757 000

Zdroj: SBA

3.2.2 Nepriama forma podpory pre MSP

Bankové záruky

Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s. pokračovala v roku 2019 v podpore malého a stredného podnikania aj prostredníctvom poskytovania záručných programov. V monitorovacom roku 2019, SZRB schválila a poskytla pre malé a stredné podniky 214 záruk v celkovom objeme 27,62 mil. Eur, z čoho približne 61,96 % tvorili rýchle záruky za úvery komerčných bánk.

Tabuľka 23 SZRB: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2019

Záručné nástroje	Celkový objem podpory MSP
Záručné programy (poskytnuté)	27 618 000,00 Eur

Zdroj: SZRB

Slovak Investment Holding, a.s. podporil v roku 2019 malé a stredné podniky aj cez záručný nástroj OP Integrovaná štruktúra: Schéma DM 15/2016 – FLPG. Prostredníctvom predmetnej schémy bolo v kumulatívnom období (od novembra 2018 do decembra 2019) podporených 38 MSP (z toho 9 mikropodnikov, 17 malých podnikov a 12 stredných podnikov).³⁷ Alokácia finančných prostriedkov pre MSP bola v roku 2019 na úrovni 12,1 mil. Eur. Skutočné čerpanie bolo v roku 2019 na úrovni takmer 19,15 mil. Eur.

Tabuľka 24 SIH záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2019

Záručné nástroje	Celkový objem podpory MSP
FLPG (FIRST-LOSS PORTFOLIO GUARANTEE)	19 147 000,00 Eur

Zdroj: SIH

³⁷ Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ (viď príslušná schéma DM 15/2016 FLPG). Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa prílohy I nariadenia Komisie č. 651/2014, z regiónov Slovenska mimo BSK.

Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR) poskytovala v roku 2019 aj záručné programy. V porovnaní s rokom 2018 zaznamenala EXIMBANKA SR v roku 2019 pokles v objeme poskytnutých bankových záruk v segmente MSP klientov o 7 mil. Eur, z toho 5 mil. Eur predstavovalo preklasifikovanie klienta z MSP do segmentu veľkých klientov v priebehu roka 2019. Celkovo boli vystavené bankové záruky pre segment MSP v objeme 2 838 000 Eur.

Tabuľka 25 **EXIMBANKA: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2019**

Záručné nástroje	Celkový objem podpory MSP
Vystavené bankové záruky v segmente MSP	2 838 000,00 Eur

Zdroj: EXIMBANKA

UniCredit Bank, a.s. poskytla v roku 2019 na podporu MSP na Slovensku program InnovFin SME Guarantee Facility v spolupráci s EIF. V rámci predmetného programu boli v sledovanom roku 2019 celkovo podporené 4 MSP v objeme 2,2 mil. Eur. Medzi ciele podpory patrí zvýšenie konkurencieschopnosti MSP, zlepšenie ekonomickej situácie MSP, podpora zamestnanosti a zjednodušenie prístupu k novým technológiám. Na konci roka 2018 spustila UniCredit Bank, a.s., ako jediná banka, nový program od SZRB, ktorý bol v roku 2019 plne využívaný. Prostredníctvom programu bolo podporených celkovo 36 podnikov z veľkostnej kategórie MSP. Prostredníctvom zvýhodneného úveru je možné investovať do hmotného a nehmotného majetku alebo investovať do prevádzkového kapitálu, ktorý súvisí s rozvojom a rozširovaním podnikateľskej činnosti. Výška alokovaných finančných prostriedkov bola v roku 2019 na úrovni 17 miliónov Eur, pričom skutočné čerpanie bolo na úrovni 12,4 milióna Eur.

Tabuľka 26 **UniCredit Bank: záručné programy poskytnuté pre MSP v r. 2019**

Záručné linky	Celkový objem podpory MSP (v Eur)
Úvery zaručené zárukou EIF z Programu INNOVFIN SME GUARANTEE FACILITY	2 200 000,00 Eur
FLPG (FIRST –LOSS PORTFOLIO GUARANTEE)*	12 400 000,00 Eur

Zdroj: UniCredit Bank

*Pozn. išlo len o finančného sprostredkovateľa FLPG – do tabuľky sa nezapočítava

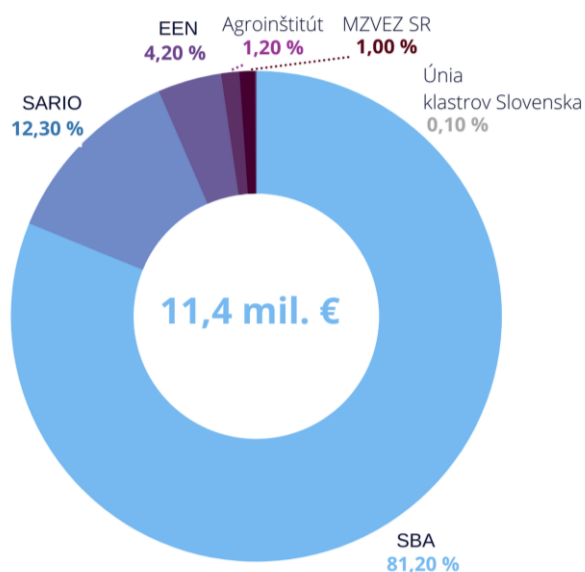

Stimuly, úľavy na dani a iné úľavy

V zmysle údajov Finančného riaditeľstva SR bola v rámci jednotlivých aktivít a projektov zameraných na podporu MSP v roku 2019 poskytnutá úľava na dani pre príjemcom investičnej pomoci. Celkovo bolo podporených 7 MSP, z toho 2 malé a 5 stredných podnikov. Výška celkovej úľavy na dani pre príjemcov pomoci bola na úrovni 228 617,19 Eur, z toho pomoc pre malé podniky bola v objeme 52 960,42 Eur a pre stredné podniky v objeme 175 656,77 Eur. Prostredníctvom poskytnutej úľavy pre prijímateľov stimulov podľa zákona o stimuloch pre výskum a vývoj nebol v roku 2019 podporený žiadny subjekt. Odpočet výdavkov na výskum a vývoj si uplatnilo celkovo 196 MSP vo výške 33 106 166,45 Eur, z toho 52 mikropodnikov vo výške 2 304 442,85 Eur, 83 stredných podnikov v objeme 11 039 578,56 a 61 stredných podnikov v objeme 19 762 145,04 Eur. Prostredníctvom úľavy na základe schémy minimálnej pomoci DM 12/2018 bolo podporených 50 MSP, z toho 32 mikropodnikov, 13 malé podniky a 5 stredných podnikov. Celková výška pomoci bola na úrovni 209 574,38 Eur, z toho výška pomoci pre mikropodniky bola na úrovni 76 596,18 Eur, pre malé podniky 104 140,08 Eur a pre stredné podniky 28 838,12 Eur.

V zmysle Správy o poskytnutej štátnej pomoci v *Slovenskej republike za rok 2019*³⁸ bola orgánmi finančnej správy poskytnutá štátna pomoc prostredníctvom daňových a colných úradov. Daňové úrady v roku 2019 poskytli štátnu pomoc v celkovej výške 13,57 mil. Eur. Celkový podiel štátnej pomoci poskytnutej MSP v roku 2019 tvoril 1,69 % z celkovej poskytnutej štátnej pomoci v pôsobnosti daňových úradov. Colné úrady v roku 2019 poskytli štátnu pomoc v celkovej výške 131,47 mil. Eur. Celkový podiel štátnej pomoci poskytnutej colnými úradmi podľa schém štátnej pomoci MSP tvoril 33,26 %.

Iné (poradenstvo a služby)

Slovak Business Agency

Slovak Business Agency, ako kľúčová špecializovaná inštitúcia z hľadiska podpory MSP na Slovensku pokračovala v roku 2019 vo svojich aktivitách. V nasledujúcej časti je bližšie špecifikovaná podpora určená malým a stredným podnikom.

Národné projekty

Medzinárodné projekty

Ostatné činnosti a aktivity

Národné projekty

• Národný projekt „NPC II BA kraj“

Počas monitorovacieho roka 2019 bola v rámci Národného projektu NPC II - BA kraj poskytnutá pomoc formou čerpania ponúkaných služieb jednotlivých programov celkovo 1 313 jedinečným subjektom (novým účastníkom). Z uvedeného počtu bolo 408 + 55 (CVTI) klientov FO – nepodnikateľov a 850 účastníkov z malých a stredných podnikov (MSP).

Podporených podnikov v roku 2019 bolo celkovo 613 jedinečných MSP (z celkovo 1 186 MSP, ktoré čerpali viaceré služby v roku 2019). V nasledujúcej súhrnnej infografike (obrázok č. 3) je zobrazený prehľad odborných činností, ktoré boli realizované prostredníctvom jednotlivých programov. Celková alokácia finančných prostriedkov v rámci NPC II - BA kraj bola v roku 2019 totožná s reálnym čerpaním, t.j. 2 907 888,55 Eur.

V priebehu monitorovacieho obdobia 2019 sa realizovali nasledovné odborné činnosti, ktoré sú uvedené v prehľadnej infografike.

³⁸ Viac informácií v dokumente Správa o poskytnutej štátnej pomoci v Slovenskej republike za rok 2019 na: http://www.statnapomoc.sk/wp-content/uploads/2020/07/1_Vlastny-material.pdfmm

Obrázok 3 NPC II - BA kraj: prehľad realizovaných aktivít v r. 2019

Zdroj: SBA

• Národný projekt „NPC v regiónoch“

Počas monitorovacieho roka 2019 bola v rámci Národného projektu NPC v regiónoch poskytnutá pomoc formou čerpania ponúkaných služieb jednotlivých programov celkovo 1 437 MSP. V nasledujúcej súhrnnej infografike je zobrazený prehľad odborných činností, ktoré boli realizované prostredníctvom jednotlivých programov. Reálne čerpanie finančných prostriedkov v rámci NPC v regiónoch bolo v roku 2019 na úrovni 4 945 840 Eur. Najčastejšie využívanou službou v monitorovacom roku 2019 zostáva krátkodobé individuálne poradenstvo, ktoré využíva veľká skupina klientov. Zároveň sa začalo realizovať

dlhodobé individuálne poradenstvo, ktoré po zazmluvnení klientov, poskytuje odbornú pomoc podľa potreby.

V nasledujúcej súhrnnej infografike (Obrázok č. 4) je zobrazený prehľad odborných činností, ktoré boli realizované prostredníctvom jednotlivých programov.

Obrázok 4 NPC v regiónoch: prehľad realizovaných aktivít v r. 2019

Zdroj: SBA

• **Národný projekt „Podpora internacionalizácie MSP“**

Hlavným cieľom predmetného NP je posilnenie internacionalizačných kapacít MSP vrátane prezentácie podnikateľského potenciálu a poskytnutie bezplatných prezentačných, kooperačných a poradenských služieb MSP za účelom zvýšenia ich miery zapojenia do medzinárodnej spolupráce.

Prostredníctvom NP Podpora internacionalizácie MSP bolo v monitorovacom roku 2019 bolo podporených celkovo 419 MSP (z toho 373 MSP mikropodnikov, 45 malých podnikov a 1 stredný podnik). Celková alokácia finančných prostriedkov v sledovanom roku 2019 predstavovala 484 582,77 Eur, pričom skutočné čerpanie bolo na úrovni 384 791,44 Eur.

Obrázok 5 Národný projekt "Podpora internacionalizácie MSP": zameranie projektu

- stimulovanie existujúcich a budúcich podnikateľov k internacionalizácii,
- zvyšovanie efektívnosti pri realizácii obchodných činností, výsledkov výroby a služieb,
- zlepšovanie úrovne prezentačných aktivít, pozícií a konkurencieschopnosti slovenských MSP,
- zvyšovanie odborných kapacít MSP a úrovne ich informovanosti,
- zvyšovanie miery zapojenia MSP do transnacionálnych a regionálnych subdodávateľských reťazcov,
- zvyšovanie miery zapojenia MSP do podporných programov EÚ,
- zvyšovanie miery povedomia o výhodách a možnostiach využitia alternatívnych obchodných platforiem,
- zvyšovanie znalostnej úrovne MSP v oblasti elektronického podnikania.

Zdroj: SBA

• **Národný projekt „Monitoring podnikateľského prostredia v súlade s uplatňovaním princípu „Think Small First““**

V roku 2019 SBA pokračovala v monitorovaní podnikateľského prostredia prostredníctvom predmetného národného projektu. V súlade projektom je plánované, resp. vykonávané:

Obrázok 6 Zameranie národného projektu „Monitoring podnikateľského prostredia v súlade s uplatňovaním princípu "Think Small First"“

- kontinuálne monitorovanie podnikateľského prostredia,
- spracovávanie analýz a prieskumov, vytváranie a udržiavanie bázy dát ukazovateľov MSP,
- mapovanie skutočného stavu a situácie MSP z pohľadu uplatňovania princípov iniciatívy SBA,
- identifikovanie a analyzovanie bariér rozvoja podnikania MSP,
- porovnávanie situácie v SR s podmienkami podnikania v ostatných krajinách (s dôrazom na susediace krajiny EÚ)
- identifikovanie vhodných príkladov opatrení pre prenos do podmienok SR.

Zdroj: SBA

V monitorovacom roku 2019 bolo spracovaných viacero správ, analýz a informačných materiálov zameraných na hodnotenie kvality podnikania na Slovensku z pohľadu agendy SBAfE a uplatňovania princípu „Think Small First“. Medzi pravidelne publikované, resp. zverejnené analytické výstupy patria napríklad: „Malé a stredné podnikanie v číslach“, „Postavenie malých a stredných podnikov v zahraničnom obchode“, „Analýza rodového a vekového zloženia FO – podnikateľov“ a iné. Príprava nepravidelných výstupov bola v roku 2019 zameraná na znevýhodnené skupiny³⁹ a rodinné podnikanie⁴⁰. Takisto sú

³⁹ „Sociálne podnikanie na Slovensku v kontexte súčasného potenciálu rozvoja sociálnej ekonomiky“. „Podnikateľský potenciál mladých v regiónoch SR“. „Podnikanie žien v regiónoch SR“ (<http://monitoringmsp.sk/2020/05/21/analyticke-a-statisticke-vystupy-nepravidelne/>).

⁴⁰ Bariéry rodinného podnikania na Slovensku (<http://monitoringmsp.sk/2020/05/21/analyticke-a-statisticke-vystupy-nepravidelne/>).

zverejňované aj informačné materiály, ktoré boli v roku 2019 sústredné na priblíženie základných legislatívnych predpisov, povinností, ako aj na priblíženie potrebných povolení na získavanie oprávnenia podnikat' v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti, poskytovania ubytovacích služieb a v oblasti podnikania športových odborníkov.

Od roku 2019 sú súčasťou publikovaných, resp. zverejňovaných informačných materiálov aj tematicky štruktúrované dokumenty. Medzi tematicky štruktúrovaný výstup publikovaný v roku 2019 patril aj napríklad dokument s názvom Prečo je jednoduchá spoločnosť na akcie vhodná pre STARTUP, ktorý poskytuje podnikateľom prehľad hlavných výhod a nevýhod o naposledy uzákonenej právnej forme obchodnej spoločnosti – jednoduchou spoločnosťou na akcie. Okrem toho je na mesačnej báze publikovaný Kalendár podnikateľa, ktorý na mesačnej báze podnikateľov informuje o aktuálnych daňových a odvodových povinnosti vyplývajúcich zo zákonov.

Počas roka 2019 boli realizované aj tri regionálne podujatia s odlišnými témami (v Banskej Bystrici, Košiciach a Bratislave). V Banskej Bystrici sa diskutovalo na tému „Podnikanie žien v regiónoch SR“, ktorej cieľom bolo identifikovať spoločné a rozdielne znaky podnikania žien v regiónoch SR. Účastníkmi diskusie boli skúsené, ako aj začínajúce podnikateľky a zástupkyne viacerých inštitúcií, združení a platforiem.

V Bratislave a v Košiciach boli ústrednou témou Rodinné podniky (najmä generačná výmena, nástupníctvo členov rodiny a majetku). Zúčastnení podnikatelia z oblasti rodinných podnikov, ako aj nástupcovia fungujúcich rodinných podnikov sa v diskusii zamerali na zhodnotenie podmienok rodinného podnikania a identifikáciu bariér, s ktorými sa najčastejšie stretávajú.

Zároveň v roku 2019 naďalej zasadala Pracovná skupina pre implementáciu princípov Small Business Act na zabezpečenie prenosu informácií a návrhov spojených s uplatňovaním princípov SBAfE. Členovia pracovnej skupiny sa stretli v máji a októbri 2019, aby diskutovali o výsledkoch a forme výstupov a dávali návrhy a podnety na zlepšenie podnikateľského prostredia v rámci jeho monitoringu.

V decembri 2019 sa konala v poradí druhá Výročná konferencia NP Monitoring, ktorá bola primárne zameraná na zhodnotenie podnikateľského prostredia na Slovensku z pohľadu vybraných skupín podnikateľov podporená výsledkami prieskumu GEM v spolupráci s Fakultou manažmentu UK v Bratislave. Konferencie sa zúčastnili zástupcovia z verejných inštitúcií, ministerstiev a univerzít.

Okrem toho bola v roku 2019 spustená nová web stránka (www.monitoringmsp.sk), ktorá pokrýva v prehľadnej podobe komplexné informácie o realizovaných výstupoch, aktivitách a podujatiach.

Medzinárodné projekty

Slovak Business Agency sa počas roka 2019 pokračovala v implementácii pilotných projektov na otváranie tém Small Business Act - medzinárodných projektov, ktoré sa dotýkali rôznych oblastí. V prehľadnej infografike sú uvedené sumárne informácie o jednotlivých projektoch:

1. AROUND ME

- program Erasmus pre mladých podnikateľov s názvom „Accelerating market growth through entrepreneurial cross-border mobility, networking and support“
- dvojročný projekt (február 2018 – január 2020)
- 8 partnerov z ôsmich európskych krajín: Bulharsko, Portugalsko, Litva, Španielsko, Slovensko, Francúzsko, Island a Grécko.
- hl. cieľom je podporiť cezhraničnú mobilitu a výmenu podnikateľských skúseností
- v roku 2018 a 2019 bolo úspešne zrealizovaných spolu 15 pracovných stáží, z toho 10 v zahraničí a 5 na Slovensku
- výmena podnikateľských skúseností prebiehala v oblastiach: vývoja mobilných a webových aplikácií, marketingu a branding, event manažmentu, videoprodukcie, grafického a produktového dizajnu atď.
- ďalšie informácie o projekte: www.sbagency.sk/erasmus-podnikatelia

2. CERIEcon

- trojročný projekt (jún 2016 – máj 2019)
- hl. cieľom projektu „CENTRAL EUROPE Regional Innovation Ecosystems Network“ je zlepšiť podnikateľské zručnosti záujemcov o podnikanie, mladých podnikateľov, najmä MSP, a ich zamestnancov v oblasti nových technológií, inovatívnych produktov, služieb, procesov a sociálnych inovácií prispievajúcich k napĺňaniu regionálnych RIS3
- v roku 2019 bola zavŕšená 3. kohorta Playparku Bratislava poslednými workshopmi, regionálnym pitching eventom a následnou účasťou víťazného startupu na medzinárodných „pitching finals“ vo Viedni a osobným mentoringom pre tri najlepšie startupy
- v marci 2019 privítal Playpark Bratislava účastníkov tretej periódy Playparku Stuttgart a následne vyslal účastníkov do Playparku Rijeka
- medzi najväčšie úspechy Playparku Bratislava patrí projekt **S-Case**, ktorý je zameraný na zlepšenie zdravotnej diagnostiky najmä v odľahlých miestach v krajinách tretieho sveta prostredníctvom prenosného zariadenia alebo projekt **Living Elements** spájajúci dizajn a odpoveď na potravinový nedostatok v podobe interiérového svetidla, ktoré zároveň slúži ako kultivátor superpotraviny – riady spirulina
- viac informácií o projekte: <http://www.interregcentral.eu/Content.Node/CERIEcon.html>

3. MOVECO

- dvojročný projekt (január 2019 - august 2019)
- hl. cieľom je zlepšenie rámcových podmienok pre ekoinovácie
- na realizácii projektu sa podieľalo 16 partnerov z 10 krajín Dunajského regiónu (Slovensko, Rumunsko, Maďarsko, Rakúsko, Slovenská republika, Nemecko, Chorvátsko, Bulharsko, Srbsko a Moldavsko).
- v roku 2019 SBA zrealizovala sériu podujatí zameraných na priblíženie konceptu obehového hospodárstva, príkladov dobrej praxe zo Slovenska i zahraničia, ako i podporu pri inováciách
- s cieľom reagovať na dopyt zo strany podnikateľov po informáciách, boli pripravené informačné a vzdelávacie materiály
- od začiatku projektu SBA prispievala k vytvoreniu dialógu medzi zainteresovanými stranami, na základe čoho boli vytvorené materiály Stratégia a Akčný plán pre podporu prechodu v krajinách Dunajského regiónu
- Vďaka týmto aktivitám sa SBA stala súčasťou skupiny stakeholderov zahŕňujúcej zástupcov verejného a súkromného sektora, akademickej sféry či tretieho sektora,

ktorej cieľom je vytvorenie platformy pre podporu obehového hospodárstva na Slovensku

- viac informácií o projekte: <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/moveco>

4. SENSES

- projekt „Strengthening Social Entrepreneurial Landscape through involving socially responsible corporate Practices in EntrepreNeurial CompetenceS and Skills enhancement in the DANUBE region“ realizovalo konzorcium 8 partnerov a 5 asociovaných partnerov z 8 krajín v rámci Dunajského regiónu: z Maďarska, Slovenska, Českej republiky, Slovinska, Rakúska, Srbska, Rumunska, Moldavska a Belgicka
- hl. výsledky za rok 2019: Pitching podujatie pre sociálnych podnikateľov, Záverečná konferencia projektu, ktorá sa konala v Budapešti, E-learningová platforma pre sociálne podnikanie, Akčný plán k Stratégii sociálneho podnikania, Stratégia sociálneho podnikania, Facebooková skupina „Priatelia sociálneho podnikania“
- viac informácií o projekte: <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/senses>

5. THINGS +

- projekt „Introducing Service Innovation into product-based manufacturing companies“ je realizovaný v rámci programu INTEREG CENTRAL EUROPE
- trojročný projekt (jún 2017 – polovica roka 2020)
- hl. cieľom je prostredníctvom zavádzania inovácií služieb, resp. servitizácie zvýšiť konkurencieschopnosť MSP v rámci domáceho, ale aj medzinárodného trhu.
- podstatou konceptu servitizácie je spájanie ponuky kmeňových produktov s doplnkovými službami pre zákazníka
- v monitorovacom roku 2019 bol zo strany SBA pre vybrané slovenské podniky zorganizovaný tréningový cyklus štyroch na seba nadväzujúcich workshopov
- v rámci predmetných workshopov boli vytvorené 4 podniky podnikajúce v oblasti výroby ekologicky vyrobených a bio-degradovateľných školských tašiek a príslušenstva, obalov na dokumenty a notebooky, ako aj výroby plošných spojov a systémov riadenia pre priemyselné využitie
- každá zo zapojených spoločností bola schopná na základe svojej účasti na tréningovom cykle vytvoriť vlastný servitizačný koncept a zároveň ho začať zavádzať do svojho portfólia a poskytovať ho zákazníkom
- konzorcium partnerov taktiež v roku 2019 finalizovalo príručku pre tvorcov politík o tom ako na národnej a regionálnej úrovni podporiť vznik podmienok podporujúcich inovácie služieb v MSP
- viac informácií o projekte: <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/THINGS-.html>

6. INKLUPOD

- projekt „Rozvoj inkluzivity podnikania vybraných znevýhodnených skupín na Slovensku: pragmatický prístup“ financovaný z prostriedkov Agentúry na podporu výskumu a vývoja so sídlom v Bratislave
- realizovaný počas štyroch rokov (júl 2015 – jún 2019)
- vedúcou organizáciou projektu bola Univerzita Komenského v Bratislave – Fakulta managementu, pričom SBA vystupovala v pozícii spoluriešiteľskej organizácie
- projekt bol zameraný na rozvoj podnikania ako jednu z ciest riešenia súčasných problémov národných ekonomík (ako nezamestnanosť, nízka tvorba nových pracovných miest a stagnujúci ekonomický rast)

- projekt sa v monitorovacom roku 2019 nachádzal vo svojej záverečnej etape, v rámci ktorej riešiteľské kolektívy SBA a FM UK pokračovali v analýze vývoja a stavu inkluzivity podnikania z pohľadu jednotlivých znevýhodnených skupín
- hlavné aktivity projektu sa týkali finalizácie prác na Komplexnej metodike pre rozvoj inkluzivity podnikania znevýhodnených skupín na národnej, ako aj regionálnej úrovni, ktorej súčasťou bolo tiež vypracovanie prípadovej štúdie jej potenciálnych vplyvov a meranie dopadov na vybrané cieľové skupiny (ženy, migranti, seniori a mladí)

7. V4 Network on Entrepreneurship

- spolufinancovaný vládami Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenska, prostredníctvom Vyšehradských grantov z Medzinárodného Vyšehradského Fondu.
- hl. cieľom je sústrediť poznatky expertov a výskumných pracovníkov so zameraním na tému podnikania a MSP v krajinách Vyšehradského regiónu a vytvoriť tak novú cezhraničnú sieť
- v monitorovacom roku sa projekt začal úvodným stretnutím v marci 2019 v Budapešti, kde boli naplánované jednotlivé aktivity projektu
- v septembri 2019 bola zorganizovaná medzinárodná konferencia zameraná na MSP
- v závere roku 2019 sa partneri venovali prípravám záverečného workshopu naplánovaného na koniec januára 2020
- výstupom workshopu bude balík spoločných odporúčaní a návrhov pre ďalšie zmeny zákonov upravujúcich podnikanie.
- viac informácií o projekte: <http://hetfa.eu/v4-network-on-entrepreneurship/>

8. CORD

- cieľom projektu „Crossing Bridges with the Help of Ambassadors“ bolo upevniť spoluprácu medzi organizáciami poskytujúcimi podporu potenciálnym a existujúcim podnikateľom a podporiť cezhraničný rozmer v oblasti slovensko-maďarských hraníc
- aktivity prebiehajúce v období trvania projektu do konca roka 2019 zahŕňali mapovanie existujúcich služieb pre začínajúcich a existujúcich podnikateľov a osobitne žien – podnikateľiek so zameraním na podporu cezhraničných aktivít, ktoré sú dostupné v maďarsko-slovenskom cezhraničnom regióne
- súčasťou aktivít projektu bol aj prenos jedinečnej schémy ambasádorov siete EEN Hungary, ktorá bola uznaná ako jeden z najefektívnejších nástrojov na zvýšenie informovanosti o službách EEN medzi potenciálnymi klientmi v Maďarsku
- Výsledné produkty projektu CORD:
 - o Príručka o podnikaní na Slovensku a v Maďarsku
 - o Videá o podnikaní v Maďarsku (v slovenskom jazyku) a na Slovensku (v maďarskom jazyku)
 - o Mapa podporných služieb
 - o HUSK business portál
- viac informácií o projekte: <http://www.skhu.eu/funded-projects/crossing-bridges-with-the-help-of-ambassadors>

9. Biz4Fun

- v roku 2019 SBA spustila projekt „Let's have fun with the business startup“
- cieľom projektu je reagovať na potrebu zabezpečenia možnosti celoživotného vzdelávania a podpory podnikateľských aktivít
- v monitorovacom roku 2019 bolo v rámci prípravy vzdelávacích seminárov pre virtuálne vzdelávacie prostredie spracovaných niekoľko desiatok dotazníkov, resp. uskutočnili sa osobné rozhovory s viacerými zástupcami (podnikateľov, mladých ľudí, vzdelávacích inštitúcií a tvorcov politík)
- zároveň boli v sledovanom roku pripravené podklady pre vytvorenie vzdelávacej platformy 3D Virtual World Social Game
- viac informácií o projekte: <http://www.biz4fun.eu/>

10. ROB-SME

- medzinárodný projekt „Robotics and SMEs“ je spolufinancovaný programom Erasmus+
- hl. cieľom je umožniť MSP účinne a efektívne zavádzať na pracovisko roboty/umelú inteligenciu za účelom zvýšiť produktivitu a konkurencieschopnosť
- projekt bol úspešne spustený na jeseň 2019, kedy odštartoval „Kick-off meetingom“ v meste Kingston upon Hull
- zároveň boli zrealizované prvé aktivity
- viac informácií o projekte: <https://www.rob SME.com/>

11. INNO INDUSTRY

- medzinárodný projekt „Improving innovation delivery of policies within 4.0 industry in Europe“ je spolufinancovaný z programu Interreg Europe
- hl. cieľom je zvýšiť podiel klastrov, ktoré realizujú činnosti na podporu transformácie smerom k Priemyslu 4.0 do roku 2022
- k naplneniu cieľa prispieva medzinárodná výmena skúseností, ktorej cieľom je dosiahnuť zlepšenie regionálnych a národných podporných politík
- projekt navrhuje vytvoriť v každom regióne, ako aj na medzinárodnej úrovni strategické pracovné skupiny, s cieľom zdieľať osvedčené postupy a poznatky súvisiace s klastrovými aktivitami
- od svojho začiatku v auguste 2019 bol zrealizovaný prvý regionálny stakeholders workshop na tému: „SWOT“ analýza súčasného stavu klastrovej politiky a priemyslu 4.0 na Slovensku
- viac informácií o projekte: <https://www.interregeurope.eu/innoindustry/>

12. BRESE

- ambíciou projektu „Border Regions in Europe for Social Entrepreneurship“ je v oblasti sociálneho podnikania identifikovať prekážky a na základe medzinárodnej skúsenosti a výmeny príkladov dobrej praxe prispieť k ich odstraňovaniu
- konzorciom projektu tvoria partneri z Nemecka, Holandska, Chorvátska, Poľska a Lotyšska
- v decembri 2019 sa uskutočnilo prvé stretnutie aktérov/zúčastnených skupín v téme sociálneho podnikania pod názvom: „Možnosti spolupráce v podpore sociálneho podnikania“
- viac informácií o projekte: <https://www.facebook.com/BRESEproject/>

• Enterprise Europe Network (EEN)

Na podporu rozvoja MSP a urýchlenia ich efektívneho fungovania v podmienkach jednotného európskeho trhu, vytvorila Európska komisia veľké množstvo podporných nástrojov. Jedným z nástrojov v oblasti podpory rozvoja internacionalizácie a medzinárodnej kooperácie MSP je medzinárodná sieť na podporu podnikania - sieť Enterprise Europe Network (EEN), ktorá funguje vo viac ako 60 krajinách sveta. Na Slovensku je reprezentovaná projektom BISS Slovakia 2020 (Business and Innovation Support Services in Slovakia 2020), pričom medzi projektových partnerov patria: BIC Bratislava, Slovak Business Agency, Slovenská obchodná a priemyselná komora a Regionálne a poradenské informačné centrum Prešov (RPIC Prešov). Táto iniciatíva Európskej Komisie poskytuje podnikateľom kontaktné miesta – „one stop shop“, pod strechou ktorých môžu získať informácie, poradenstvo a využívať široký rozsah ľahko dostupných služieb zameraných na podporu podnikania.

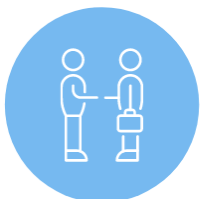
Obrázok 7 Aktivitiy EEN

Poradenské, podporné a informačné aktivity

- regionálne informačné semináre a školenia na rôzne témy; odpovede na otázky podnikateľov (prístup k trhom a podnikanie na zahraničných trhoch, nariadenia a regulácia EÚ, programy EÚ a prístup k financiám, eko-inovácie a zelené podnikanie, inovácie a transfer technológií a know-how, práva duševného vlastníctva); návštevy klientov; hĺbkové konzultácie; podnikateľské a technologické audity.

Medzinárodné partnerské aktivity

- hľadanie partnerov v zahraničí, resp. medzinárodné podnikateľské podujatia, tzv. kooperačné podujatia a podnikateľské misie; databáza partnerských príležitostí – obchodné, technologické a Val profily (spolupráca v programoch EÚ).

Spätná väzba od MSP pre EK

- zber pripomienok MSP k legislatíve a predpisom EÚ v oblasti podnikania; - informovanie Európskej komisie o problémoch MSP prostredníctvom rôznych nástrojov typu SME Feedback databáza, online konzultácie, panely pre MSP a iné.

Inovačná podpora pre Horizont 2020

- zlepšovanie inovačného manažmentu; zdokonaľovanie inovačných procesov, riadenia a implementácie inovácií.

Zdroj: SBA

Prostredníctvom projektu EEN bolo v monitorovacom roku 2019 za konzorcium podporených celkovo 906 MSP, pričom celkové čerpanie podpory bolo na úrovni 480 586,29 Eur (z toho 60 % príspevok Európskej komisie).

SBA v rámci siete EEN realizovala informačné a asistenčné služby zamerané na rozvoj medzinárodnej spolupráce MSP v oblasti podnikania inovácií a výskumu. V roku 2019 bolo prostredníctvom SBA v rámci vyššie uvedeného projektu podporených 186 MSP. Na podporu MSP bolo vynaložených v rámci SBA 73 253,01 Eur, z toho príspevok EK bol vo výške 43 951,81 Eur (60 %).

Komplexné informácie o činnosti a službách siete Enterprise Europe Network na Slovensku sú dostupné na webovej stránke: <https://www.een.sk/>

Ostatné činnosti a aktivity Slovak Business Agency na podporu MSP

• Schéma na podporu rodinného podnikania 2017-2020 (schéma pomoci de minimis)

Cieľom schémy je podporiť rozvoj rodinného podnikania a vytvárať vhodné podmienky na životaschopné podnikanie rodinných podnikov na Slovensku a na úspešné zvládnutie významných prekážok, resp. milníkov v ich podnikaní, medzi ktoré patrí proces generačnej výmeny, zvládanie rodinných a pracovných vzťahov, ako aj transfer vlastníckych vzťahov.

Ešte na jeseň roku 2018 SBA vyhlásila pilotnú „Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie podpory v rámci predmetnej schémy, na ktorú bolo alokovaných 410 000 Eur. Hlavným cieľom výzvy bolo pomôcť rodinným podnikom pri riešení otázky nástupníctva a generačnej výmeny. Po vyhodnotení výberovou komisiou úspešné podnikateľské projekty rodinných podnikov z celého Slovenska čerpali podporu bez ich spolufinancovania formou odborných poradenských služieb do februára 2019. Poradenstvo poskytovali 28 experti – špecializovaní spolupracovníci SBA. Celkovo pre devätnásť schválených projektov poskytli pomoc v rozsahu 1 990 hodín odborného poradenstva. Oblasť podpory v rámci odborného poradenstva pre podporené rodinné podniky:

Obrázok 8 Oblasť podpory v rámci odborného poradenstva pre podporené rodinné podniky

- rozvoj kapacít rodinných podnikov – práca s ľudskými zdrojmi, procesmi,
- nastavenie podnikovej kultúry,
- podpora procesu generačnej výmeny, dlhodobého plánovania a internej komunikácie na to zameranej,
- nastavenie a realizácia stratégií nástupníctva,
- nastavenie talent manažment programu a rozvoj potenciálu zamestnancov,
- nastavenie kariérnych plánov rozvoja pre kľúčových členov rodiny a vrcholového vedenia firmy,
- zvládanie interných náročných situácií a konfliktov, mediácia a facilitácia konfliktov,
- self - leadership pre majiteľov a ľudí na vedúcich pozíciách v rodinných podnikoch,
- sebamotivácia a motivácia zamestnancov,
- návrh pravidiel vo vnútri rodiny, ktoré sú potrebné pre realizáciu budúcich medzigeneračných transferov (plán nástupníctva v rodinnom majetku),
- príprava majetku na medzigeneračný presun (ohodnocovanie majetku pre účely transferu vlastníctva).

Zdroj: SBA

Po ukončení projektov komisia vyhodnotila dosiahnutie cieľa podporených rodinných podnikov ako prijímateľov pomoci v rámci Schémy. Odborná pomoc smerovala k naštartovaniu procesu generačnej výmeny alebo k posunu určitej fázy tohto procesu. Implementácia pilotnej výzvy bola ukončená 31.03.2019, pričom poskytnutá pomoc vo finančnom vyčíslení predstavovala 341 591 Eur.

• Program a schéma na podporu startupov 2017-2020

V roku 2019 pokračovala podpora startupov v súlade so schválenou Schémou na podporu startupov⁴¹, prostredníctvom poskytovanej nepriamej podpory a to v rámci troch komponentov, ktoré sú uvedené v prehľadnej tabuľke:

Tabuľka 27 **SBA: podpora MSP prostredníctvom programu a schémy na podporu startup v r. 2019**

Komponent 1	Komponent 2	Komponent 3
- vzdelávacie aktivity, - zabezpečenie účasti záujemcov o podnikanie a začínajúcich podnikateľov na domácich a medzinárodných podujatiach zameraných na inovácie, technológie a startupy, - v r. 2019 bolo na technologické a inovačné podujatia vyslaných 62 účastníkov, - v monitorovacom roku bol zaznamenaný nižší záujem o účasť na podujatiach v zahraničí, ktorý aj vzhľadom na komunikáciu s MSP a FO je možné pripísať zmene v oprávnených výdavkoch v rámci Programu a Schémy. V monitorovacom roku neboli prijímateľom hradené náklady na ubytovanie.	- konzultácie a odborné poradenstvo spojené s/so: - spracovaním štúdie realizovateľnosti, - dokončením vývoja produktu alebo zhotovením funkčného prototypu, vrátane testovania a úvodnej prezentácie, - programovaním a marketingom, - cenotvorbou, marketingovým prieskumom, - vytváraním projektového tímu a inými súvisiacimi aktivitami. - v r. 2019 bola pomoc poskytnutá 10 prijímateľom (9 MSP a 1 FO).	- konzultácie, poradenstvo súvisiace so sťažou a odborného posúdenia Žiadosti (projekt)/ a vo forme absolvovania zahraničnej sťaže začínajúcim podnikateľom. - v r. 2019 nebol tento komponent realizovaný vzhľadom na neukončené VO v súvislosti so zabezpečením zahraničnej sťaže.

Zdroj: SBA

V monitorovacom roku 2019 boli realizované aj vzhľadom na vyššie uvedené informácie len Komponent 1 a Komponent 2 Programu a Schémy na podporu startupov, pričom celkové čerpanie bolo na úrovni 396 101,29 Eur. Celkovo bolo podporených 30 MSP.

• Podpora úspešnej podnikateľskej praxe

Hlavnou podstatou podpory úspešnej podnikateľskej praxe je nepriamo sa podieľať na kreovaní priaznivého podnikateľského prostredia, podporovať vytváranie nielen nových podnikov, ale aj startupov a rozvíjať u širokej verejnosti povedomie o podnikaní ako o atraktívnej a výhodnej alternatíve k pracovnému úväzku.

⁴¹ Schéma na podporu startupov 2017-2020 (schéma pomoci de minimis, uverejnená v Obchodnom vestníku č. 166/2017 dňa 30.08.2017. Viac informácií na: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/schema_na_podporu_startupov.pdf. Program na podporu startupov 2017-2020, uverejnený v Obchodnom vestníku č. 54/2017 dňa 17.3.2017. Viac informácií na: <https://justice.gov.sk/PortalApp/ObchodnyVestnik/Web/Stiahnut.aspx?IdOvSubor=60241>

Obrázok 9 Zameranie podpory úspešnej podnikateľskej praxe

- stimulácia podnikateľských ambícií,
- rozvoj podnikateľských zručností,
- propagácia úspešných podnikateľov/podnikateľiek a ich podnikov, produktov či myšlienok,
- verejno-súkromné partnerstvá a iniciatívy na podporu rozvoja podnikania a podnikateľského myslenia

Zdroj: SBA

Prostredníctvom vyššie uvedených aktivít sa podporujú rôzne projekty realizované najmä nasledujúcou formou:

- organizácia a spoluorganizácia podujatí, konferencií a iných aktivít zameraných na prezentovanie príkladov úspešnej podnikateľskej praxe,
- organizácia a spoluorganizácia informačných kampaní a zabezpečenie potrebného mediálneho priestoru,
- organizácia, spoluorganizácia a propagácia odborných a informačných podujatí/webinárov zameraných na problematiku podnikania,
- organizovanie a spoluorganizovanie súťaží, stretnutí s investormi a podnikateľskými anjelmi (napr.: Mladý inovatívny podnikateľ, Startup Awards a iné).

Príklady aktivít v r. 2019, pri ktorých SBA bola partnerom alebo ich sama realizovala:

Podnikateľská fiesta

- aj v roku 2019 sa konala Podnikateľská fiesta v spolupráci s AMI Communications Slovakia a METRO Cash&Carry, Združením podnikateľov Slovenska a Združením mladých podnikateľov Slovenska.
- podujatie sa realizuje v nadväznosti na každoročný Deň súkromného podnikania. Diskutovalo sa na ňom o možnostiach v oblasti bezhotovostného platenia, ako napr. platby kartou, mobilom alebo hodinkami, a ako môžu podnikatelia týmto spôsobom zákazníkom zjednodušiť nakupovanie, ale ako predísť rizikám spojeným s bezhotovostnými platbami.

Zručnosti do neznámej budúcnosti

- Združenie podnikateľov Slovenska v spolupráci s SBA a ďalšími partnermi zorganizovalo druhý ročník konferencie, na ktorej zástupcovia súkromného sektora a vzdelávacej komunity diskutovali o tom, čo a ako učiť, ak chceme pripraviť absolventov pre svet, ktorí príde a povolania, ktoré dnes neexistujú. ZPS presadzuje orientáciu škôl na rozvoj tzv. mäkkých zručností, charakterových vlastností a tzv. STEM poznatky, poznatky z vied, technológií a matematiky.

Metro On Line 2019

- v máji 2019 sa konala jedna z najväčších medzinárodných konferencií na Slovensku zameraných na technológie a startupy, kde SBA nemohla ako partner chýbať.
- počas 5 dní mali účastníci možnosť zapájať sa do diskusií týkajúcich sa najnovších trendov a inovácií v oblasti telekomunikácií, smart cities alebo IT bezpečnosti.

Via Bona Slovakia 2019

- SBA podporuje aj sociálne a zodpovedné podnikanie, medzi ktoré patrí napr. predmetný projekt, ktorý je organizovaný Nadáciou Pontis.
- cieľom projektu bolo zviditeľniť príklady zodpovedného podnikania a inšpirovať širokú verejnosť, aby myslela na zodpovedné podnikanie už od prvých počiatkov svojho vlastného biznisu.

• Podpora internetovej ekonomiky

Aktivity realizované v rámci podpory internetovej ekonomiky boli účinným nástrojom na vyškolenie a informovanie širokej verejnosti v oblasti používania online nástrojov. Taktiež prispeli k vylepšeniu online zručností, ktoré sú v dnešnej dobe už esenciálne pre rozvoj podnikania a umožnili tak účastníkom osobnostne aj biznisovo rásť. Prostredníctvom aktivít na podporu internetovej ekonomiky sa SBA snaží nielen motivovať širokú verejnosť k založeniu biznisu, ale aj rozširuje povedomie o kybernetických hrozbách, ako aj o spôsoboch ako im predchádzať, a to najmä vďaka podpore projektu Kry-sa. Medzi projekty, ktoré boli podporené v roku 2019 patrí IT HRY 2019, ktorý bol zameraný na retail a prácu s dátami, ako aj oblasť z IT sveta. Zaujímavým projektom je aj séria podujatia Meet & Learn, ktoré sa začali realizovať koncom roka 2019, ktoré prostredníctvom úspešných podnikateľských príbehov z online prostredia majú za cieľ motivovať širokú verejnosť (predovšetkým budúcich mladých podnikateľov) k zakladaniu vlastných firiem.

Podpora internetovej ekonomiky - poskytovanie podporných služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb:

Obrázok 10 Podpora internetovej ekonomiky: poskytovanie služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb

- informačné aktivity,
- aktivity na propagáciu a popularizáciu internetovej ekonomiky,
- tvorba nástrojov na zavádzanie elektronických služieb
- vytvorenie elektronických platforiem

Zdroj: SBA

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Príspevková organizácia v gescii MH SR zameraná na podporu prílevu investícií a podporu exportných aktivít slovenských spoločností. Poskytuje služby malým, stredným podnikom zo Slovenska a zo zahraničia so záujmom o investície či internacionalizáciu. Prostredníctvom Národného projektu „Podpora internacionalizácie MSP“ (OP Integrovaná infraštruktúra) bolo v roku 2019 podporených 209 MSP (z toho 81 mikropodnikov, 73 malých podnikov a 37 stredných podnikov). Skutočné čerpanie finančných prostriedkov bolo v sledovanom roku 2019 na úrovni 1 413 584,44 mil. Eur. Podpora je určená pre MSP s výnimkou podnikov so sídlom v Bratislavskom kraji, pričom je cieľená na posilnenie konkurencieschopnosti, internacionalizácie a prístupu k podnikateľským zručnostiam.

Podpora MSP je realizovaná prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- podpora účasti v národných stánkoch na zahraničných veľtrhoch a výstavách,
- zvyšovanie efektívnosti pri realizácii obchodných činností prostredníctvom účasti na podnikateľských misiách v SR a zahraničí,
- zvyšovanie miery kooperácie so zahraničnými partnermi, ktorá povedie k posilneniu postavenia, udržateľnosti a konkurencieschopnosti MSP, prostredníctvom účasti na sourcingových a kooperačných podujatiach,
- zvyšovanie odborných kapacít MSP prostredníctvom účasti na seminároch Exportnej akadémie,
- sprehľadnenie situácie v dodávateľských reťazcoch do jednotlivých odvetví priemyslu a služieb na Slovensku prostredníctvom vytvorenia komplexného interaktívneho systému.

V roku 2019 agentúra SARIO pokračovala aj vo vzdelávacích aktivitách realizovaných pre slovenské malé a stredné podniky v rámci Národného projektu „Podpora internacionalizácie MSP“. Celkovo bolo zorganizovaných 18 seminárov, ktorých sa celkovo zúčastnilo 209 spoločností a 294 účastníkov. Cieľom Exportnej akadémie je zvýšiť úroveň znalostí techník a praktík v oblasti zahraničného obchodu slovenských MSP z radov vývozcov, a tým podporiť ich ďalšiu expanziu na nové a rizikovejšie zahraničné trhy. Proexportné semináre Exportnej akadémie sa zameriavajú na „hard skills“ (techniky a operácie v zahraničnom obchode), ako aj „soft skills“.

Únia klastrov Slovenska (ÚKS)

Je jedinou organizáciou zastupujúcou klastre na Slovensku. V roku 2019 podporila Únia klastrov Slovenska malé a stredné podniky prostredníctvom INTERREG DANUBE TRANSNATIONAL PROGRAMME celkovo 30 MSP v objeme 9 168 Eur (z toho 7 793 Eur tvorili zo zdrojov EÚ).

Obrázok 11 Ciele ÚKS

- podpora tvorby a rozvoja klastrovej politiky na Slovensku,
- posilnenie výskumu, vývoja produktov, inovácií a transferu technológií,
- skvalitňovanie všetkých systémov vzdelávania v záujmových oblastiach členských klastrov,
- podpora výmeny informácií na národnej a medzinárodnej úrovni v oblasti inovácií,
- zapojenie sa do medzinárodných partnerstiev v rámci projektov pre oblasť vzdelávania, vývoja, výskumu a prenosu know-how.

Zdroj: ÚKS

Agroinštitút Nitra podporil prostredníctvom Programu rozvoja vidieka, oblasť 1 Prenos znalostí a informačné akcie a oblasť 2 Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov celkovo 405 MSP v celkovej výške 140 435 Eur.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVEZ SR), podporilo malé a stredné podniky prostredníctvom projektovej schémy ekonomickej diplomacie, ktorá prispieva k posilneniu exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky a k internacionalizácii MSP. Projekty sú financované z rozpočtu MZVEZ SR, pričom v roku 2019 bolo na ekonomickú diplomáciu alokovaných 130 000 Eur. Z tohto nástroja realizovali zastupiteľské úrady v zahraničí 32 projektov, na ktorých sa zúčastnilo spolu 249 MSP. Výška celkového čerpania finančných prostriedkov pre MSP bola na úrovni 119 733 Eur.

Oblasť zlepšovania podnikateľského prostredia

• CLR činnosť

Rok 2019 bol štvrtým rokom fungovania predmetného analyticko-právneho odboru SBA, ktoré vzniklo za účelom plnenia cieľov agendy lepšej regulácie pre mikro, malé a stredné podniky (zastrešovanou Iniciatívou Európskej Komisie „Small Business Act“ pre Európu spolu s Odporúčaním „Lepšia regulácia“, ako aj Odporúčanie Rady OECD pre regulačnú politiku a vládnutie).⁴² Sprievodným heslom agendy je vytváranie regulačných pravidiel

⁴² Výstupy jednotlivých aktivít CLR **prezentovalo** nielen na svojej *webovej stránke* www.lepsiezakony.sk či *prostredníctvom sociálnych sietí* (Facebook + LinkedIn), ale aj *v médiách*. CLR sa okrem toho **zúčastňovalo konferencií a seminárov** s dôrazom na problematiku podnikania na Slovensku, aktívne sa zapájalo do diskusií na nich vedených a pravidelne informovalo o ich obsahu.

podľa zásady „najskôr myslieť v malom“, t. j. aby orgány verejnej správ reagovali na potreby MSP a prispôbobi nástroje verejnej politiky práve ich potrebám.

Člen Stálej pracovnej komisie pre posudzovanie vybraných vplyvov

Vzhľadom na členstvo v Stálej pracovnej komisii pre posudzovanie vybraných vplyvov pri legislatívnej rade vlády SR (ďalej len „Stála pracovná komisia“) CLR zastrešuje hodnotenie posudzovania vplyvov na MSP v súlade s podmienkami ustanovenými v základnom procesnom dokumente, prijatom v podobe uznesenia vlády SR – tzv. Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov. Strategický dokument RIA 2020 – Stratégia lepšej regulácie, ktorý bol schválený začiatkom roka 2018, by mal v budúcnosti rokoch vniesť do procesu prípravy legislatívy zásadu jej jednoduchosti, zrozumiteľnosti a transparentnosti.

Posudzovateľ vplyvov na MSP

V priebehu roka 2019, CLR na dennej báze posudzovalo informácie o príprave materiálu, na základe vyžiadania si podrobných informácií (formou konkrétnych otázok) k ich stručnému obsahu so zasielaním na potenciál vplyvov na MSP a identifikovalo potrebu odporúčať vykonanie konzultácií s dotknutými podnikateľskými subjektmi. Zároveň sa CLR aktívne zúčastňovalo konzultácií a v spolupráci s podnikateľskými organizáciami zastupujúcimi MPS predkladalo návrhy alternatívnych riešení už počas prípravy materiálov vychádzajúce najmä zo zásady „najskôr myslieť v malom“, princípu znižovania administratívnej záťaže a finančnej záťaže či best practices zo zahraničnej právnej úpravy. CLR pri tomto procese zohľadňovalo najmä podnety Združenia podnikateľov Slovenska, Slovenského živnostenského zväzu ako aj ďalších podnikateľských organizácií a tiež voľne dostupné podnety podnikateľskej obce.

V rámci svojej právomoci zverenej horeuvedenými právnymi aktmi posudzovalo reálnosť zachytených vplyvov vo všetkých vypracovaných Analýzach vplyvov na podnikateľské prostredie a poskytlo celkovo 116 stanovísk obsahujúcich návrhy lepšieho zachytenia vplyvov novej regulácie na podnikateľské prostredie.

Z vecného hľadiska, sa CLR z vlastnej iniciatívy aktívne zapájalo do obsahového pripomienkovania návrhov nových regulácií (konzultácie), následne bolo prizývané na prediskutovanie bodov navrhovaných regulácií, výsledkom čoho bolo zapracovanie niektorých dôležitých podnetov CLR do vlastného materiálu navrhovanej regulácie, v dôsledku čoho sa nakoniec v určitej miere podarilo znížiť negatívne regulačné dopady na MSP.

Vykonávateľ testu MSP

V rámci zverených úloh zákonom č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a Jednotnou metodikou CLR hodnotilo posudzované vplyvy prostredníctvom Testu MSP spôsobom ex ante (t. j. v predstihu, vo fáze prípravy danej regulácie), ako aj formou ex post (t. j. následne, tzv. analýzou prínosov a nákladov už účinnej regulácie). V roku 2019 vypracovalo CLR dva Testy MSP, pričom oba boli vykonané v štádiu ex ante. Test MSP k minimálnej mzde na rok 2020, v rámci ktorého v spolupráci s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR vyčíslilo odhadovanú výšku nákladov

spojených so zvýšením minimálnej mzdy o **60 Eur** na MSP vo výške **101,7 mil. Eur**. Druhým z nich bol Test MSP k poslaneckému návrhu zákona týkajúceho sa zavedenia povinného príspevku na rekreáciu už od 1 zamestnanca, kde CLR v rámci testovania vplyvov vyčíslilo náklady pre túto skupinu zamestnávateľov (1 až 49 zamestnancov) **vo výške minimálne 89,1 miliónov Eur**. Uvedený poslanecký návrh, **aj vďaka šíreniu sa výslednej sumy nákladov v médiách**, napokon nebol v II. čítaní schválený. V rámci testovania nemožno opomenúť dôležitosť analýz nadmernej regulácie spôsobenej v dôsledku procesu transpozície európskeho práva do slovenských právnych predpisov (tzv. efekt gold-platingu).

Odborný konzultant projektu Byrokratický nezmysel roka

CLR posúdilo cca 69 podnetov doručených občanmi do ankety Byrokratický nezmysel roka za rok 2019. CLR sa tiež venovalo vyhodnoteniu dopadu ankety. Z finalistov ankety za roky 2012-2018 predstavuje počet vyriešených podnetov približne jednu tretinu. Súčasťou hodnotenia je aj vypracovanie návrhov vecných opatrení na optimalizáciu regulačného zaťaženia. Rozbory individuálnych právnych inštitútov zaťažujúcich MSP uskutočnilo CLR aj mimo ankety, pričom iniciatíva vychádzala v týchto prípadoch zo strany zástupcov podnikateľov alebo z vlastnej vyhľadávacej činnosti. Právna podpora pre konkrétne prípady bola poskytnutá zakladateľom SBA – Združeniu podnikateľov Slovenska a Slovenskému živnostenskému zväzu.

Iné aktivity

Okrem vyššie uvedených činností, CLR odborne spracovalo 4 informačné materiály s cieľom uľahčiť MSP podnikateľ na úseku – športovej činnosti, ubytovacích zariadení, poskytovania zdravotnej starostlivosti či prevádzkovania e-shopu. Tiež prispelo k tvorbe 4. balíka Návrhu opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia 24 konkrétnymi návrhmi, z ktorých sa medzičasom splnilo, resp. vyriešilo 5 návrhov, 16 návrhov získalo zamietavé stanovisko gestora alebo si vyžadujú viac priestoru z vecného či časového hľadiska. Do užšieho výberu boli zaradené 3 návrhy CLR.

CLR naďalej participuje prostredníctvom štrukturálnych fondov EÚ na projekte s názvom „Enhancing Specialist Capacities of the Better Regulation Centre“, ktorý významne vplýval na prácu CLR v roku 2019 a bude vplývať na jeho prácu aj v roku 2020.

• Združenie podnikateľov Slovenska (ZPS)

Združenie podnikateľov Slovenska chráni podnikateľský stav pred obmedzovaním podnikateľských práv a slobôd a zabráňuje všetkým politickým a ekonomickým opatreniam vedúcim k zhoršovaniu rovnoprávného trhového podnikateľského prostredia. ZPS realizovalo v roku 2019 nasledovné aktivity:

Pripomienkovanie legislatívy

ZPS so znepokojením sleduje postupné, ale dlhodobé obmedzovanie podnikateľských slobôd a masívny nárast regulácie, ktorý komplikuje až znemožňuje podnikanie. ZPS sa preto aktívne zapája do tvorby legislatívy s dôrazom na presadzovanie výrazného zníženia regulačnej záťaže a zjednodušenie regulačného rámca.

Byrokratický nezmysel roka 2019

ZPS bolo odborným garantom každoročnej ankety Byrokratický nezmysel roka. Ide o anticenu, ktorú každoročne vyhlasuje Združenie mladých podnikateľov Slovenska a ktorej zmyslom je identifikovať nezmyselné byrokratické opatrenia zbytočne zaťažujúce podnikateľov a upriamiť na ne pozornosť kompetentných s cieľom odstrániť ich z legislatívy. Zo 69 nominovaných opatrení v roku 2019, na prvom mieste skončila povinnosť uvádzať podpisový záznam osoby zodpovednej za účtovný prípad, aj osoby zodpovednej za jeho zaúčtovanie a tiež označenie účtov, na ktorých účtovný prípad zaúčtuje. Táto skutočnosť má za následok, že mnohé malé firmy neprechádzajú na elektronické účtovníctvo a elektronické uchovávanie účtovných dokladov, čo bráni k ich digitalizácii (elektronickému uchovávaniu účtovných dokladov).

Podpora aktivít Centra lepšej regulácie SBA

Vďaka iniciatíve ZPS vzniklo v Slovak Business Agency Centrum lepšej regulácie. CLR posúdilo už vplyv desiatok právnych noriem na podnikateľské prostredie, vrátane jej pripomienkovania a vyčíslenia nákladov (viac informácií v časti týkajúcej sa CLR).

Mladý inovatívny podnikateľ 2019

ZPS sa v spolupráci s Junior Chamber podieľa na organizovaní a vyhlasovaní výsledkov súťaží, ktorých cieľom je vyhľadávať a oceňovať mladých podnikateľov. Predmetná súťaž je súčasťou celosvetovej súťaže „Creative Yong Entrepreneur Award“

30 rokov podnikania na Slovensku

ZPS je prvou organizáciou podnikateľov v modernej histórii Slovenska, ktorá vznikla v decembri 1989 a v roku 2019 oslavovalo 30 výročie svojej existencie. Pri tejto príležitosti organizovalo niekoľko aktivít, z ktorých ťažiskovou bola konferencia 1989-2019: 30 rokov podnikania na Slovensku. Jej cieľom bolo zvýrazniť

dôležitosť podnikania, podnikateľov a ich podnikateľskej iniciatívy, pre fungovanie spoločnosti po roku 1989. Podujatie cez pohľad firiem priblížilo míľniky obdobia rokov 1989-2019, hovorilo sa o podnikaní na Slovensku v súčasnosti, ale aj o vízii pre ekonomiku a spoločnosť na nasledujúcich 30 rokov.

Rodinné podnikania a inovácie v školstve a vzdelávaní

Združenie podnikateľov Slovenska v uplynulých rokoch začalo v rámci svojich aktivít akcentovať tému vzdelávania a školstva a tému rodinného podnikania a generačnej výmeny. V roku 2019 ZPS realizovalo sériu aktivít na podporu týchto tém.

• Združenie mladých podnikateľov Slovenska (ZMPS)

Hlavné aktivity Združenia mladých podnikateľov Slovenska v roku 2019 reflektovali na zistenia najnovšieho prieskumu prekážok v podnikaní mladých na Slovensku, ktorý realizovala SBA v spolupráci so ZMPS. Aktivity ZMPS boli zamerané najmä na:

- inšpiráciu k podnikaniu,
- pomoc s expanziou, vzdelávanie a výmenu skúseností a
- identifikáciu a odstraňovanie bariér v podnikaní mladých ľudí

ZMPS realizovalo v roku 2019 v Banskej Bystrici ďalšie podujatie zo série Business walks, v rámci ktorého mladí ľudia so záujmom o podnikanie navštevujú zaujímavé regionálne firmy, kde sa stretnú so skúsenými podnikateľmi, vzájomne sa inšpirujú a nadväzujú spolupráce.

V oblasti legislatívy a podnikateľského prostredia ZMPS pokračovalo vo vyhlasovaní každoročnej ankety Byrokratický nezmysel roka a v rozširovaní aplikácie BiznisInfo, ktorá nielen mladých podnikateľov včas a ľudskou rečou upozorní na zmeny v ich povinnostiach.

Okrem vlastných aktivít a projektov ZMPS v záujme čo najširšieho naplnenia svojich cieľov spolupracovalo na Dni súkromného podnikania, TECH INNO DAY, Veľtrhu cvičných firiem a výstave Mladý tvorca, konferenciách JA 100 rokov skúseností, Zručnosti do neznámej budúcnosti, 30 rokov podnikania na Slovensku, Doing Business in Austria, Upterdam, Be READY FOR THE FUTURE a mnohých ďalších aktivitách.

• Slovenský živnostenský zväz (SŽZ)

Aj v monitorovacom roku 2019 pokračoval SŽZ vo svojich aktivitách, ktorých cieľom je zlepšenie podmienok na podnikanie pre živnostníkov a MSP. V stručnom prehľade je poskytnutý stručný popis prehľadu činností SŽZ.

Obrázok 12 Stručný prehľad činností SŽZ

1. Podpora podnikania a vyváženého podnikateľského prostredia

- podieľanie sa na príprave analýzy o živnostenskom podnikaní, v spolupráci CLR,
- spolupráca s ÚVO pri organizovaní seminárov v krajských mestách za účelom informovania podnikateľov o novej právnej úprave v oblasti VO,
- zapojenie sa do 3-ročného medzinárodného projektu EXPRESS, ktorého cieľom je uľahčiť využívanie obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom VO a hľadanie inovatívnych riešení v MSP a iné.

2. Podpora vzdelávania

SŽZ upozorňuje na dlhodobý nedostatok absolventov SOŠ v remeselných povolaniach a nezaujem žiakov o vzdelávanie v remeslách. V tejto oblasti bolo zameraním:

- zmapovanie hlavných problémov SOŠ, a v spolupráci s riaditeľmi SOŠ vypracovanie súhrnného materiálu „Odborné vzdelávanie v remeslách pohľadom odborníkov z praxe“,
- zapojenie sa do prípravy novej štruktúry učebných odborov v stavebníctve,
- monitorovanie aktivít projektu Duálne vzdelávanie II a hľadanie spoločného riešenie pre zlepšenie stavu odborného vzdelávania so zástupcami zamestnávateľskej organizácie Asociácia priemyselných zväzov.

3. Podpora zvýšenia výstavby nájomných bytov

Pre podporu rozvoja realitného podnikania boli činnosti zamerané na:

- vedenie rokovania so zástupcami rôznych politických strán,
- podporovanie regionálnej road show NARKS v spolupráci s SBA pre zviditeľnenie problematiky nájomného bývania a informovanosť o realitných témach a iné.

4. Daňové podmienky

Pre riešenie otázok daní:

- účasť na konzultáciách n MF SR k pripravovanej novele zákona o dani z príjmu,
- nadviazanie spolupráce s Poštovou bankou, ktorá poskytovala úver podnikateľom na uhradenie splatnej dane z príjmov za rok 2018 a iné

5. Sociálna situácia živnostníkov a MSP

V oblasti sociálneho zabezpečenia a rodinného podnikania:

- prispeli svojimi návrhmi do 4. balíka protibyrokratických opatrení, pričom tieto boli akceptované na riešenie,
- členské firmy SŽZ sa zapojili do programu SBA pre riešenie nástupníctva v rodinných firmách,
- viedli rokovania s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny k problematike úrazového poistenia,
- ako riadny člen, sa SŽZ zúčastňovalo na činnosti komisie pri Monitorovacom výbore pre Operačný program Ľudské zdroje.

6. Podpora remesiel v legislatíve aj v praxi

S cieľom podporiť remeslá a podnikanie v remeslách:

- delegovaní zástupcovia členských organizácií SŽZ pôsobili ako odborníci na remeselné povolania v rámci národných projektov: Sektorovo-riadené inovácie II a Prognózy vývoja na trhu práce II,
- podporili novelu živnostenského zákona v oblasti realitnej činnosti,
- vytvorili sériu 7 videí o remeslách v spolupráci s SBA a prezentovali ich na výstave CONECO,
- podporili každoročnú Charitatívnu akciu Cechu maliarov Slovenska.

7. Podpora zapojenia živnostníkov a MSP do aktivít Priemyslu 4.0

- ako projektový partner na projekte V4 s názvom Vplyv digitalizácie na produktivitu MSP, v spolupráci s IPOSZom a ďalšími organizáciami združujúcimi podnikateľov z krajín V4 sa zúčastnili medzinárodnej konferencii v Budapešti a zrealizovali prieskum medzi podnikmi,
- nadviazali spoluprácu so SIEA v rámci programu: Inovačné poradenstvo pre podniky.

8. Podpora ochrany verejného zdravia a Zmeny v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

- v spolupráci s Cechom profesionálov DDD a Asociáciou priemyselných zväzov apelovali na zmenu zákona o ochrane verejného zdravia, aby sa posilnil výkon preventívnych deratizácií a dezinfekcií v mestách a obciach a poukázali na neriešenú situáciu v oblasti technológie plynovania pri deratizáciách. Požiadavky boli akceptované len čiastočne, preto táto úloha pretrváva na ďalšie riešenie v roku 2020.
- ako riadny člen komisie pri Monitorovacom výbore pre Operačný program Kvalita životného prostredia, prispel svojou odbornosťou k smerovaniu zdrojov na programy smerujúce k zlepšeniu životného prostredia.

Zdroj: SBA

• Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK)

Kladie dôraz na nasledujúce oblasti:

- skvalitňovanie podnikateľského prostredia s dôrazom na legislatívne prostredie,
- zvyšovanie konkurencieschopnosti,
- zefektívnenie činností pri spolupráci s EÚ,
- podpora slovenskej výroby a exportu,
- posilnenie postavenia a skvalitnenie činnosti SOPK.

Činnosti SOPK podľa druhu poskytovaných služieb:

- legislatívna, poradenská a konzultačná činnosť,
- činnosti v oblasti koordinácie ATA systému a akreditovaného systému vydávania osvedčení o pôvode tovaru,
- **podnikateľské misie**,
- vzdelávacie aktivity.

Tabuľka 28 SOPK: podnikateľské misie realizované v r. 2019

Misie do zahraničia v rámci krajín EÚ	Misie zo zahraničia v rámci krajín EÚ	Misie do zahraničia mimo krajín EÚ	Misie zo zahraničia z krajín mimo krajín EÚ
Monako (5.-8.3.2019),	Nemecko (19.3.2019)	Ruská federácia, Moskva (1.-4.4.2019)	Ruská federácia, Tatarstan (11.12.2019)
Bulharsko (20.-21.5.2019)	Rakúsko (16.10.2019)		Gruzínsko (14.6.2019)
Španielsko (2.-3.9.2019)	Česká republika (5.12.2019*)		
Luxembursko (27.9.2019)			
Česká republika (7.-9.10.2019)			
Rakúsko (26.11.2019*)			

Zdroj: SOPK

Pozn.: * v rámci projektu EEN

• Americká obchodná komora v Slovenskej republike

Americká obchodná komora v SR (AmCham) zastupuje viac ako 330 členských spoločností. V rámci svojich činností sa zameriava aj na podporu MSP, pričom ide predovšetkým o nefinančnú podporu podpory v podobe realizácie rôznych odborných a vzdelávacích podujatí. V monitorovacom roku 2019 boli realizované nasledovné podujatia pre MSP:

Odborné podujatia – Workshopy/semináre

- Workshop v Košiciach (29.4.2019)
- MSP Workshop (23.5.2019)
- Zamestnávanie sociálne vylúčených skupín: nevyužitý potenciál rastu Slovenska (28.5.2019)
- Workshop (6.9.2019), (1.12.2019)

Odborné podujatia – Zdieľanie úspešných príkladov MSP aj spomedzi členov AmCham

- Inspiring stories by local heroes (18.3.2019), (14.10.2019)

Odborné podujatia – Zamerané na nadväzovanie osobných kontaktov:

- Business Breakfast (19.3.2019), (11.6.2019), (1.10.2019), (21.11.2019)
- Speed Business Meeting (30.1., 14.3., 22.10.2019)

• Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku (ASPEK)

ASPEK je mimovládne, nezávislé a neziskové združenie, ktoré je založené s cieľom prispievať svojimi aktivitami k riešeniu znižovania vplyvov výrobných a ďalších činností na životné prostredie. Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku združuje:

- priemyselné podniky, ktoré majú záujem o znižovanie negatívnych vplyvov svojich činností na ŽP,
- výskumné, výrobné, konzultačné, projektové a iné subjekty,
- vysoké a stredné školy, ako aj fyzické osoby, ktoré sa zaoberajú riešením environmentálnych vplyvov súvisiacich s priemyselnou výrobou a ďalšími hospodárskymi činnosťami.

V monitorovacom roku 2019 boli realizované nasledovné aktivity:

Vyhlasenie 7. ročníka súťaže o Národnú podnikateľskú cenu za životné prostredie v SR 2019

- v roku 2019 ASPEK organizoval predmetnú súťaž spolu so Slovenskou obchodnou a priemyselnou komorou,
- súťaž sa koná v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a s Ministerstvom hospodárstva SR, ktoré majú v hodnotiacej komisii zastúpenie,
- súťaž je národným kolom významnej európskej súťaže European Business Awards for the Environment (EBAE), ktorá je vyhlasovaná Európskou komisiou,
- cieľom súťaže (aj na národnej aj európskej úrovni) je podpora aktivít podnikateľských subjektov, ktorí svojou činnosťou výrazne prispievajú k znižovaniu negatívnych vplyvov na životné prostredie.
- informatívne a procesné materiály súvisiace so súťažou sú dostupné na internetovej stránke: <https://www.aspek.sk/aktivity-aspek/sutaze-aspek/npc-aspek/>

• **Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky (AZZZ SR)**

Je vrcholovou zamestnávateľskou organizáciou v Slovenskej republike, pričom jej členmi sú zamestnávateľské a podnikateľské zväzy a združenia s pôsobnosťou na celom území SR takmer vo všetkých odvetviach hospodárstva. V rámci svojej činnosti najmä:

- koordinuje aktivity svojich členov pri riešení otázok spoločného záujmu a pri príprave spoločných stanovísk,
- vyjadruje sa k návrhom zákonov a ostatných právnych záväzných predpisov, týkajúcich sa záujmov zamestnávateľov,
- predkladá vlastné návrhy a lobuje v procese prípravy a prijímania závažných politicko-hospodárskych rozhodnutí na národnej i medzinárodnej úrovni a iné.

Podporná vzdelávacia infraštruktúra

Aj v roku 2019 pokračovali univerzity na Slovensku v realizovaní aktivít zameraných prioritne na:

- vzdelávania v oblasti podnikania,
- vzdelávanie podnikateľov,
- spoluprácu medzi univerzitami a MSP,
- iné aktivity v oblasti vzdelávania.

Detailnejší prehľad o realizovaných aktivitách poskytujú nasledujúce infografiky, ktoré sú spracované podľa podkladov od jednotlivých univerzít. V rámci **Ekonomickej univerzity v Bratislave (ďalej len “EUBA”)** sa v roku 2019 aktivity týkali najmä sprostredkovania problematiky malých a stredných podnikov prostredníctvom bohatej ponuky predmetov (v predmetnej infografike uvedený len výber z nich). Okrem toho sa odborníci z vybraných podnikov z radov MSP dlhodobo podieľajú na prednáškach (na jednotlivých fakultách). Z pohľadu aktivít pripravovaných v roku 2020 chce univerzita pokračovať v prehlbovaní spolupráce s podnikmi, ako aj naďalej pokračovať v aktualizácii odborných predmetov, posilňovaní prednášok z praxe, ako aj organizovaním odborných a vedeckých konferencií zameraných na problematiku MSP. V neposlednom rade má záujem na podieľaní sa na odbornom vzdelávaní zamestnancov.

Žilinská univerzita v Žiline (ďalej len “UNIZA”) pokračovala v spolupráci s MSP vo forme organizovania vzdelávacích aktivít pre podnikateľov, ako aj v rozvíjaní spolupráce formou realizácie spoločných projektov v oblasti vedy a výskumu. Okrem toho UNIZA zrealizovala v priebehu rok 2019 rôzne kurzy a školenia pre malých dopravcov v oblasti podnikania a prevádzkovania cestnej dopravy. V monitorovacom roku 2019 prebehlo aj napr. cieľné vzdelávanie, ktorého sa zúčastnilo 23 účastníkov v oblasti energetiky a techniky prostredia. Na podporu vzdelávania v oblasti podnikania má UNIZA vytvorený celouniverzitný predmet: *Startup program Povolanie podnikateľ*, ktorý je zameraný na podporu teoretických znalostí, ale aj na výmenu praktických skúseností medzi študentmi a expertmi z praxe. Univerzita sa zapojila aj do niekoľkých výziev v rámci OP VaI (prechod na OP Integrovaná infraštruktúra).

Na **Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre (ďalej len “SPU”)** sa podporuje prepojenie teórie a praxe. Spolupráca s praxou zahŕňa najmä účasť odborníkov z praxe na vzdelávacom procese v podobe výberových prednášok, cvičení a workshopov. Okrem toho spolupráca zahŕňa aj špeciálne aktivity zamerané na rozvoj kompetencií pre lepšie uplatnenie absolventov na trhu práce, ale i poskytovanie odborných praxí a stáží za účelom zvyšovania praktických kompetencií mimo univerzity. SPU sa zároveň zameriava aj na podporu výskumných aktivít. Na konci roka 2019 bol v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 schválený vzdelávací projekt *Základy agropodnikania v špecializovanej rastlinnej*

a živočíšnej výrobe, ktorý sa bude realizovať v roku 2020 a prostredníctvom tohto projektu bude podporených 15 záujemcov o podnikanie v agrosektore. SPU v Nitre má zriadené špecializované celouniverzitné pracovisko, ktoré prepája výskum s praxou. Jeho úlohou je najmä transfer poznatkov a technológií do praxe a ochrana duševného vlastníctva (primárne v sektore poľnohospodárstva a potravinárstva). Univerzita realizuje aj medzinárodnú spoluprácu v oblasti transferových aktivít (pôsobenie v sieti Danube Transfer Centres).

Tabuľka 29 Vybrané aktivity realizované univerzitami v r. 2019

Realizované aktivity	Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Žilinská univerzita v Žiline (UNIZA)	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
 Vzdelávanie v oblasti podnikania	- Podnikanie v malých a stredných podnikoch, - Aktuálne trendy v environmentálnom a sociálnom podnikaní v SR, - Sociálne podnikanie, - Podnikové hospodárstvo, - Medzinárodné podnikanie, - Kapitálová štruktúra podnikateľských subjektov, - Inovačný manažment, - Teória a politika podnikateľských subjektov - atď.	Startup program "Povolanie podnikateľ"	MBA Agribusiness and Commerce (poskytuje manažérske vzdelávanie a najnovšie informácie z oblasti agroobchodu a podnikania)
 Vzdelávanie podnikateľov	Katedra služieb a cestovného ruchu prostredníctvom memoranda o spolupráci s SBA zabezpečuje program pre začínajúcich podnikateľov	- Rôzne kurzy a školenia pre malých dopravcov v oblasti podnikania a prevádzkovania cestnej dopravy - Akreditované vzdelávacie programy celoživotného vzdelávania - Cieľené vzdelávania pre zamestnancov, firmy STEFE SK v oblasti energetiky a techniky prostredia atď	Na konci roka 2019 bol v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 schválený vzdelávací projekt "Základy agropodnikania v špecializovanej rastlinnej a živočíšnej výrobe"
 Spolupráca s MSP	- Odborné stáže študentov v podnikoch s padajúcich do veľkostnej kategórie MSP, v spolupráci s MSP sa realizujú viaceré výučby napr. v predmetoch: - Financie malých a stredných podnikov, - Finančný manažment atď.	- UNIZA sa zapojila do rôznych výziev, ktoré podporovali spoluprácu s MSP. Išlo najmä o nasledujúce oblasti: - podpora inovácií, - podpora dlhodobého strategického výskumu,	Program EIT Food Hub na SPU v Nitre podporuje inovatívne poľnohospodársko-potravinárske startupy v rámci najväčšej európskej iniciatívy na podporu inovácií v agropotravinárskom sektore.
 Iné aktivity	- Publikovanie vedeckých a odborných prác zaoberajúcich sa problematikou MSP, účasť učiteľov/zamestnancov na riešení rôznych vedeckých a odborných projektov viažucich sa k MSP v rámci rôznych projektových schém, - Účasť zamestnancov na rôznych medzinárodných vedeckých konferenciách atď.	Organizovanie vzdelávacích aktivít pre podnikateľov atď.	Pôdohospodárske poradenstvo – v r. 2019 sa certifikovalo niekoľko expertov, ktorí budú v období rokov 2020-2023 poskytovať odborné poradenstvo pre MSP v pôdohospodárstve v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od vyššie uvedených univerzít

• Slovenská technická univerzita (STU)

Program Startup kancelária

- O vstup do Start-up kancelárie sa môžu uchádzať študenti alebo absolventi vysokej školy, ktorí si plánujú založiť inovatívnu firmu orientovanú na poskytovanie produktov a služieb v oblasti techniky a technológií
- V r. 2019 vstúpilo do tohto programu 10 osôb z celkovo 5 projektmi, z toho 2 startupy prešli do programu InQb
- K 31.10.2019 sa nachádzali v UTI 4 startupy.

Program InQb

- Cieľovou skupinou podpory sú firmy orientované na poskytovanie produktov a služieb v oblasti IT a vzdelávania
- Oblasťou podpory sú inovácie,
- V r. 2019 program využilo 8 firiem.

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladov STU

• Technická univerzita v Košiciach (TUKE)

Technická univerzita v Košiciach poskytuje svojmu okoliu vedeckú a technologickú znalostnú bázu, inovácie a pracovné sily, k tvarovaniu prospešnej a trvalo udržateľnej budúcnosti a kvality života občanov. Pri napĺňaní tohto poslania TUKE zohráva kľúčovú úlohu UVP TECHNICOM.⁴³

Univerzitný vedecký park TECHNICOM

Vytvára podmienky pre prepájanie oblastí výskumu a vývoja s podnikateľskou praxou najmä vo vzťahu k MSP.

Pomáha vytvárať podmienky pre podporu inovácií, transferu technológií a ochranu duševného vlastníctva.

Cieľom je podpora vzniku a rozvoja firiem, ktoré využívajú výsledky výskumu vývoja pre svoje inovatívne produkty, tovary alebo služby.

V roku 2019 pôsobilo v priestoroch UVP TECHNICOM 8 výskumno-vývojových, kontaktných a kolaboračných pracovísk, ktoré boli vytvorené externými subjektami (zástupcami priemyslu, klastrov).

Celkovo bolo v roku 2019 prostredníctvom UVP TECHNICOM podporených 43 MSP

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladov TUKE

Startup centrum a Inkubátor TUKE

Cieľom je poskytnúť inkubačné prostredie pre zabezpečenie akceleračného procesu pre vznik a rozvoj malých a stredných hi-tech firiem, resp. startup a spin-off firiem.

Významnú úlohu v predmetnej oblasti zohráva problematika ochrany duševného vlastníctva, v rámci ktorej bola poskytnutá subjektom z kategórie MSP podpora, poradenstvo a konzultácie v oblasti ochrany autorských práv a v oblasti priemyselno-právnej ochrany.

V roku 2019 udelil Úrad priemyselného vlastníctva SR Technickej univerzite v Košiciach 11 patentov, zapísal 36 úžitkových vzorov a 4 dizajny.

V roku 2019 pôsobilo v Startup centre 14 startupov a v Inkubátore 10 startupov.

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladov TUKE

⁴³ Viac informácií dostupných na: www.uvptechnicom.sk

4 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz a prieskumov

4.1 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz

Tak ako v predchádzajúcich obdobiach aj v roku 2019 Slovak Business Agency prispela prostredníctvom tvorby analytických a štatistických dokumentov zameraných na podnikanie malých a stredných podnikov k celkovému monitorovaniu podnikateľského prostredia. Snahou každej spracovanej analytickej témy je okrem mapovania stavu a trendov, identifikovať a pomenovať aktuálne problémy v skúmanej oblasti dotýkajúcej sa podnikateľského prostredia MSP a zároveň navrhnúť v jednotlivých oblastiach optimálne riešenia identifikovaných bariér. V nasledujúcej časti tejto kapitoly sumarizujeme hlavné zistenia z vybraných uverejnených deviatich analytických výstupov.

Analýza problematiky súdnictva na Slovensku

Súdny systém je zo strany podnikateľských združení a asociácií dlhodobo identifikovaný ako jeden z problémových a kľúčových faktorov ovplyvňujúcich kvalitu podnikateľského prostredia. Cieľom analýzy bolo porovnať výkonnosť súdneho systému v SR s okolitými štátmi strednej Európy patriacej do skupiny V4.

Na základe vykonaných porovnaní, došlo analýzou k zisteniu, že na vyriešenie prípadu v prvej inštancii potrebuje súdny systém SR porovnateľné množstvo času ako v Českej republike, ale viac ako v Maďarsku a Poľsku. Podľa štatistických dát **dochádza k zlepšeniu miery vyriešenia prípadov**, t. j. postupne sa darí odbúravať záťaž starších prípadov. V rámci európskeho porovnania sa nedostatočne využívajú metódy alternatívneho riešenia sporov (mediácia, rozhodcovské súdy atď.).

Celkové výdavky verejnej správy na chod súdov sú v európskom porovnaní relatívne nízke a mierne nižšie ako v okolitých štátoch V4. Počet sudcov na 100 000 obyvateľov je mierne nad európskym priemerom, hoci je mierne nižší ako v ostatných štátoch V4. V porovnaní so štátmi západnej Európy vykazujú stredoeurópske štáty relatívne vysoké počty sudcov.

Analýza sa okrem primárneho cieľa svojim obsahom zamerala aj otázkou **špecializácie súdnictva**. Pričom dospela k záveru, že v prípade ak by malo dôjsť k pokračovaniu procesu vecnej špecializácie v podobe zverenia vymedzeného typu agendy vybranému súdu konkrétného stupňa autori navrhujú, nad rámec súčasného stavu, vzhľadom k rozsahu a vyššej zložitosti koncentráciu obchodnoprávnej agendy na Okresný súd v sídle kraja. V oblasti elektronického platobného rozkazu na základe výsledkov porovnávacej analýzy by bolo vhodné zvážiť po konzultáciách všetkých zainteresovaných strán (napr. Ministerstvo spravodlivosti, Notárska komora, súdy) zavedenie obdoby maďarského modelu, v ktorom **vydávanie platobných rozkazov prešlo pod kompetencie notárov**. Tento model umožňuje

odkloniť značnú časť agendy mimo súdneho systému, napomôže znížiť celkové zaťaženie súdov a tak uvoľniť kapacity, ktoré by bolo možné uplatniť inde v súdnom systéme.

Nedostatočná miera špecializácie sudcov na jednotlivých súdoch je jedným z problémov SR. Špecifikom je existencia viacerých súdov s nízkym počtom sudcov, pričom viaceré sudy majú veľmi malé súdne obvody a pracuje na nich menej ako 10 sudcov. Z týchto dôvodov autori analýzy navrhujú znížiť počet Okresných súdov, tak aby sa skoncentrovali a následne lepšie využili personálne, finančné a materiálne zdroje, čím sa nepriamo podporí aj špecializácia sudcov na personálne posilnených súdoch.

Jedným z praktických problémov, ktorým podnikatelia čelia v kontakte so súdmi je **nejednotnosť a rôznorodosť súdnych rozhodnutí v typovo podobnej veci**. V porovnaní s najvyššími súdmi ostatných štátov V4, pri ktorých možno označiť zjednocovanie judikatúry za ich hlavnú funkciu je táto funkcia v prípade NS SR menej výrazná, nakoľko NS SR vykonáva aj činnosť súdu druhého stupňa. V analýze sú uvedené aj viaceré odporúčania na zlepšenie podmienok v súdnictve SR, ktoré by mohli prispieť k podpore podnikateľského prostredia.

- Zlepšenie miery vyriešenia prípadov
- Celkové výdavky verejnej správy na chod súdov sú v európskom porovnaní relatívne nízke a mierne nižšie ako v okolitých štátoch V4

- Nedostatočná miera špecializácie sudcov
- Nejednotnosť a rôznorodosť súdnych rozhodnutí v typovo podobnej veci

Analýza efektívnosti podporných programov pre MSP

Podporné opatrenia pre podnikateľov predstavujú významný ekonomický nástroj, ktorý prispieva k stabilizácii a rozvoju sektora MSP. **Za účelom podpory podnikateľského prostredia MSP na Slovensku bolo v období uplynulých 5 rokov použitých viac ako 3 mld. Eur.**

Analýza je štruktúrovaná do piatich tematických celkov, pričom obsahuje:

- súhrn legislatívneho a inštitucionálneho rámca podporného systému pre startupy a začínajúcich podnikateľov;
- hlavné výsledky využívania podporných programov MSP na Slovensku v roku 2018;
- porovnanie stavu a využívania podporných programov z medzinárodného kontextu;
- hodnotenie stavu startupového ekosystému na Slovensku;
- hodnotenie úspešnosti príjemcov intervencie zo Startupového programu Slovak Business Agency v období rokov 2015 – 2016.

Predmetná analýza bola tematicky zameraná na **hodnotenie úspešnosti príjemcov intervencie zo startupového programu** Slovak Business Agency v období rokov 2015 - 2016, v rámci ktorého sa podporené subjekty zúčastnili na medzinárodných startupových podujatiach. Úlohou podporného programu bolo zlepšiť podmienky inovatívnych podnikov pri vstupe na trh a znížiť riziko ich zlyhania. **Výsledky hodnotenia** miery prežitia u podporených subjektov poukazujú na skutočnosť, že uvedené **subjekty dokázali prekonať aj závažnejšie prekážky v začiatkoch podnikania a nemali výraznejší problém so zlyhaním.**

Zástupcovia startupov hodnotili pozitívne nielen kvalitu jednotlivých podujatí, ale aj celý proces spojený s organizáciou podpory zo strany Slovak Business Agency. Podľa vyjadrení príjemcov intervencie sa účasť na medzinárodných startupových podujatiach javí ako veľmi prospešná a slovenským startupom pomáha v rôznych oblastiach.

Podporené startupy zároveň vyzdvihli vysokú účasť odborníkov z rôznych oblastí, čo im umožnilo konzultovať svoje postupy, získať spätnú väzbu na prezentovaný produkt a návrhy na ďalšie vylepšenia. Za významnú prednosť účasti na podujatiach s celosvetovým významom startupy pokladajú príležitosť prezentácie už vybudovanej značky, technológie alebo produktu novým zákazníkom a expanziu na nové trhy.

- 2/3 podporených subjektov vzrástli tržby, z toho viac ako polovici vzrástli tržby o viac ako 100 %
- Každý 4 podporený subjekt zaznamenal nárast tržieb o viac ako 500 %
- Skupina podporených žiadateľov vykázala vyššie priemerné tržby ako zamietnutí žiadatelia počas sledovaného obdobia a to až o 341 %.

- Viac ako jedna tretina podporených subjektov zaznamenala pokles tržieb alebo sa tržby po prijatí intervencie nezmenili.
- Napriek získanej intervencii sa na trhu nedokázala výraznejšie presadiť takmer jedna štvrtina podporených subjektov

Dva roky po prijatí intervencie dosahovala takmer polovica podporených startupov tržby za zrealizované produkty a služby vo výške vo viac ako 50 tisíc Eur. Takmer každý štvrtý podporený subjekt v po-intervenčnom období dosahoval tržby vo výške viac ako 200 tisíc Eur. Napriek získanej intervencii sa na trhu nedokázala výraznejšie presadiť takmer jedna štvrtina podporených subjektov. Po dvoch rokoch od prijatej intervencie dosahovali dané subjekty nulové tržby, resp. úroveň nižšiu ako 5 tisíc Eur.

Analýza vybraných zmien v pracovno-právnej legislatíve a ich dopadov na MSP

Pracovno-právna legislatíva v slovenskom právnom poriadku je okrem Zákonníka práce upravená vo viacerých zákonných a podzákonných právnych predpisoch. V týchto právnych predpisoch dochádza k neustálym zmenám, pričom mnohé z nich majú za následok zvýšenie priamych či nepriamych finančných nákladov, prípadne administratívnych nákladov zamestnávateľov. Časté zmeny v legislatíve prispievajú k zhoršeniu kvality podnikateľského prostredia na Slovensku. **Zákony upravujúce zamestnávanie sa za posledných päť rokov menili v priemere 36-krát za kalendárny rok.**

Analýza vo svojom znení je zameraná na **25 významných zmien** týkajúcich sa oblasti pracovného práva, ktoré boli prijaté a/alebo nadobudli účinnosť v období od 1. januára 2016 do 1. januára 2020. Obsahom analýzy sú napríklad zmeny spočívajúce vo: zvyšovaní minimálnej mzdy, v podmienkach zákazu nelegálneho zamestnávania, zrušenie odpočítateľnej položky na zdravotné poistenie pre zamestnávateľov, zvýšenie mzdového zvýhodnenia (príplatkov) za prácu v noci, v sobotu, v nedeľu a vo sviatok, zavedenie príspevkov na rekreáciu zamestnancov a mnohé ďalšie.

Z jednotlivých noviel predmetných zákonov vyplynulo, že **v prípade 40 % signifikantných zmien v pracovno-právnej legislatíve neprebehol štandardný legislatívny proces** a neboli vyčíslené vplyvy na podnikateľské prostredie. Vo väčšine prípadov išlo o negatívne zmeny prinášajúce zvýšenie nákladov zamestnávateľa.

Analyzovaná bola aj **legisvakačná lehota** (t. j. lehota, ktorá uplynie odo dňa schválenia do dňa nadobudnutia účinnosti príslušného právneho predpisu), ktorej **priemerná dĺžka bola 122 dní**. Pri mnohých zmenách však bola táto lehota príliš krátka, čo môže spôsobovať zamestnávateľom v praxi nemalé problémy.

Zo zistení vybraných legislatívnych zmien tiež vyplynulo, že **novely zákonov boli schvaľované v menej ako 50 % prípadov s účinnosťou od 1. januára kalendárneho roka**

(konkrétne ide o 18 noviel zo 40). Zvyčajne došlo k nadobudnutiu účinnosti kedykoľvek počas roka. Náklady zamestnávateľa v oblasti **minimálnej mzdy** sa každoročne zvyšujú. Zvyšovanie minimálnej mzdy v sledovanom období rokov 2016 – 2020 prinieslo medziročné zvyšovanie ceny práce od 7,41 % do 11,54 % (**medzi rokmi 2020 a 2016 ide o 52 % nárast**). Zamestnávateľ sa tiež podieľa na príspevku **na stravovanie svojim zamestnancom**. **V roku 2020** v porovnaní s rokom 2016 nastal nárast minimálneho príspevku (z minimálnej hodnoty stravovacej poukážky) **o 22 %**.

Významné zvýšenie nákladov prinieslo aj **zvyšovanie príplatkov za prácu cez víkend, vo sviatok a v noci**. Z modelového príkladu gastronomickej prevádzky v oblasti cestovného ruchu vyplynulo, že nárast k dňu 01.01.2020 je na úrovni 18,73 % v porovnaní so stavom, ktorý platil ku dňu 30.04.2018. **Cena práce týkajúca sa príplatkov sa v modelovom prípade zvýšila až šesťnásobne**. Mzdové, resp. osobné náklady sa v gastronomických prevádzkach po zavedení príplatkov pohybujú približne na úrovni 40 % z celkových nákladov firmy.

Predmetná analýza obsahuje **súhrn sformulovaných odporúčaných** zmien v pracovno-právnej legislatíve v SR. Najväčší priestor bol venovaný samotnému procesu prijímania zmien, v ktorom je potrebná omnoho väčšia disciplína. Súčasťou analýzy bol kvalitatívny prieskum zameraný na zistenie dopadov vybraných zmien v pracovno-právnej regulácii na MSP.

Súčasťou *Analýzy vybraných zmien v pracovno-právnej legislatíve a ich dopadov na MSP* bol kvalitatívny prieskum, zameraný na zistenie dopadov vybraných zmien v pracovno-právnej regulácii na MSP. Slovak Business Agency realizovala prieskum na prelome rokov 2019 a 2020, ktorého cieľom bolo: 1) identifikovať zmeny v pracovno-právnej legislatíve, ktoré sa v sledovanom období rokov 2016 – 2020 dotkli MSP vo významnej miere; 2) zistiť dopady, prípadne ich kvantifikovať a zistiť dôsledky týchto zmien na podnikanie či zamestnávanie oslovených MSP. Rozhovory boli realizované s desiatimi zástupcami MSP. Malé a stredné podniky vnímajú citlivo najmä zvyšovanie minimálnej mzdy, ktorá sa dynamicky zvyšovala najmä v posledných rokoch. Z ich pohľadu je nastavená minimálna mzda pomerne vysoko pre nekvalifikovaných zamestnancov (napr. pri pozícii pomocnej sily v kuchyni). Osobitný problém predstavujú mzdové zvýhodnenia za nočnú prácu, za prácu vo sviatok, v sobotu a v nedeľu (príplatky), ktoré vo významnej miere zvyšujú cenu práce. Aj menšie položky, ako príspevok na stravovanie či väčšie položky ako príplatky a príspevky na rekreáciu, kumulatívne výrazne zvyšujú cenu práce. Väčšina respondentov uvádzala ako významný problém rast administratívnych nákladov takmer pri každej vykonanej zmene v pracovno-právnej legislatíve, napr. proces spracovania žiadostí a vyplácania príspevku na rekreáciu. V menších firmách je problémom samotné sledovanie zmien v legislatíve, nakoľko tieto firmy nemajú celé právne či účtovné oddelenia. Všetci z respondentov považujú za pozitívne zmeny v zrušení predkladania výpisov, ktoré priniesol tzv. antibyrokratický zákon.

- Zákony upravujúce zamestnávanie sa menili za posledných 5 rokov až 36-krát
- 25 významných zmien
- V 40 % zmien v rámci pracovno-právnej legislatívy neprebehol štandardný legislatívny proces

- MSP vnímajú citlivo najmä zvyšovanie minimálnej mzdy, ako aj zvyšovanie mzdových zvýhodnení, resp. rôznych príspevkov (napr. na stravovanie)
- 52 % nárast minimálnej mzdy od roku 2016 do roku 2020
- 22 % nárast min. príspevku na stravovanie od roku 2016 do roku 2020

Analýza podnikania v taxislužbe na Slovensku

Rozvoj digitálnych technológií výrazne ovplyvnil aj odvetvie taxislužieb a samotnej prepravy osôb na lokálnej a celoštátnej úrovni v mnohých krajinách. Na slovenský trh sa prvé platformy zdieľanej ekonomiky pokúsili uplatniť až v roku 2015, kedy platforma Uber začala ponúkať svoje služby. Príchodom tejto platformy došlo k narušeniu tradičného poskytovania prepravy osôb taxislužbami, ktoré boli regulované zákonnými podmienkami. Vodiči poskytujúci svoje služby prostredníctvom tejto platformy porušovali pravidlá poskytovania dopravy v tomto sektore na základe zákona č. 56/2020 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov.

Analýza sa vo svojom znení zaoberá **zmenou regulácie v sektore taxislužieb**, ktorá reflektovala na nové spôsoby poskytovania služieb s využitím digitalizácie a technológií s cieľom odbúrať nadbytočnú reguláciu v tomto sektore. Novela zákona o cestnej doprave, ktorá nadobudla účinnosť v apríli 2019 odbúrala množstvo nadbytočných podmienok, ktoré museli vodiči, ale aj taxislužby spĺňať. Novela predovšetkým umožnila stanovovať ceny za prepravu bez použitia taxametru s využitím moderných technológií–digitálnych platforiem, čím sa odbúrala prekážka pôsobenia digitálnych platforiem zdieľanej ekonomiky v sektore taxislužieb na Slovensku.

V ďalšej časti dokumentu bol analyzovaný **vývoj podnikania v odvetví taxislužieb na úrovni EÚ, krajín V4 a vybraných krajín EÚ**. Práve na celoeurópskej úrovni neexistuje jednotná regulácia zameraná výlučne na sektor taxislužieb. V platnosti sú viaceré smernice a nariadenia, ktoré upravujú okrem spomenutého sektoru, paralelne aj iné odvetvia dopravy prípadne profesionálnych vodičov v doprave. V prípade skúmania krajín V4 a vybraných krajín EÚ sa analýza zamerala primárne na podmienky a reguláciu v sektore taxislužieb. Analýzou došlo aj k skúmaniu reakcií jednotlivých národných legislatív na mobilné aplikácie či fenomén platforiem zdieľanej ekonomiky v tomto sektore. Táto časť analýzy je doplnená o odporúčania zamerané na príklady dobrej praxe, ktoré boli vo vybraných krajinách realizované.

Súčasťou nasledujúcej kapitoly sú **aj identifikované determinanty vzniku a rozvoja platforiem zdieľanej ekonomiky**, medzi ktoré boli na základe vyhodnotenia viacerých sekundárnych zdrojov zaradené: ekológia a znižovanie počtu jazd vo veľkomestách, lojalita vodičov, vzťah, vplyv a interakcia digitálnych platforiem a pracovného trhu, cenový vývoj v sektore taxi služieb a regulácia podnikania v oblasti taxislužieb. Posledným determinantom je porovnanie vzťahu digitálnych platforiem a taxislužieb s kriminalitou.

V kapitole venovanej **hodnoteniu prekážok a požiadaviek z pohľadu prevádzkovateľov taxislužieb na Slovensku** bol vyhodnotený prieskum realizovaný medzi zástupcami tradičných taxislužieb na Slovensku a zástupcami samotných platforiem zdieľanej ekonomiky.

Analýza zároveň obsahuje **odporúčania na zmeny pravidiel a legislatívy v prostredí taxislužieb na Slovensku**.

- Identifikácia determinantov vzniku a rozvoja platforiem zdieľanej ekonomiky
- Zvýšená pozornosť aktívnym opatreniam na podporu MSP
- Zmena právnej regulácie reflektuje na nové spôsoby poskytovania služieb s využitím digitalizácie a odbúrava množstvo nadbytočných podmienok

V prípade zavedenia duálneho systému vzdelávania platí, že ide o prepojenie trhu práce a vzdelávacích inštitúcií. Spustenie duálneho vzdelávania prispelo k riešeniu niekoľkých problémov. Tým hlavným je technologické zaostávanie škôl a nízka prepojenosť odborného vzdelávania s potrebami praxe. Systém duálneho vzdelávania zapojil zamestnávateľov do problematiky definovania štandardov vzdelávania, ktoré by lepšie reflektovali požiadavkám pracovného trhu.

Analýza sa svojim obsahom zamerala na pozorovanie aktuálneho stavu a legislatívnych podmienok duálneho vzdelávania, pričom dospela k viacerým záverom. Prvý zákon o odbornom vzdelávaní mal ambície nastaviť duálne vzdelávanie, avšak obsahoval niekoľko kritických bodov, ktoré sa novelou z roku 2018 podarilo vyriešiť. Dnes platí, že **zamestnávatelia by mali byť dostatočne motivovaní do systému vstupovať, zároveň je systém dostatočne jednoduchý a administratívne nenáročný** (čo však neznamená nulovú náročnosť pre niektorého z aktérov). Systém by mal byť prínosný pre všetky stredné školy, ktoré sa plánujú zapojiť.

Aj napriek snahám o odbúranie väčšiny bariér zamedzujúcich hladkú aplikáciu duálneho vzdelávania, v predmetnej oblasti sa ešte stále vyskytujú určité prekážky. Nevyhnutnosťou je **zlepšenie informovanosti**, aj napriek zriadeniu tzv. dual pointov, nakoľko viacero zamestnávateľov ochotných zapojiť sa do systému duálneho vzdelávania má pocit, že systém je zložitý a komplikovaný. **Pre malých podnikateľov nie je k dispozícii jednoduchý manuál na zapojenie sa do systému duálneho vzdelávania.** Na druhej strane, rodičia žiakov končiacich ročníkov dostatočne nerozumejú systému duálneho vzdelávania. Tento dôvod vedie k nízkemu záujmu o niektoré odbory odborného vzdelávania.

Je nevyhnutné pokračovať v zriaďovaní odborných centier vzdelávania, kedy existujú ešte len prvé vznikajúce centrá a aj to z iniciatívy súkromných organizácií, než ako výsledok systematickej podpory zo strany štátu. **Problémom je taktiež nastavenie kariérneho poradenstva**, ktoré v prípade Slovenska síce dostalo nové legislatívne pravidlá, avšak ich prevedenie do praxe je pomerne zložitú.

Doterajším výsledkom celého procesu je skutočnosť, že do systému sa zapája pomerne málo malých (a čiastočne aj stredne veľkých) zamestnávateľov, pričom pohľad na štatistické informácie ukazuje, že systém duálneho vzdelávania je využívaný primárne veľkými podnikmi.

Napriek uvedeným problémom, ktorý systém slovenského školstva a odborného vzdelávania nesporne má je pozitívne konštatovanie, že oproti susedným krajinám ako je Poľsko, Maďarsko alebo Česká republika nezaostávame. Naopak, v prípade ČR môžeme konštatovať, že dochádza zatiaľ iba k prvotnému testovaniu fungovania systému duálneho vzdelávania. Analýza sa v jednej zo svojich častí venovala práve **porovnaniu systémov duálneho vzdelávania** prebiehajúcich **v zahraničí**. Spomenuté sú viaceré krajiny ako je Holandsko, Fínsko, Nemecko, Lotyšsko a ďalšie.

Celý projekt Duálneho vzdelávania sa realizuje v rámci Európskeho projektu Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality OVP. Do roku 2020 mal projekt v SR vytýčený cieľ dosiahnuť zapojenie 12 000 študentov. V prípade SR je pravdepodobné očakávať tesné splnenie ukazovateľa zapojených študentov do októbra 2020.

Ako vyplýva aj z tejto analýzy, trendy posledných rokov sú rastúce, dokonca výrazne a v prípade duálneho vzdelávania sa dá očakávať skôr pozitívna ako negatívna budúcnosť fungovania systému. Množstvo **pozitívnych skúseností**, ako zlepšiť fungovanie systému

na Slovensku ponúkajú aj príklady z Nemecka, Švajčiarska a iných európskych ekonomík, ktorými sa analýza venovala.

- Systém duálneho vzdelávania dostatočne jednoduchý a administratívne nenáročný
- Nezaostáva ani za susednými krajinami

- Absencia jednoduchého manuálu pre malých podnikateľov na zapojenie sa do systému duálneho vzdelávania
- Problematika nastavenia kariérneho poradenstva

Analýza podmienok podnikania a zamestnávania cudzincov na Slovensku

Prostredníctvom analýzy právnych predpisov a štatistických ukazovateľov vzťahujúcich sa primárne na podmienky podnikania a zamestnávania cudzincov na Slovensku možno konštatovať, že **SR umožňuje zamestnávanie a podnikanie cudzincov za rovnakých alebo podobných podmienok ako ostatné členské krajiny Európskej únie alebo Európskeho hospodárskeho priestoru**. Systém prijímania cudzích štátnych príslušníkov z tzv. tretích krajín je však iný, nakoľko si legislatívne podmienky určujú jednotlivé členské krajiny EÚ osobitne.

Štatistickými ukazovateľmi bol preukázaný vzostupný trend počtu cudzincov na území SR v období od roku 2016 - 2018. Celkovo až do roku 2017 bol na Slovensku prítomný väčší počet štátnych príslušníkov z krajín EÚ. Tento pomer sa kvantitatívne zmenil v roku 2018, kedy na Slovensku došlo k preváženiu počtu cudzincov z tretích krajín. Obe kategórie cudzincov boli vo väčšej miere zamestnancami.

Kým u cudzincov z krajín EÚ/EHP ide o pomerne stabilizovaný rast počtu zamestnancov na Slovensku, **zamestnávateľia na Slovensku riešili nedostatok pracovnej sily** predovšetkým pracovnou silou z tretích krajín najmä **v rokoch 2017 a 2018, kedy sa tempo rastu zamestnania cudzincov zvýšilo o 142,52 %**. Nejde tak o vytlačenie slovenských zamestnancov z pracovných pozícií, ale skôr o nedostatok pracujúcich na Slovensku, ktorých zamestnávateľia kompenzujú cudzincami. **Najviac cudzincov z krajín EÚ/EHP, zamestnaných na Slovensku pochádzalo z Rumunska, Českej republiky, Maďarska a Poľska**. Najviac zamestnaných cudzincov z krajín EÚ/EHP bolo sústredených do troch krajov – Bratislavského, Trnavského a Nitrianskeho. **Občania Ukrajiny a Srbska zamestnaní na Slovensku tvorili spolu polovicu zamestnancov z tretích krajín**. Pomerne významnú skupinu cudzincov zamestnaných na Slovensku tvorili aj občania Ruska, Číny, Kórei, Vietnamu a USA. **Medzi krajinami EÚ sa Slovensko nachádza na jednom z posledných miest v udeľovaní pracovných povolení na základe modrej karty**, a to napriek tomu, že v Stratégii sa uvádza, že SR má záujem najmä o vysokokvalifikovaných cudzincov z tretích krajín.

Predovšetkým, **v rokoch 2017 a 2018 sa Slovensko stalo zaujímavé pre cudzincov, ktorí mali v úmysle na Slovensku podnikat'**. Počet udelených prechodných pobytov za účelom podnikania sa rapídne zvýšil. Počas celého analyzovaného obdobia mali **o podnikanie záujem najmä občania z Ukrajiny, Ruskej federácie a Vietnamu**. V posledných dvoch rokoch k nim pribudli **aj obyvatelia Srbska**. Cudzí štátni príslušníci mali záujem o podnikanie najmä v Bratislavskom a Trnavskom kraji, na druhej strane najmenší záujem o podnikanie mali v Trenčianskom a Nitrianskom kraji.

Podnikateľov na Slovensku trápia prevažne rovnaké problémy, a to bez ohľadu na to, či sú pôvodom zo Slovenska alebo zo zahraničia. Navyše sú cudzinci podnikajúci na Slovensku konfrontovaní s cudzím jazykom (slovenčinou). Z uvedeného dôvodu by tieto subjekty prioritne privítali menej časté legislatívne zmeny a ich sprehľadnenie. Podnikatelia –

cudzinci by taktiež privítali zlepšenie publikácie **informačných materiálov v cudzích jazykoch**, ktoré by obsahovali prehľad novelizovanej legislatívy a ďalších zákonných povinností súvisiacich s pobytom na území SR a výkonom ich podnikania. **Preloženie niektorých základných zákonov upravujúcich podnikanie cudzincov do anglického alebo nemeckého jazyka**, by prispelo k zlepšeniu podmienok podnikania cudzincov.

Osobitne, by podnikatelia uvítali **zjednodušenie procesu podávania žiadosti o prechodný pobyt za účelom podnikania**. Podnikateľmi zo zahraničia bol tento proces vyhodnotený ako neprehľadný a komplikovaný. Podobne ako slovenskí podnikatelia aj cudzinci vyjadrili záujem o **skrátene lehôt Cudzineckej polície** – v ich prípade na rozhodnutie o prechodnom pobyte za účelom podnikania. Rovnako odporúčali personálne posilniť Cudzineckú políciu v záujme skrátenia času potrebného na vybavenie dokladov na jej oddeleniach. Analýza obsahuje aj ďalšie praktické odporúčania, vedúce k zlepšeniu podmienok podnikania a zamestnávania štátnych príslušníkov pochádzajúcich z iných krajín.

- Zamestnávanie cudzincov za rovnakých alebo podobných podmienok ako ostatné krajiny EÚ alebo EHP

- Absencia informačných materiálov v cudzom jazyku pre podnikateľov - cudzincov
- Potreba väčšieho počtu vybraných zákonov upravujúcich podnikanie v cudzom jazyku
- Administratívne náročný proces podávania žiadosti o prechodný pobyt za účelom podnikania a dlhé lehoty Cudzineckej polície

Podnikanie žien v regiónoch SR

Primárnym zámerom analýzy bolo prostredníctvom spracovania danej témy upriamiť väčšiu pozornosť na podnikateľskú činnosť žien, sekundárne sa však autori analýzy pozreli aj na postavenie podnikateliek v krajinách EÚ a v jednotlivých územných krajoch SR, na ich aktivitu na trhu práce, na ich odmeňovanie v porovnaní s mužmi a na záver, na ich ciele a plány v podnikateľskom živote.

To, čo je pre vytvorenie rovnosti medzi mužmi a ženami na trhu práce ale aj v podnikateľskom prostredí dôležité, je **rovnosť príležitostí**. Aj keď nie všetky pracovné miesta sú určené rovnako pre ženy aj pre mužov, **medzi krajinami EÚ existujú rozdiely v miere nezamestnanosti žien**. Kým v krajinách na severe EÚ sa darí mieru nezamestnanosti znižovať, na juhu EÚ stále pretrváva vysoká miera nezamestnanosti žien. S problémom zamestnanosti/nezamestnanosti žien súvisí aj existencia rozdielov v platoch mužov a žien. V krajinách EÚ sa **rozdiely v platoch mužov a žien pohybujú priemerne v rozpätí 4,8 - 27,5 % v prospech mužov**. Aj keď sa SR nachádza v spodnej časti rebríčka, čo znamená, že rozdiely medzi platmi mužov a žien sa približujú k hornej hranici (priemer za roky 2013 – 2017 bol 19,4 %), na Slovensku existujú aj také povolania, pri ktorých ženy zarábajú priemerne viac ako muži (7 – 30%).

V poslednom období sú čoraz viac zverejňované príbehy úspešných podnikateliek, čo by mohlo evokovať, že je na Slovensku dostatočné množstvo podnikateliek, **v porovnaní s krajinami EÚ je počet podnikateliek na Slovensku pod priemerom EÚ**.

Prevažná väčšina začínajúcich podnikateliek sa nachádza vo veku do 30 rokov. Najviac etablovaných podnikateliek na trhu sa nachádza vo vekovej skupine 40 – 49 rokov. Početné zastúpenie podnikajúcich žien sa nachádza v Bratislavskom a Žilinskom kraji, najmenej v Trenčianskom a Trnavskom.

Súčasťou analýzy týkajúcej sa podnikania žien v regiónoch SR bol aj **dotazníkový prieskum** realizovaný medzi podnikateľkami v jednotlivých územných krajoch SR.

Do dotazníkového prieskumu sa zapojilo celkom **243 podnikateľiek**. Okrem kvantitatívneho prieskumu, analýza obsahuje aj informácie nadobudnuté kvalitatívnym prieskumom, formou osobnej diskusie s účastníkmi podujatia tzv. okrúhleho stola realizovaného v Banskej Bystrici.

- Profil typickej slovenskej podnikateľky
 - vek 30 až 39 rokov
 - vysokoškolské vzdelanie
 - 2 až 3 deti
 - pôsobenie v oblasti služieb
 - PO alebo FO
 - MSP

Sociálne podnikanie na Slovensku v kontexte súčasného potenciálu rozvoja SE

Silnou stránkou predpokladu rozvoja sektora SE na Slovensku bolo vytvorenie zákonodarcom základu pre sociálnu ekonomiku prostredníctvom zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý v súčasnej podobe vytvára legislatívny rámec pre sektor celej sociálnej ekonomiky, nielen pre sociálne podniky. Predmetný zákon je súčasťou celkovej **stratégie rozvoja sociálnej ekonomiky**, ktorá je **postavená na troch pilieroch – legislatívnom prostredí, poradenskej infraštruktúre a finančnej podpore**.

Pojem sociálny podnik v prijatom zákone o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, v porovnaní s právnou úpravou okolitých štátov, má svoje právne zakotvenie v zákone účinnom od 01.05.2018. O podobnú právnú úpravu s legálnym zakotvením pojmu sociálny podnik sa snažil zákonodarca v Českej republike. V Poľsku sa rôzne hnutia a združenia dlhoročne pokúšajú o uzákonenie legálnej definície sociálneho podniku. Maďarsko, taktiež nemá svoju legálnu definíciu sociálneho podniku priamo upravenú v zákone. V rakúskej právnej úprave absentuje právna úprava sociálneho podniku ako takého. Aj keď jednotlivé štáty nemajú komplexnú právnú úpravu pojmu sociálny podnik a sociálne podnikanie zakotvenú priamo v jednom právnom predpise, neznamená to, že reálne sociálne podniky vo vybraných štátoch nepodnikajú.

Podľa súčasných predpokladov sú **sociálne podniky dôležitým prispievateľom v oblasti podpory zamestnanosti a sociálnej inklúzie, ako aj sociálneho rozvoja lokalít na regionálnej a miestnej úrovni**. Výsledky z realizovaných hĺbkových rozhovorov s vybranými registrovanými sociálnymi podnikmi poukázali, že **úspešnosť udržateľného konceptu** sa nezaobíde bez **dosiahnutia rovnováhy medzi finančnou udržateľnosťou a maximalizáciou sociálneho vplyvu**. V blízkej budúcnosti je potrebné **vytvárať asociácie sociálnych podnikov** (na túto skutočnosť poukazujú aj skúsenosti zo zahraničia), ktoré by mohli účinnejšie pôsobiť na presadzovanie nevyhnutných legislatívnych zmien. Sociálne podniky poukazujú na potrebu zlepšenia prístupu sociálnych podnikov k väčšiemu okruhu finančných nástrojov v rámci služieb, ktoré poskytujú komerčné banky.⁴⁴

Sociálne podniky v súčasnej právnej úprave osobitne ponúkajú **priestor aj pre integráciu a sociálnu inklúziu zdravotne znevýhodnených osôb**. Sociálne podniky predstavujú vhodný nástroj, pre zvyšovanie predpokladu uplatniteľnosti znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie na otvorenom pracovnom trhu.

⁴⁴ Počas roka 2019 MPSVR SR intenzívne pracovalo na príprave národného projektu Investičná pomoc pre sociálne podniky – nenávratná zložka, ktorého cieľom je vytvoriť a spustiť funkčný systém investičnej podpory sociálnym podnikom.

Analýza dospela k viacerým záverom, pričom otázkou do budúcnosti zostáva aj určité obmedzenie, so zameraním sa na morálne zohľadnenie povahy hlavnej podnikateľskej činnosti sociálneho podniku. Zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch v súčasnej podobe nelimituje sociálne podniky v predmete podnikania, pričom umožňuje prevádzkovanie napr. pälence, ktorá sa môže dostávať do etického rozporu s naplňaním pozitívneho sociálneho vplyvu. Zamestnávanie znevýhodnených osôb v takomto podniku síce spĺňa podmienky pre sociálny podnik, no výsledok činnosti, konečný produkt, podľa nášho názoru neprináša spoločensky prospešnú službu. Podobných príkladov sa v praxi môže objaviť viacero.

- 3 piliere stratégie rozvoja soc. ekonomiky
 - legislatíva
 - poradenská infraštruktúra
 - finančná podpora
- Podpora zamestnanosti na miestnej a regionálnej úrovni
- Integrácia a sociálna inklúzia zdravotne znevýhodnených

4.2 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných prieskumov

K lepšiemu chápaniu a poznaniu podnikateľského prostredia sa používa množstvo rôznych výskumných prístupov a aplikovaných metód. Medzi najčastejšie používané metódy patrí aj kvalitatívny a kvantitatívny prieskum, vďaka ktorým možno získať komplexnejší pohľad na rôzne oblasti a špecifiká podnikateľského prostredia. Nasledujúca časť správy prezentuje **stručné zhrnutie vybraných kvantitatívnych prieskumov**, ktoré sa počas roka 2019 zaoberali problematikou podnikateľského prostredia na Slovensku a v ostatných členských krajinách EÚ z perspektívy malých a stredných podnikov.

Slovak Business Agency realizovala v spolupráci s partnermi viacero kvantitatívnych a kvalitatívnych prieskumov. V nasledujúcej časti budú prezentované základné výsledky nasledujúcich prieskumov:

Globálny monitor podnikania (GEM) - Postoje obyvateľov k podnikaniu

Globálny monitor podnikania - Global Entrepreneurship Monitor možno vnímať ako medzinárodné konzorcium, ktoré združuje výskumníkov z celého sveta a stojí za jednou z najvýznamnejších svetových štúdií o dynamike podnikania. **GEM si stanovuje tri prioritné ciele:** merať rozdiely v úrovni podnikateľskej aktivity medzi krajinami, odhaľovať faktory, ktoré ovplyvňujú úroveň podnikania v jednotlivých krajinách a navrhovať politiky, ktoré môžu zvýšiť národnú úroveň podnikateľskej aktivity. Informácie sú aktualizované s ročnou periodicitou na dvoch úrovniach. Prvá predstavuje prieskum

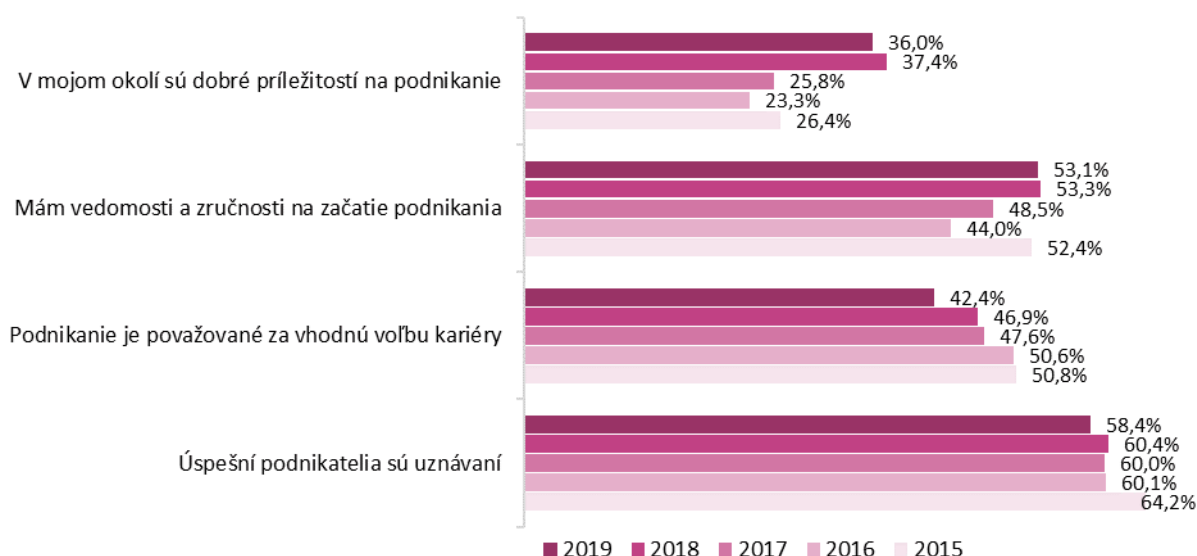
na dospelú populáciu (APS) s reprezentatívnou vzorkou minimálne 2 000 respondentov. Druhú úroveň tvorí prieskum národných expertov (NES). Slovensko je súčasťou Globálneho monitora podnikania nepretržite od roku 2011.

Výsledky GEM dospelú populáciu (APS) v roku 2019 prezentujú pretrvávajúce vysoké sebavedomie dospelú populácie (18 – 64 ročných) v podnikaní na Slovensku. **Dobré príležitosti na podnikanie vo svojom okolí vníma 36 % Slovákov**, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2018 predstavuje mierny pokles o 1,4 p. b. Napriek pozitívnejšiemu vnímaniu príležitosti na podnikanie v ostatných dvoch rokoch, sa Slovensko dlhodobo zaraďuje **medzi krajiny Európy s najpesimistickejším hodnotením**. Vhodné príležitosti na podnikanie vo svojom okolí vidí približne polovica (52,1 %) respondentov z Európy.

Vysoké sebavedomie Slovákov sa odzrkadľuje najmä na vnímaní svojich **vedomostí a zručností, ktoré sú potrebné pre začatie podnikania**. Viac ako polovica (53,1 %) respondentov si myslí, že disponuje dostatočnými schopnosťami na začatie podnikania. Medziročne sa vnímanie vedomostí a zručností na začatie podnikania na Slovensku nezmenilo. **V medzinárodnom porovnaní možno označiť vnímanie schopností začať podnikat' na Slovensku ako vysoké** (európsky priemer 52,7 %). Rastúce sebavedomie Slovákov v podnikaní zároveň brzdia obavy z možného zlyhania. Podiel obyvateľov, ktorí vyjadrili obavy zo zlyhania svojho podnikania sa medziročne zvýšil o 14,3 p. b. na aktuálnych 43,7 %.

Slováci prezentujú mierne rozporuplné spoločenské postoje k podnikaniu. **Podnikanie považujú za vhodnú voľbu kariéry približne štyria z desiatich respondentov (42,4 %)**. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie obyvateľov, ktorí vnímajú podnikanie ako vhodnú kariérnu voľbu znížilo o 4,5 p. b. Podľa dlhodobého vývoja sa vnímanie podnikania ako vhodnej kariérnej voľby postupne zhoršuje. V tomto smere Slovensko výrazne zaostáva aj za priemerom Európy (58,2 %). **Vnímanie úspešných podnikateľov a s tým spojený spoločenský status sa takmer nemení**. To, že s úspechom v podnikaní sa spája aj spoločenské uznanie si myslí 58,4 % Slovákov. V porovnaní s ostatnými európskymi krajinami (63,1 %) sú úspešní podnikatelia na Slovensku stále vnímaní menej pozitívne.

Graf 15 Vybrané postoje obyvateľov Slovenska k podnikaniu podľa prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)

Zdroj: Global Entrepreneurship Monitor, spracované SBA

Pozitívne znaky vykazujú výsledky hodnotiace jednotlivé fázy podnikania. **Podiel dospeljej populácie, ktorá má záujem v najbližších troch rokoch začať podnikat'** dosiahol 13,6 %, čo znamená zachovanie úrovne z roka 2018. Slováci prejavujú mierne vyšší záujem o začatie podnikania ako je európsky priemer 13,1 %. Ukazovateľ **počiatočnej podnikateľskej aktivity (TEA)** vyjadrený ako percento dospeljej populácie (18 - 64 ročných), ktorí sú buď rodiaci sa podnikatelia alebo vlastníci – manažéri nových firiem, sa v medziročnom porovnaní zvýšil z 12,1 % na 13,3 %. Zo šiestnástich krajín EÚ sa Slovensko umiestnilo na druhom mieste. **Medziročne sa zvyšuje aj zastúpenie v skupine etablovaných podnikateľov** (podnikajúcich dlhšie ako 42 mesiacov) zo 4,6 % na 5,9 %, čo korešponduje s vývojom počtu aktívnych MSP podľa Registra organizácií ŠÚ SR.

- Vysoké sebavedomie Slovákov pokiaľ ide o dôveru vo vlastné schopnosti podnikat'
- Rast záujmu o začatie podnikania v najbližších troch rokoch
- Vysoká miera počiatočnej podnikateľskej aktivity (TEA)

- Nedostatočné vnímanie príležitosti na podnikanie
- Nízke vnímanie podnikania ako vhodnej kariérnej voľby

Skúsenosti MSP v oblasti verejného obstarávania

Slovak Business Agency vypracovala v roku 2019 Analýzu procesu verejného obstarávania z pohľadu MSP na Slovensku. Súčasťou analýzy bol aj kvalitatívny prieskum realizovaný formou osobných rozhovorov so zástupcami vybraných malých a stredných podnikov. Cieľom prieskumu bolo identifikovať skúsenosti malých a stredných podnikateľov v oblasti verejného obstarávania a určiť nedostatky a bariéry v tomto procese z pohľadu malých a stredných podnikateľov. Rozhovory sa uskutočnili v mesiacoch december 2019 a január 2020 s 10 zástupcami mikro, malých a stredných podnikateľov, ktorí sa zúčastňujú verejného obstarávania ako uchádzači.

Všetci zástupcovia malých a stredných podnikov, ktorí sa zúčastnili interview, získavajú **informácie o súťažiach a vyhlásených verejných obstarávaní najmä prostredníctvom pravidelného sledovania Vestníka verejného obstarávania** zverejňovaný Úradom pre verejné obstarávanie. Väčšina MSP okrem toho využíva aj špecializované internetové portály, kde sú registrovaní ako uchádzači. Ako ďalší zdroj informácií o vyhlásených súťažiach zástupcovia MSP uvádzajú **priame oslovenie verejným obstarávateľom prostredníctvom výzvy na predloženie ponuky**. Zväčša sa však jednalo o zákazky s nízkou hodnotou. Pomerne častým zdrojom informácií o vyhlásenom verejnom obstarávaní sú informácie od iného podnikateľského subjektu, resp. od expertov alebo spoločností realizujúcich verejné obstarávanie.

Bariéru pre získavanie informácií o vyhlásených súťažiach predstavuje najmä **neprehľadnosť portálov** ako aj **absencia jedného portálu**, ktorý by obsahoval informácie o všetkých typoch zákaziek, vrátane zákaziek s nízkou hodnotou. Najproblematickejšie sa podnikateľom získavajú informácie o zákazkách s nízkou hodnotou.

Pri rozhodovaní o účasti na verejnom obstarávaní je pre MSP najdôležitejším kritériom dostatok skúseností s predmetom zákazky, ako aj kapacity pre realizáciu zákazky. Požiadavky na zloženie zábezpeky, resp. jej výška je ďalším z kritérií, ktoré ovplyvňuje účasť podnikateľských subjektov vo verejnom obstarávaní. Rozhodovanie MSP ovplyvňuje aj stanovená lehota na predkladanie ponúk alebo zrozumiteľnosť súťažných. V prípade krátkych lehôt na predkladanie ponuky, resp. nezrozumiteľným požiadavkám sa MSP do verejného obstarávania radšej nezapájajú.

Spôsob prípravy ponuky závisí podľa zástupcov MSP od formy účasti vo verejnom účasti. V prípade najčastejšej formy účasti – predloženie ponuky samostatne, kde podnikateľský subjekt vystupuje v pozícii uchádzača, pripravujú podnikatelia ponuku **samostatne vlastnými kapacitami**. V niektorých prípadoch MSP spolupracujú s **externou spoločnosťou**, ktorá sa špecializuje na poradenstvo v oblasti verejného obstarávania alebo konzultujú prípravu ponuky so známymi (kamaráti, bývalí kolegovia), ktorí majú v tejto oblasti skúsenosti. **Využitie externých kapacít závisí hlavne od nárokov na obsah ponuky**. V prípade zložitých súťaží sú externé kapacity využívané častejšie.

Najzložitejšou oblasťou spracovania ponuky do verejného obstarávania je pre MSP **príprava a získavanie podkladov pre preukázanie splnenia podmienok účasti**, napr. preukázanie odborných kapacít na realizáciu zákazky (referencie/osvedčenia o skúsenosti s realizáciou predmetu zákazky a životopisy expertov). Komplikácie spôsobuje aj neprehľadnosť a nejednoznačnosť podmienok účasti uvedených v súťažných podkladoch. Z časového hľadiska je pre MSP najnáročnejšia príprava podkladov pre preukázanie splnenia podmienok účasti, a to hlavne v prípadoch účasti vo verejnom obstarávaní s iným subjektom a vybavenie zábezpeky. Väčšina zástupcov MSP je ochotná účasti na verejných obstarávaní, v ktorých sa požaduje zloženie zábezpeky maximálne vo výške 10 až 20 tisíc Eur. Aj v tomto prípade však preferujú účasť vo verejnom obstarávaní s iným subjektom za účelom zdieľania nákladov spojených so zábezpekou.

MSP hodnotia **komunikáciu s verejným obstarávateľom ako bezproblémovú**. Všetci zástupcovia MSP v rozhovoroch uviedli, že doposiaľ nemajú žiadne skúsenosti s podaním námietky, aj keď už túto možnosť niektorí zvažovali z dôvodu vylúčenia zo súťaže. Podľa MSP je **pozitívom zavedenie elektronickej komunikácie**, ktorú považujú za nevyhnutnú pre zvýšenie transparentnosti verejného obstarávania. Nevýhodou existujúcich portálov elektronického verejného obstarávania je podľa nich ich nejednotnosť, čo vyžaduje vybavenie osobitných prístupov do jednotlivých portálov a oboznámenie sa s jednotlivými odlišnosťami.

Oslovení podnikatelia nevidia problém ani samotnom procese hodnotenia ponúk. Podľa ich vyjadrení je **proces hodnotenia ponúk dostatočne popísaný v súťažných podkladoch** rovnako aj spôsob uplatnenia kritérií na výber ponuky. Je to spôsobené aj tým, že prevažuje kritérium najnižšej ceny.

Viacerí podnikatelia majú **skúsenosť s nedostatočným uvedením dôvodov pre neprijatie ponuky**. Neprijatie ponuky bolo v týchto prípadoch zdôvodnené konštatovaním, že iný uchádzač predložil „lepšiu ponuku“ alebo „nižšiu cenu“, pričom neboli uvedené konkrétne čísla alebo dôvody. Uvedené sa vzťahuje najmä na zákazky s nízkou hodnotou. Vzdelávanie v oblasti verejného obstarávania nie je medzi MSP samozrejmosťou. Vzhľadom na to, že podnikatelia si v mnohých prípadoch podklady do verejných obstarávaní pripravujú sami, je absencia vzdelávania v tejto oblasti vážnym nedostatkom. Zástupcovia MSP **preferujú praktické školenia zamerané na prax vo verejnom obstarávaní, ako aj elektronickú formu školení (e-learning)**.

- Vestník verejného obstarávania a špecializované internetové portály ako základný zdroj informácií o súťažiach
- Príprava a získavanie podkladov pre preukázanie splnenia podmienok účasti na VO ako najzložitejšia oblasť

- Neprehľadnosť portálov o verejných obstarávaníach
- Absencia jedného portálu s informáciami o všetkých typoch zákaziek, vrátane zákaziek s nízkou hodnotou

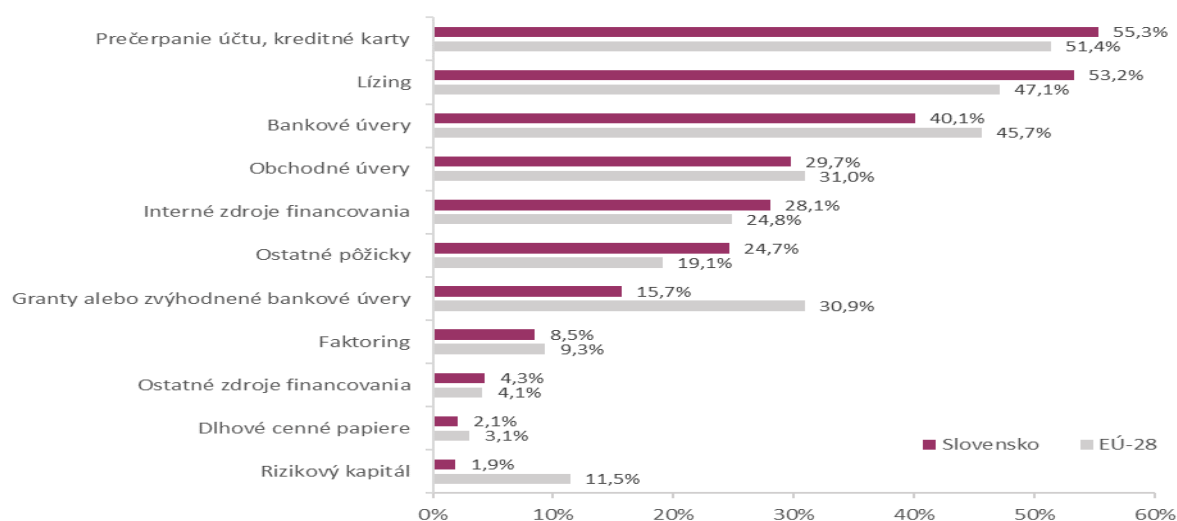
Prístup MSP k financovaniu (SAFE)

Európska komisia v spolupráci s Európskou centrálnou bankou sleduje vývoj v oblasti prístupu malých a stredných podnikov k financovaniu prostredníctvom spoločného prieskumu o prístupe k financovaniu podnikov (SAFE), ktorého začiatky siahajú do roku 2008. S ročnou periodicitou sa prieskum realizuje nepretržite od roku 2013, pričom v roku 2019 pokrýval 36 krajín: všetky členské krajiny EÚ-28, Island, Turecko, Čiernu horu, Albánsko, Srbsko, Macedónsko, Kosovo a Bosnu a Hercegovinu. Aktuálny prieskum bol realizovaný v mesiacoch september až október 2019 na všetkých veľkostných kategóriách MSP. Zo Slovenska sa na prieskume zúčastnilo 460 malých a stredných podnikov.

Podľa výsledkov prieskumu je **prístup k financovaniu považovaný za najzávažnejší problém len v prípade 7 % MSP zo Slovenska**. Z množstva problémov, ktorým MSP na Slovensku čelia, patrí dostupnosť financovania k tým menej závažným. Rovnaký podiel MSP vníma prístup k financovaniu ako najväčší problém aj na úrovni EÚ-28. Od roku 2013, kedy prístup k financovaniu považovala za kľúčový problém takmer pätina (18 %) MSP zo Slovenska, **dochádza k postupnému poklesu, čo naznačuje postupné zlepšovanie prístupu MSP k zdrojom financovania**. Pre najviac MSP na Slovensku je najvýznamnejším problémom **dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily a skúsených manažérov (34 %)**. V porovnaní s EÚ-28 je podiel vyšší o 8 p. b. Reguláciu vníma ako najväčší problém svojho podnikania 14 % MSP. Ďalších 12 % MSP pokladá za najvýznamnejší problém vysoké výrobné náklady a cenu práce.

Malé a stredné podniky na Slovensku najintenzívnejšie využívajú alebo uvažujú nad využívaním financovania svojho podnikania tri základné zdroje. **Povolené prečerpanie bankového účtu alebo kreditnej karty** je najrelevantnejším zdrojom financovania pre 55 % MSP na Slovensku a 51 % MSP v krajinách EÚ-28. Pre viac ako polovicu MSP na Slovensku (53 %) je dôležitým zdrojom financovania **lízing** a pre ďalších 40 % sú to **bankové úvery**. MSP na Slovensku výraznejšie zaostávajú vo využívaní takých foriem financovania ako sú **granty alebo rizikový kapitál**, ktorý je celkovo najmenej využívaným zdrojom financovania.

Graf 16 Relevantné zdroje financovania pre MSP na Slovensku a v EÚ

Zdroj: Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)

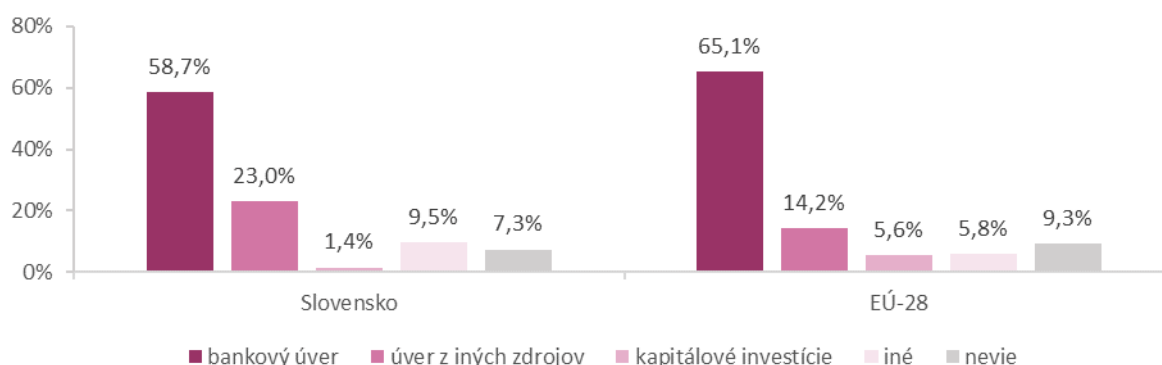
Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **v období od apríla do septembra 2019 požiadalo o bankový úver 22 % MSP so sídlom na Slovensku** (v EÚ 24 %). **O bankový úver nepožiadalo z dôvodu možného odmietnutia 5 %** z oslovených MSP a ďalších 37 % firiem nežiadalo banku o poskytnutie bankového úveru z dôvodu dostatočných interných zdrojov.

Z celkového počtu malých a stredných podnikateľov zo Slovenska, ktorí od apríla do septembra 2019 žiadali banku o poskytnutie bankového úveru bolo **56 % podnikateľov plne uspokojených**, čo je o 15 p. b. menej ako u respondentov z celej EÚ-28. **Žiadosti o bankový úver boli zamietnuté v prípade 12 % MSP zo Slovenska**. Pre porovnanie, na úrovni EÚ-28 to bolo len 7 %. Bankový úver nebol schválený v požadovanej výške v prípade 19 % MSP a ďalších 11 % MSP stále čaká na posúdenie svojej žiadosti. Z vyššie uvedených informácií vyplýva, že **celkovo 31 % slovenských malých a stredných podnikov nedokázalo získať bankový úver v požadovanej výške**. Na úrovni EÚ-28 to predstavovalo 18 %.

Zlepšenie dostupnosti bankového úverového financovania počas šiestich mesiacov pred realizáciou prieskumu evidovalo **15 % MSP zo Slovenska**. Zmeny v dostupnosti bankového úverového financovania nezaznamenalo 60 % predstaviteľov malých a stredných podnikov zo Slovenska a 64 % podnikov v EÚ-28.

V prípade potreby zabezpečenia externých zdrojov financovania **na realizáciu ďalších rastových ambícií podnikania by približne šesť z desiatich slovenských MSP (59 %) preferovalo práve bankový úver** a takmer štvrtina (23 %) úver z iných zdrojov, napr.: ľobchodné úvery, prepojené spoločnosti, akcionári alebo verejné zdroje. Len 1 % oslovených MSP uprednostňuje možnosť kapitálových investícií, čo len potvrdzuje skutočnosť, že trh kapitálového investovania je na Slovensku nerozvinutý s nízkou mierou dopytu aj ponuky. V EÚ-28 sú pri rastových ambíciách MSP častejšie preferované bankové úvery i kapitálové investície.

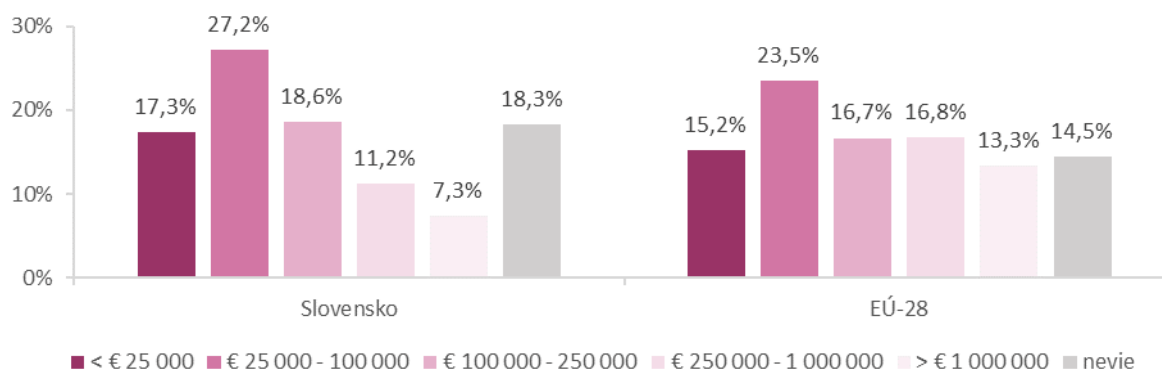
Graf 17 Preferované externé zdroje financovania na realizáciu ďalších rastových ambícií MSP

Zdroj: Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)

Na financovania ďalších rastových ambícií potrebujú podniky najčastejšie 25 až 100 tisíc Eur. Podľa údajov v nasledujúcom grafe to platí rovnako pre MSP na Slovensku aj v EÚ-28. Pri realizácii ďalších rastových ambícií si slovenské MSP vystačia s menším objemom financií, napr. financovanie do 100 tisíc Eur preferuje 45 % MSP na Slovensku a 39 % v EÚ-28. Vyššie finančné prostriedky – nad 250 tisíc Eur preferuje približne štvrtina (19 %) oslovených MSP zo Slovenska a takmer tretina (30 %) MSP z krajín EÚ.

Graf 18 Preferovaná suma financovania ďalších rastových ambícií

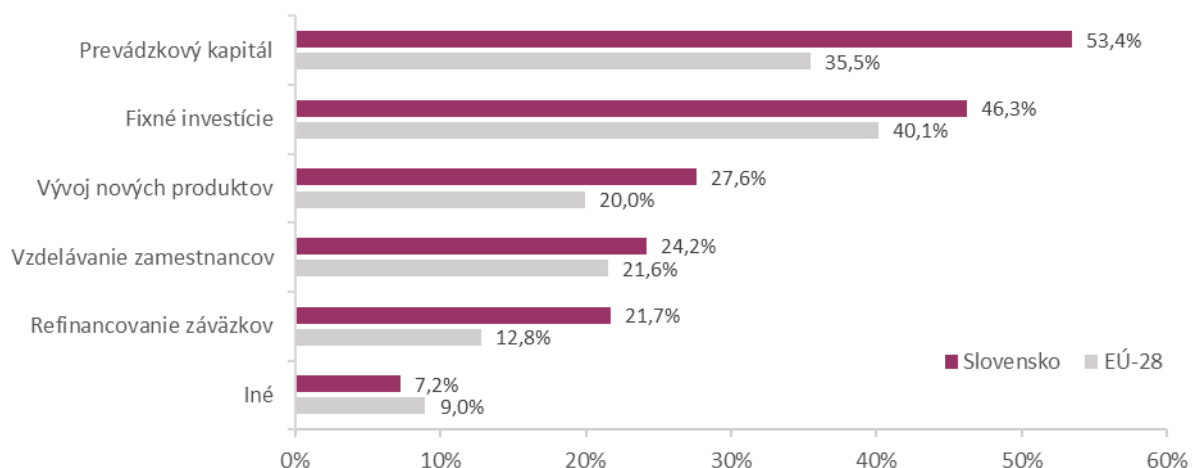

Zdroj: Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)

Viac ako polovica MSP zo Slovenska (53 %) využila získané finančné prostriedky ako prevádzkový kapitál, teda finančné prostriedky, ktoré je potrebné permanentne udržiavať v prevádzke, aby bola firma schopná zabezpečiť svoj výrobný a dodávateľský cyklus. Značná časť malých a stredných podnikateľov (46 %) použila získané prostriedky na zabezpečenie investícií do nehnuteľností, strojov alebo zariadení.

Už menej podnikateľov (28 %) investovalo finančné zdroje do vývoja nových produktov alebo služieb a 24 % na vzdelávanie a nábor nových zamestnancov. Na refinancovanie svojich záväzkov smerovali získané finančné prostriedky v prípade 22 % slovenských MSP. Ďalších 7 % podnikov ich použilo na iné účely.

Graf 19 Účely použitia získaných finančných zdrojov MSP na Slovensku a EÚ-28

Zdroj: Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)

Viac ako tretina (34 %) oslovených MSP na Slovensku nevidí žiadne zásadnejšie prekážky pri prístupe k financovaniu, pričom v EÚ-28 je to až 45 %. Pre 16 % respondentov zo Slovensku sú najzávažnejšou bariérou v prístupe k financovaniu náklady spojené s financovaním, vrátane úrokových sadzieb a cien. Zložitá administratíva je najdôležitejší limitujúci faktor prístupu k financovaniu u 15 % MSP. Nedostatočné záruky považuje za bariéru 12 % MSP.

S problémom omeškania platieb má počas obdobia šiestich mesiacov pred prieskumom skúsenosť viac ako polovica (54 %) MSP na Slovensku. Približne pätina (21 %) oslovených podnikateľov sa s uvedeným problémom stretávala pravidelne.

Ďalšia tretina (33 %) MSP evidovala občasné omeškanie platieb od svojich zákazníkov. Významnosť problému neskorého platenia faktúr na Slovensku sa v plnej miere ukazuje pri medzinárodnom porovnaní. Podľa odpovedí MSP sa Slovensko zaradzuje medzi 8 krajín EÚ, ktoré majú s omeškaním platieb najčastejšie skúsenosti. Ešte horšie skúsenosti deklarujú MSP v Českej republike alebo Poľsku. V opačnej pozícii je napr. Nemecko, Švédsko alebo Holandsko, kde sa s problémom omeškania splatnosti faktúr vôbec nestretáva dve tretiny firiem.

Omeškanie splatnosti faktúr má v mnohých prípadoch negatívny dopad na rôzne oblasti podnikania MSP. Na Slovensku **sa to v najväčšej miere (44 % MSP) prejavuje na oneskorení platieb ďalším dodávateľom**. V prípade takmer štvrtiny (23 %) MSP ovplyvňuje meškanie platieb od zákazníkov plánované investície a nábor nových zamestnancov a ďalším 19 % negatívne vplýva na výrobu a prevádzku. U 17 % MSP je výsledkom meškajúcich platieb oneskorenie splácania úverov alebo nutnosť využiť dodatočné financovanie.

- Dostupnosť financovania ako menej závažný problém MSP na Slovensku
- Top 3 zdroje financovania: povolené prečerpanie bankového účtu alebo kreditnej karty, lízing a bankové úvery

- Zaošťovanie MSP vo využívaní financovania formou grantov alebo rizikového kapitálu
- Časté skúsenosti s omeškaním splatnosti faktúr (viac ako polovica MSP)

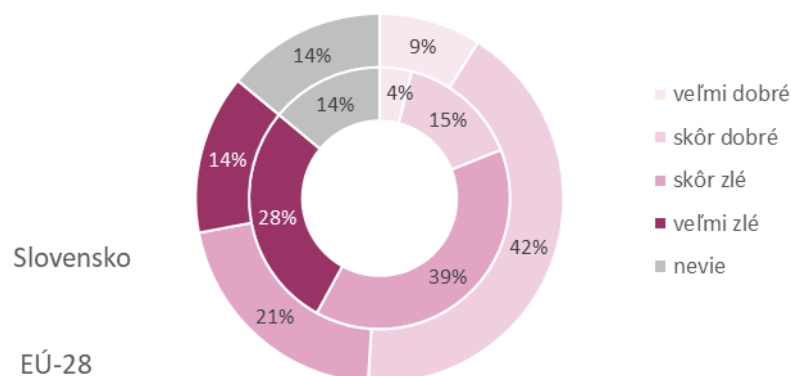
Vnímanie nezávislosti národných súdnych systémov v EÚ z pohľadu podnikov

Európska komisia pripravila, v rámci prieskumov Flash Eurobarometer na rok 2019, prieskum zameraný na vnímanie nezávislosti vnútroštátnych súdnych systémov v krajinách EÚ z pohľadu podnikov. Od roku 2016 sa sledujú názory podnikateľov na nezávislosť súdnych systémov každoročne. Cieľom prieskumu je prioritne odpovedať na dve otázky: ako podniky hodnotia nezávislosť súdov a sudcov vo svojej krajine a dôvody týchto hodnotení. Prieskum bol realizovaný v 28 členských krajinách EÚ v januári 2019 na celkovej vzorke 6808 podnikov rôznej veľkostnej kategórie. Zo Slovenska bolo do prieskumu zapojených 200 malých a stredných podnikov.

Z výsledkov prieskumu vyplýva rozdielne hodnotenie nezávislosti súdov a sudcov podnikateľmi na Slovensku a v ostatných členských krajinách EÚ-28. **Približne len dvaja z desiatich zástupcov malých a stredných podnikov zo Slovenska hodnotili nezávislosť súdov a sudcov na Slovensku pozitívne (19 %)**. Negatívne postoje k problematike nezávislosti súdov na Slovensku prezentovali až dve tretiny oslovených MSP. **Takmer štyria z desiatich (39 %) respondentov vnímajú aktuálnu situáciu v oblasti nezávislosti súdov skôr zle a viac ako štvrtina (28 %) zastáva názor, že nezávislosť súdov je veľmi zlá**. Ďalších 14 % malých a stredných podnikov zo Slovenska sa k tejto problematike nevedelo vyjadriť.

V celej Európskej únii podniky hodnotili nezávislosť súdov a sudcov oveľa pozitívnejšie, čo dokumentuje aj nasledujúci graf č. 20. **Viac ako polovica (51 %) oslovených podnikateľov je spokojná s nezávislosťou súdov v ich krajine**. V rámci skupiny pozitívne hodnotiacich firiem, len 9 % hodnotilo nezávislosť súdneho systému vo svojej krajine veľmi dobre a zvyšných 42 % sa priklonilo k odpovedi skôr dobre. **Nespokojnosť vyjadrilo celkovo 35 % podnikateľských subjektov z krajín EÚ**, pričom 14 % posúdilo nezávislosť súdov vo svojich krajinách ako veľmi zlú.

Graf 20 Ako firmy hodnotia nezávislosť súdov a sudcov na Slovensku a v EÚ v r. 2019

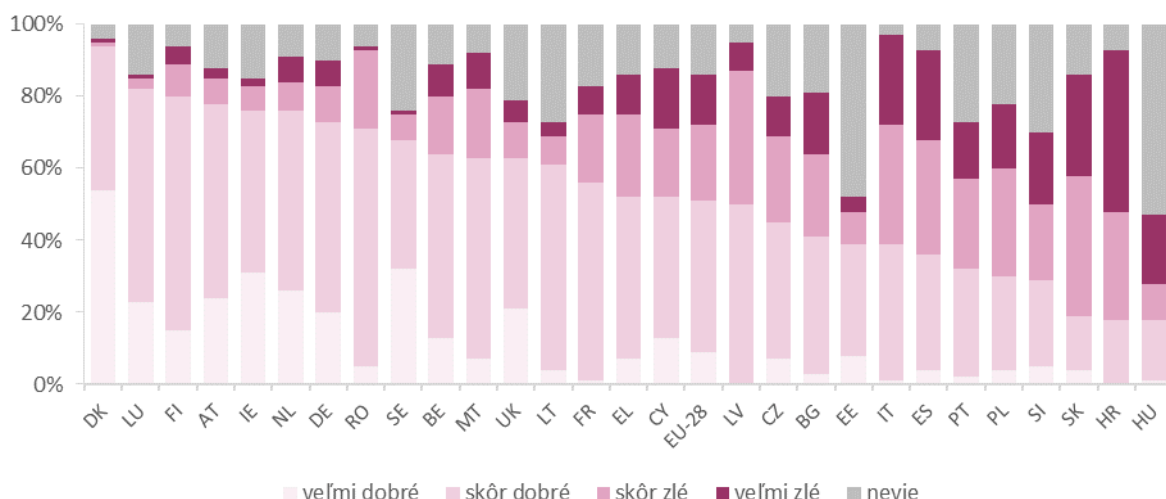
Zdroj: Flash Eurobarometer 475; Perceived independence of the national justice systems in the EU among companies

Medzi MSP na Slovensku **rastie spokojnosť s nezávislosťou súdnych systémov s narastajúcou veľkosťou podnikov**. Toto konštatovanie platí rovnako pre Slovensko ako aj celú EÚ-28. Približne štvrtina (18 %) mikropodnikov (1 – 9 zamestnancov) a malých podnikov (10 – 49 zamestnancov) sa v prieskume priklonila k pozitívnemu hodnoteniu nezávislosti súdov a sudcov na Slovensku. Medzi mikropodnikmi v krajinách EÚ sa prejavuje pozitívnejšie vnímanie súdnych systémov s podielom kladných odpovedí na úrovni 51 %. V prípade malých podnikov vyjadrilo spokojnosť až 56 % respondentov. **Najvyššiu mieru spokojnosti s nezávislosťou súdov na Slovensku prezentovali stredné podniky** (50 - 249 zamestnancov). Približne každý tretí zástupca stredne veľkého podniku (30 %) sa priklonil k pozitívnemu hodnoteniu. V EÚ-28 je s nezávislosťou súdnych systémov spokojných 66 % stredných podnikov.

Podľa výsledkov prieskumu je na Slovensku **nezávislosť súdov a sudcov vnímaná najpozitívnejšie u firiem podnikajúcich vo výrobnom sektore** (SK NACE D – F). Myslí si to viac ako pätina (22 %) oslovených podnikateľov pôsobiacich v tomto sektore. Podobne hodnotili nezávislosť súdneho systému na Slovensku aj podnikatelia zo sektora služieb (21 %). Menšia spokojnosť panuje medzi MSP v odvetviach priemyselnej výroby (SK NACE C) a obchode (SK NACE G), kde hodnotilo nezávislosť súdov veľmi dobre alebo skôr dobre len 15 % podnikateľov.

Hodnotenie súdnych systémov na národnej úrovni jednotlivých členských štátov EÚ sa značne líši. Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **Slovensko patrí medzi krajiny EÚ s najmenej pozitívnym pohľadom na nezávislosť súdneho systému**. Slovensko sa tak spolu s Chorvátskom a Maďarskom ocitlo v skupine troch krajín, kde je len necelá pätina podnikateľov spokojná s nezávislosťou súdnictva. Slovensko sa zároveň zaradilo medzi 4 krajín EÚ s najkritickejším hodnotením súdneho systému z pohľadu jeho nezávislosti. Do tejto skupiny spadá: Chorvátsko (75 % firiem s hodnotením veľmi zle alebo skôr zle), Slovensko (67 %), Taliansko (58 %) a Španielsko (57 %). Naopak, najviac podnikov hodnotilo nezávislosť súdov pozitívne (hodnotenie veľmi dobre a skôr dobre) v Dánsku (94 %), Luxembursku (82 %) a vo Fínsku (80 %).

Graf 21 Hodnotenie nezávislosti súdov a sudcov podľa jednotlivých krajín EÚ

Zdroj: Flash Eurobarometer 475; Perceived independence of the national justice systems in the EU among companies

Za hlavný dôvod, ktorý respondentov negatívne ovplyvnil pri hodnotení vnímania nezávislosti súdneho systému na Slovensku, možno označiť **zasahovanie a vytváranie nátlaku zo strany vlády a politikov**. Kvôli tomuto dôvodu sa až 84 % malých a stredných podnikateľov v prieskume priklonilo k negatívnemu hodnoteniu. Problém zasahovania a vytváranie nátlaku zo strany vlády a politikov považuje za významný dôvod, ktorý negatívne ovplyvňuje nezávislosti súdnictva 67 % zástupcov MSP na Slovensku.

Druhým dôvodom, ktorý veľmi (46 %) alebo len v menšej miere (25 %) ovplyvnil negatívne vnímanie nezávislosti súdov a sudcov na Slovensku, bolo **zasahovanie a nátlak spojený s ekonomickými alebo inými špecifickými záujmami**. Spoločenský, resp. sociálny status a postavenie sudcov, ktoré nedostatočne zaručuje ich nezávislosť mali najmenší vplyv (51 %) na negatívne hodnotenie podnikateľských subjektov.

- Negatívne hodnotenie nezávislosti súdov na Slovensku
- Slovensko patrí medzi krajiny EÚ s najmenej pozitívnym pohľadom na nezávislosť súdneho systému

- Dôvody
 - zasahovanie a vytváranie nátlaku zo strany vlády a politikov
 - zasahovanie a nátlak spojený s ekonomickými alebo inými špecifickými záujmami

Záver

Podnikateľský sektor sa v roku 2019 vyvíjal v prostredí, pre ktoré bolo charakteristické pomalšie tempo ekonomického rastu. Dosiahnutý rast bol najnižší za posledné tri roky. Nižší rast ekonomickej výkonnosti bol okrem Slovenska príznačný aj pre väčšinu krajín EÚ, pričom medzi príčiny spomalenia možno uviesť trend prijímania protekcionistických opatrení v globálnej obchodnej politike a pretrvávajúce zvýšenie miery neistoty. Napriek vyššie uvedeným informáciám sa ekonomický rast Slovenska v roku 2019 udržal na nadpriemernej úrovni v porovnaní s krajinami EÚ. Na dynamiku rastu pozitívne vplýval primárne domáci dopyt. Rastúce príjmy domácností a priaznivá situácia na trhu práce mali vplyv na nárast konečnej spotreby domácností. Vysoký rast dosiahla v roku 2019 aj konečná spotreba verejnej správy. Priaznivá situácia na trhu práce sa prejavila na poklese miery nezamestnanosti, ktorá bola na úrovni 5,8 %. Zaznamenaný pokles miery nezamestnanosti bol evidovaný vo všetkých krajoch SR mimo Prešovského kraja. Negatívny príspevok k hospodárskemu rastu zaznamenal v monitorovacom roku čistý export.

Malé a stredné podniky sa považujú za významnú hnaciu silu hospodárstva najmä z dôvodu, že sa významným spôsobom podieľajú na vytváraní pracovných miest, tvorbe pridanej hodnoty a prispievajú tak k ekonomickému rastu. V roku 2019 dosiahol podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike 73,8 % a 59,2 % na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR. Zároveň došlo aj k zvýšeniu podielu MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote v nefinančnom podnikovom sektore na 54,9 %. Dosiahnutý podiel MSP je najvyšší za posledných sedem rokov. Najvýznamnejším sektorom z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP zostáva priemysel. V medziročnom porovnaní sa v absolútnej hodnote zvýšili aj ďalšie ekonomické ukazovatele MSP. Išlo napríklad o rast hrubej produkcie MSP – právnických osôb dosiahol 4,3 %. Na druhej strane zisk pred zdanením poklesol o 7,8 %. Aj objem vývozu MSP zaznamenal medziročný pokles o 2,5 %. Za znížením celkového vývozu MSP v roku 2019 stojí predovšetkým pokles na strane malých (s počtom zamestnancov 10-49) a stredných (s počtom zamestnancov 50-249) podnikov. Napriek zníženému objemu vývozu MSP došlo k medziročnému nárastu podielu MSP, k čomu prispela skutočnosť, že v sledovanom roku 2019 došlo k výraznejšiemu poklesu objemu vývozu veľkých podnikov ako MSP. V rámci teritoriálnej štruktúry MSP zostáva naďalej kľúčovým trh EÚ (90,7 % z celkového vývozu MSP). Len 9,3 % z celkového vývozu MSP smerovalo do krajín mimo EÚ, čo poukazuje na pretrvávajúcu potrebu výraznejšej podpory malých a stredných podnikov v danej oblasti.

Význam malých a stredných podnikov možno sledovať aj v štruktúre ekonomicky aktívnych podnikateľských subjektov. Podobne ako v predchádzajúcom roku, aj v roku 2019 dosiahli MSP 99,9 % podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych podnikateľských subjektov. Medziročne sa ich počet zvýšil o 6,3 % na 595 371 subjektov, pričom z regionálneho hľadiska dlhodobo pretrváva koncentrácia MSP so sídlom v Bratislavskom kraji. V súlade s vývojovými tendenciami v odvetvovej štruktúre MSP, najvýznamnejšie zastúpenie mali MSP pôsobiace v oblasti služieb (46,4 %). Podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR v roku 2019 vzrástol počet vzniknutých malých a stredných podnikov o 8,7 % na 84 883 subjektov. Nárast počtu vzniknutých podnikateľských subjektov bol zaznamenaný takmer vo všetkých posudzovaných právnych formách, pričom počet vzniknutých živnostníkov tvoril až dve tretiny z celkového počtu vzniknutých MSP. Menej priaznivou skutočnosťou zaznamenanou v roku 2019 je nárast počtu zaniknutých subjektov na 56 097 subjektov. V porovnaní s rokom 2018 sa ich počet zvýšil o 7,5 %. Aj v prípade zaniknutých podnikateľských subjektov boli najviac zastúpení živnostníci. Vyšší nárast počtu vzniknutých subjektov ako zaniknutých subjektov sa prejavil na priaznivom vývoji čistého

prírastku podnikateľských subjektov, o čom svedčí aj skutočnosť, že v roku 2019 sa po prvý raz vyrovnal hodnote z predkrízového roku 2008. Slovensko sa v tomto ohľade zaraduje medzi krajiny s vysokým podielom vzniknutých a zaniknutých subjektov, ktorý vypovedá o relatívne vysokej dynamike podnikania na Slovensku. Napriek tomu zaostáva za krajinami EÚ v miere prežitia podnikateľských subjektov po dvoch rokoch od vzniku. V sledovanom období bola z pohľadu veku viac ako polovica fyzických osôb vo veku od 30 do 49 rokov. V rámci fyzických osôb – podnikateľov sa pretrhol pozitívny rast zastúpenia žien (28,2 % v roku 2019).

Z pozície malých a stredných podnikov ako významných prispievateľov k vytváraniu pracovných miest, k tvorbe pridanej hodnoty a prispievateľovi k ekonomickému rastu a rozvoju regiónov, je nevyhnutné, aby sa kontinuálne pokračovalo v procese zlepšovania podnikateľského prostredia a to najmä vo väzbe na potreby a požiadavky MSP. Desať najdôležitejších zákonov, ktoré by mali MSP pravidelne sledovať, nakoľko sa ich úzko dotýkajú (a ktoré sú uvedené v podkapitole 1.3) bolo v uplynulom roku 56-krát novelizovaných. V medziročnom porovnaní išlo o nárast novoprijatých právnych predpisov. Novelizácie zákonov v predmetnom roku so sebou priniesli pozitívne zmeny v podmienkach podnikania, ale zároveň mali aj negatívne dopady na MSP. Od 01.01.2019 nadobudla účinnosť znížená sadzba DPH na ubytovacie služby. Z pôvodnej 20 % sadzby dane sa nová sadzba DPH na ubytovacie služby znížila na 10 %. S účinnosťou od 01.04.2019 došlo k aplikácii podmienok zlepšujúcich oblasť podnikania v taxislužbe. Nová právna úprava prináša rozsiahle zmeny v prevádzkovaní taxislužby. Účelom prijatia novej právnej úpravy bolo najmä prijatie opatrení smerujúcich k predchádzaniu nelegálneho spôsobu podnikania v taxislužbe a zabezpečeniu účinnejšej kontroly v tejto oblasti. Novela reaguje aj na nové trendy v oblasti zdieľanej ekonomiky a podporuje využívanie digitálnych platforiem pri podnikaní v predmetnej oblasti prepravy osôb. V roku 2019 došlo aj k zníženiu administratívnej záťaže a to v súvislosti s prijatím ďalších opatrení, ktoré znižujú administratívnu záťaž fyzických alebo právnických osôb, a prostredníctvom ktorých bolo možné novelizovať zákon proti byrokracii. Sfunkčnenie informačných systémov verejnej správy zrušilo odo dňa 01.09.2019 povinnosť fyzických osôb a právnických osôb predkladať niekoľko výpisov z viacerých registrov a odo dňa 01.12.2019 došlo k zrušeniu ďalších povinností predkladať potvrdenie o daňových nedoplatkoch, potvrdenie o colných nedoplatkoch a potvrdenie o nedoplatkoch na zdravotnom poistení.

V roku 2019 došlo (s účinnosťou od roku 2020) k prijatiu zníženia sadzby dane z príjmov pre právnické osoby z pôvodných 21 % na 15 %. Predmetná novela sa dotkne aj živnostníkov, ktorým sa tiež zníži sadzba dane z príjmov z pôvodných 19 % na 15 %. V oboch prípadoch ide o subjekty, ktorých ročný príjem nepresiahne 100 000 Eur. Zároveň došlo v sledovanom roku 2019, (s účinnosťou od roku 2020), aj k odbremeneniu súdov zastavením niektorých exekúcií za účelom efektívneho vyriešenia problému vedenia niektorých exekúcií, v ktorých nedochádza k exekvovaniu majetku povinného a ani k zastaveniu exekúcie napriek tomu, že povinný je nemajetný. Okrem uvedených pozitívnych zmien, s účinnosťou 01.01.2019 došlo aj k právnemu zakotveniu novej dane. Predmetom úpravy je daň z poistenia v odvetviach neživotného poistenia. Sazba dane zo základu dane je 8 %. Daň z poistenia sa nevzťahuje na povinné zmluvné poistenie. Navyiac, k vyššie uvedeným legislatívnym zmenám boli za účelom podpory podnikateľského prostredia prijaté aj iné, čiastkové opatrenia, ktoré uvádzame v časti *Prehľad najpodstatnejších legislatívnych zmien v roku 2019*.

Podpora MSP sa v uplynulom roku uskutočňovala predovšetkým priamou formou. Celkový objem podpory MSP bol v roku 2019 na úrovni 694 626 313,8 Eur. Priama forma podpory bola na úrovni 597 824 906,2 Eur, t. j. dosiahla 86,1 % na celkovej podpore MSP. Formou nepriamej podpory bolo celkovo poskytnutých 96 801 407,6 Eur na podporu malých

a stredných podnikov, t. j. dosiahla 13,9 %. Celkové reálne čerpanie bolo v medziročnom porovnaní vyššie, ale medziročný vývoj v oblasti podpory MSP stratil na svojej dynamike. Najvýznamnejší podiel na podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií, mala kategória úvery alebo pôžičky (40,6 % na celkovej podpore poskytnutej MSP) a kategória dotácie, NFP, granty (40,4 % na celkovej podpore poskytnutej MSP). Medzi významnejšie kategórie patrili aj bankové záruky (7,5 %) a rizikový kapitál (5,1 %).

Dôležitým ukazovateľom je kontinuálne zlepšovanie prístupu MSP k zdrojom financovania. Napriek tomu, MSP zo Slovenska aj naďalej zaostávajú za krajinami EÚ vo využívaní grantov alebo rizikového kapitálu.

V priebehu roka 2019 Slovak Business Agency monitorovala stav a vývoj podnikateľského prostredia, pričom výsledky svojich zistení uverejnila v množstve analytických výstupov, ktoré sa svojou podstatou dotýkali špecifických otázok podnikateľov. Zverejnené analytické dokumenty majú za úlohu okrem mapovania stavu a trendov v rámci jednotlivého zamerania, identifikovať a pomenovať aktuálne problémy v skúmanej oblasti viažucej sa na sektor MSP. V každej z realizovaných analýz, ako aj realizovaných prieskumov sú vyjadrené postrehy a odporúčania, ktoré by vo svojej podstate mali prispieť k prehĺbeniu poznania a možnosti rozvoja, ako aj zlepšenia podmienok podnikania malých a stredných podnikov.

Z realizovaných analýz a prieskumov možno identifikovať ďalšie problematické oblasti, ktorým malé a stredné podniky čelili v monitorovacom období. Ide najmä o pokračujúci trend nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily a skúsených manažérov. Medzi dlhodobovo vnímané úskalia MSP možno zaradiť nespokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku, najmä v oblasti regulácie pracovno-právnych vzťahov, regulácie cien tovarov a služieb, ako aj v rámci ochrany životného prostredia a častej zmeny v legislatíve. V rámci hodnotenia súdnych systémov na národnej úrovni, Slovensko patrí medzi krajiny EÚ s najmenej pozitívnym pohľadom na nezávislosť súdneho systému. Pritom miera spokojnosti s nezávislosťou súdov sa zvyšuje s narastajúcou veľkosťou podnikov. Z pohľadu MSP preto stredné podniky prezentujú najvyššiu mieru spokojnosti s nezávislosťou súdu. Z prieskumov vyplýva aj skutočnosť, že na Slovensku má s problémom omeškania platieb skúsenosť viac ako polovica oslovených MSP (54 %). Významnosť tohto problému sa v plnej miere preukazuje v medzinárodnom porovnaní, v rámci ktorého sa Slovensko radí medzi 8 krajín EÚ, ktoré majú s omeškaním platieb najčastejšie skúsenosti. Omeškanie splatnosti faktúr má v mnohých prípadoch negatívny dopad na rôzne oblasti podnikania MSP. Na Slovensku sa táto skutočnosť najviac prejavuje v sekundárnej platovej neschopnosti voči. Omeškanie platieb tiež negatívne ovplyvňuje plánované investície a nábor nových zamestnancov. Uvedené problematické oblasti môžu byť potenciálne významným prvkom ovplyvňujúcim konkurencieschopnosť a rozvoj sektora malých a stredných podnikov do budúcnosti.

Z výsledkov prieskumu GEM v roku 2019 vyplýva pretrvávajúce vysoké sebavedomie dospeléj populácie v podnikaní na Slovensku. Vysoké sebavedomie Slovákov sa odzrkadľuje najmä na vnímaní svojich vedomostí a zručností, ktoré sú potrebné pre začatie podnikania. Viac ako polovica respondentov (53,1 %) si myslí, že disponuje dostatočnými schopnosťami na začatie podnikania, čo v medzinárodnom porovnaní je možné označiť za nadpriemerné, resp. vysoké (európsky priemer 52,7 %). Na druhej strane však rastúce sebavedomie Slovákov v podnikaní zároveň brzdia obavy z možného zlyhania. Podiel obyvateľov, ktorí vyjadrili obavy zo zlyhania svojho podnikania sa medziročne zvýšil o 14,3 p. b. na aktuálnych 43,7 %. Dobré príležitosti na podnikanie vo svojom okolí vníma 36 % Slovákov, čo v porovnaní s rokom 2018 predstavuje mierny pokles (o 1,4 p. b.). Vnímanie úspešných podnikateľov a s tým spojený spoločenský status sa takmer nemení. Pozitívne znaky vykazujú

výsledky hodnotiace jednotlivé fázy podnikania. Podiel dospeljej populácie, ktorá má záujem v najbližších troch rokoch začať podnikat' mierne presahuje priemer EÚ. Medziročne sa zvyšuje aj zastúpenie v skupine etablovaných podnikateľov, čo korešponduje s vývojom počtu aktívnych MSP podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.

V *Správe* prezentujeme aj výsledky snahy o zlepšenie podmienok podnikania na Slovensku, ku ktorej už štvrtým kalendárnym rokom prispieva Centrum lepšej regulácie. Z pozície člena Stálej pracovnej komisie na posudzovanie vybraných vplyvov pri legislatívnej rade vlády SR a vyplývajúcich úloh z členstva, CLR registrovalo 123 predložených unikátnych návrhov regulácie s vplyvom na podnikateľské prostredie. Aj v roku 2019 pretrvával trend nedostatočnej kvantifikácie nákladov/úspor regulácie zo strany predkladateľov, pričom len v 37 materiáloch boli vyčíslené náklady na reguláciu z už vyššie uvedeného počtu - 123 predložených materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie. CLR vidí priestor v nasledovných oblastiach, ktoré by viedli k zníženiu regulačnej záťaže, pričom v *Správe* sa venuje konkrétnym opatreniam: pracovné právo a zamestnávanie, dane a účtovníctvo, obchodné právo, nadmerná byrokracia, neúmerná finančná záťaž a právna neistota. Priestor na prezentáciu návrhov na zlepšenie podnikateľského prostredia dostali v *Správe* aj iné organizácie, ktoré navrhujú odstrániť množstvo jednotlivých partiálnych nedostatkov, ktoré sa ukrývajú v právnych predpisoch.

Z pozície MSP, ako jedného z kľúčových aktérov v národnom hospodárstve, ktorí sa podieľajú na tvorbe zamestnanosti, pridanej hodnote a raste, je žiaduce aby dochádzalo ku kontinuálnemu sektorovému rozvoju. Vo všeobecnosti sú malé a stredné podniky citlivejšie na časté legislatívne zmeny v porovnaní s veľkými podnikmi. Pre potreby zabezpečenia rozvoja podnikania MSP je preto nevyhnutné, aby na Slovensku naďalej dochádzalo k zlepšovaniu podmienok podnikania vrátane presadzovania legislatívnych návrhov z oblasti MSP, zvyšovania transparentnosti najmä v procese verejného obstarávania a prijímania ďalších opatrení smerujúcich k znižovaniu administratívnej a regulačnej záťaže.

Výhľady v oblasti výkonnosti slovenského hospodárstva na rok 2020 sú menej priaznivé. Hospodárstvo Slovenska bude ovplyvňované najmä dopadmi ekonomických efektov pandémie koronavírusu na ekonomiku. Podľa odhadov môže ekonomika Slovenska zaznamenať ekonomický pokles na úrovni 8 - 10 %, pričom niektoré inštitúcie odhadujú pokles aj viac ako o 10 %. Ekonomické oživenie bude preto závisieť do značnej miery od vývoja epidemiologickej situácie, oživenia zahraničného dopytu, ako aj schopnosti prijímania podporných opatrení a miery čerpania finančnej pomoci určenej pre podnikateľské subjekty, ktorých ekonomická aktivita bola zastavená, resp. obmedzená vplyvom prijímania opatrení za účelom zmiernenia pandémie koronavírusu na Slovensku.

Aj v súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami je potrebné pokračovať v rámci potrieb malých a stredných podnikov v zefektívňovaní podpory MSP. Zároveň je potrebné pokračovať v systematickej spolupráci a v zohľadňovaní návrhov a odporúčaní jednotlivých subjektov vo vzťahu k zlepšovaniu podmienok podnikania pre MSP a prispievať tak k celkovému zvyšovaniu kvality podnikateľského prostredia a v konečnom dôsledku prispievať k zvyšovaniu konkurencieschopnosti Slovenska.

Prílohy: Infografika

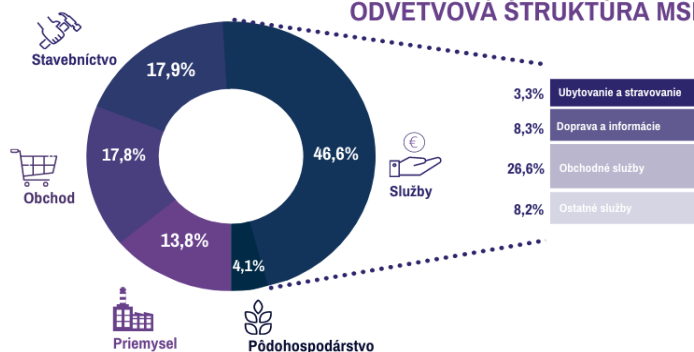
SPRÁVA O STAVE
MALÉHO A STREDNÉHO
PODNIKANIA V SR

2019
SLOVAK BUSINESS AGENCY

AKTÍVNE PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY

ODVETVOVÁ ŠTRUKTÚRA MSP

VZNIK

84 883

Podnikateľských subjektov

ZÁNIK

56 097

Podnikateľských subjektov

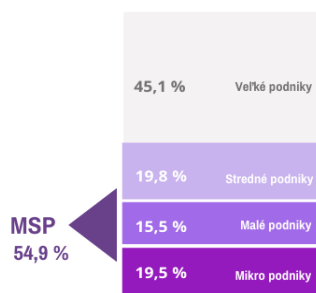
ČISTÝ PRÍRASTOK

28 786

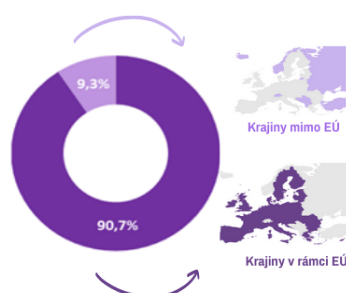
Podnikateľských subjektov

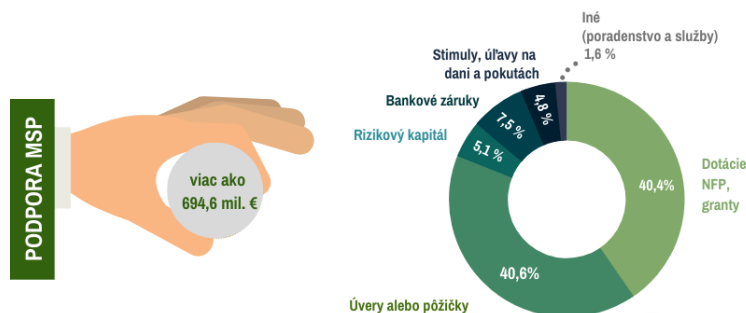
PODIEL MSP NA CELKOVEJ PRIDANEJ HODNOTE

(celková pridaná hodnota 45 662,8 mil. €)

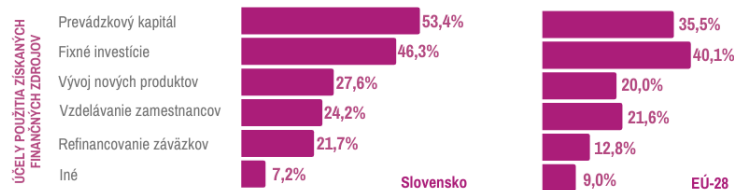
TERITORIÁLNA ŠTRUKTÚRA VÝVOZU MSP

ZHRNUTIE ZÁVEROV Z VYBRANÝCH REALIZOVANÝCH PRIESKUMOV

Prístup MSP k financovaniu (SAFE)
(vzorka 460 MSP)

viac ako 54 % MSP

Problém s omeškaním platieb počas predchádzajúcich 6 mesiacov

Dopad omeškania splatnosti faktúr ►

u 44 % MSP vplyv na oneskorení platieb ďalším dodávateľom

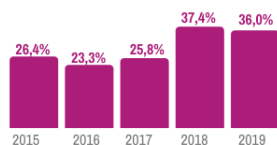
takmer u štvrtiny MSP vplyv na plánované investície a nábor nových zamestnancov

u 19 % MSP negatívny vplyv na výrobu alebo prevádzku

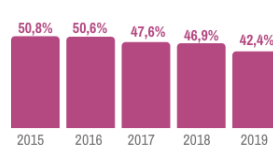
u 17 % MSP vplyv na omeškanie splatnosti faktúr, oneskorenie splácania úverov alebo potreba využitia dodatočných financií

Globálny monitor podnikania (GEM) - Postoje obyvateľov k podnikaniu
(možnosť viacerých odpovedí, vzorka 2000 osôb dospeléj populácie)

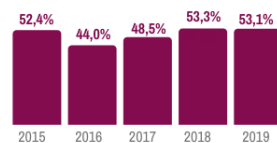
V mojom okolí sú dobré príležitosti na podnikanie

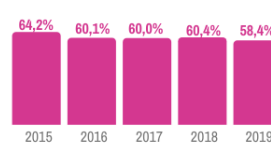
Podnikanie je považované za vhodnú voľbu kariéry

Mám vedomosti a zručnosti na začatie podnikania

Úspešní podnikatelia sú uznávaní

REGULÁCIA PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA

123

Unikátnych materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie

37

Unikátnych materiálov s vyčíslenými nákladmi pre podnikateľov

144 mil.€

Celkové náklady na podnikateľské prostredie

Zdroj: Centrum lepšej regulácie, lepsiezakony.sk